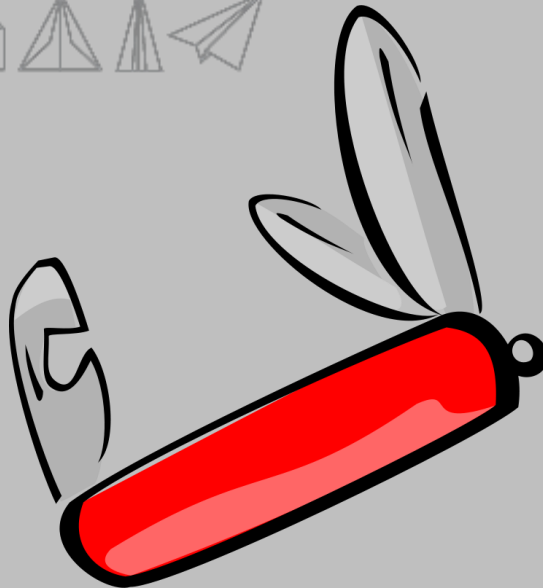

Εγχειρίδιο του CoopStarter (2) Θεωρητικές Σημειώσεις (Ελληνική εισφορά)

CoopStarter 2.0
Intellectual output 4

Εργαλεία mentoring
πρεσβευτών συνεταιρισμών
και συνεταιριστών

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PROJECT

Ονομασία	CoopStarter 2.0
Συντονιστής	Cooperatives Europe
Erasmus + project	2017-1-BE01-KA202-024764
Έναρξη project	01 Σεπτεμβρίου 2017
Διάρκεια	36 μήνες
Ιστοσελίδα	www.starter.coop
Στα ελληνικά	www.diktio-kapa.dos.gr/starter.coop/wp
E-mail	l.cousin@coopseurope.coop

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

Αριθμός	ΙΟ4
Υπεύθυνος έργου	KAPA Network (Ελληνική εισφορά)

Ελεύθερη χρήση με αναφορά της πηγής

Πίνακας περιεχομένων

Υλικό από την έκδοση «ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ» του Δικτύου ΚΑΠΑ

Ο Συνεταιρισμός των Σκαπανέων του Rochdale, που έγινε η αρχή – Σύγχρονη Μορφή ..1

Σύντομη περιγραφή εξέλιξης του Συνεταιρισμού του Rochdale3

Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία4

Στατιστικές πληροφορίες σχετικά με το Συνεταιριστικό Κίνημα σε όλο τον Κόσμο.....5

Πριν την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους.....9

Τσελιγκάτα 10

Η ναυτιλιακή συνεργασία 12

Η συντροφιά των Αμπελακίων 13

Συνεταιριστικός κόσμος και Ελλάδα..... 16

Υλικό από την έκδοση «Συνεταιριστικό Εγχειρίδιο για τις Οργανώσεις Εργαζομένων» του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (I.L.O.)

1. Ορισμός ενός συνεταιρισμού και των στόχων του εγχειριδίου19

2. Η γέννηση του συνεταιριστικού κινήματος22

Η προέλευση του συνεταιριστικού κινήματος στις βιομηχανικές χώρες 22

Η εισαγωγή των συνεταιρισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες..... 27

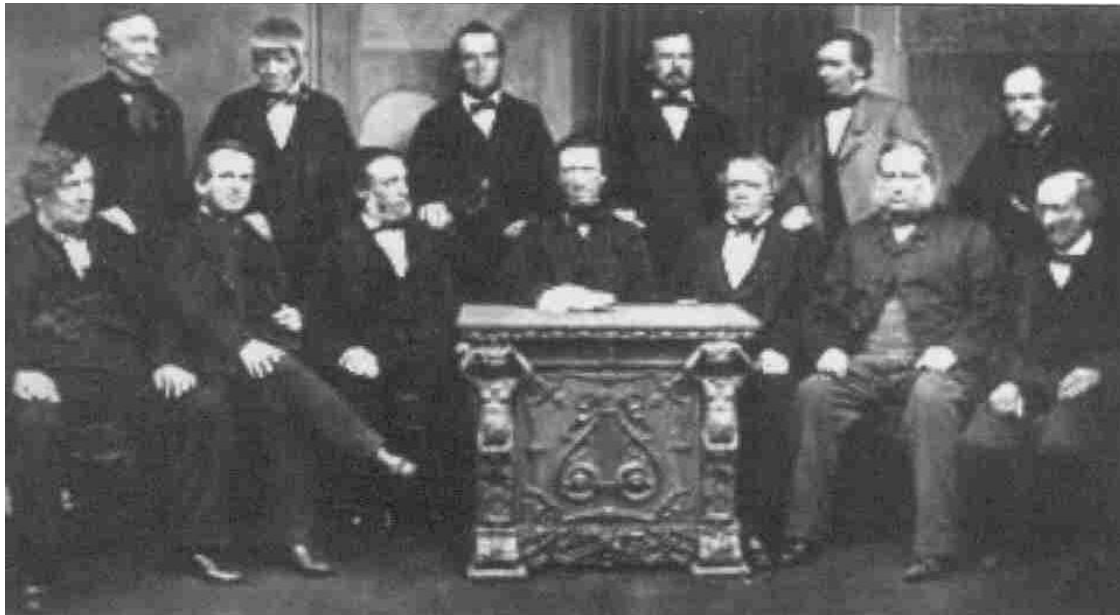
3. Τα κύρια χαρακτηριστικά μιας συνεταιριστικής επιχείρησης33

Ο συνεταιρισμός και άλλες μορφές επιχείρησης..... 33

Συνεταιριστικές αξίες και αρχές	35
4. Τύποι συνεταιρισμών και η θέση τους στην κοινωνία	47
Τύποι συνεταιρισμών	47
Συνεταιρισμοί στον κόσμο	58
5. Οργανωτική δομή και οικονομική οργάνωση ενός συνεταιρισμού	65
Οργανωτική δομή	65
Οικονομική δομή	73
Οριζόντια και κάθετη δομή	77
6. Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα	80
Επιχειρηματίας και επιχειρηματικότητα	80
Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα	81

Οι σημειώσεις του παρόντος παρατήματος βασίζονται στην έκδοση του Δικτύου ΚΑΠΑ «ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ» και στην έκδοση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Ι.Λ.Ο.) «Συνεταιριστικό Εγχειρίδιο για τις Οργανώσεις Εργαζομένων» την οποία το δίκτυο Κ.Α.Π.Α. μετάφρασε και έχει τα πνευματικά δικαιώματα της ελληνικής έκδοσης

Ο Συνεταιρισμός των Σκαπανέων του Rochdale, που έγινε η αρχή – Σύγχρονη Μορφή

Το Ροτσντέιλ είναι μια μικρή πόλη κοντά στο Μάντσεστερ, στην Δυτική Αγγλία. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα επικρατούσε μεγάλη κοινωνική κρίση και ανεργία, ως συνέπεια της εξάπλωσης της βιομηχανικής επανάστασης. Η εγκατάσταση μηχανών παραγωγής, εκτόπιζε την παραδοσιακή εργατική δύναμη. Οι πολύ χαμηλοί μισθοί, η πολύωρη καθημερινή εργασία, η απασχόληση παιδιών, οι κακές συνθήκες εργασίας είχαν οδηγήσει στην εξαθλίωση μεγάλο τμήμα του πληθυσμού.

Πολλοί άνθρωποι του πνεύματος και φιλόανθρωποι επρότειναν διάφορους τρόπους αντιμετώπισης των δυσκολιών, αλλά δεν υπήρχαν ουσιαστικά αποτελέσματα. Μεταξύ των προτάσεων ήταν και η προσπάθεια σωτηρίας με βάση τις προσωπικές δυνάμεις. Με ελάχιστη συνεισφορά εκ' μέρους των πολλών να δημιουργηθεί μια εστία συμπαράστασης.

Έτσι τον Οκτώβριο του 1844 μια μικρή ομάδα από είκοσι επτά άνδρες και μια γυναίκα, εργάτες και τεχνίτες κυρίως της κλωστοϋφαντουργίας, έχοντας ως στόχο την επίλυση των οικονομικών τους προβλημάτων, ίδρυσαν τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό στο Rochdale του Ηνωμένου Βασιλείου, εφαρμόζοντας τις ιδέες του Robert Owen και του William King. Τα ιδρυτικά μέλη αποφάσισαν να συνεισφέρει ο

καθένας μία λίρα ως μερίδα και δικαίωμα εγγραφής. Ο κάθε ένας από τους συνεταίρους ανέλαβε να εξοφλήσει την αξία της συνεταιριστικής του μερίδας της μιας λίρας, με εβδομαδιαίες δόσεις, το ύψος των οποίων καθορίστηκε σε δύο πέννες. Το αριθμητικό μέγεθος του μετοχικού κεφαλαίου και ο τρόπος καταβολής του από τα μέλη, αποδεικνύουν το υψηλό επίπεδο της φτώχειας που επικρατούσε.

Ο συνεταιρισμός είχε ως αποστολή να προμηθεύσει τα μέλη, σε λογικές τιμές, με είδη διατροφής, είδη ένδυσης και υπόδησης, και γενικά με οποιαδήποτε άλλα αγαθά κρίνονταν απαραίτητα για τη διαβίωση τους. Επίσης στους σκοπούς του οργανισμού περιλαμβάνονταν η αγορά οικοπέδων και η οικοδόμηση κατοικιών για ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών των μελών, η απασχόληση των ανέργων μελών, η μίσθωση ή η αγορά γεωργικών κλήρων και η διανομή τους στα μέλη ή η εκμετάλλευσή τους με στόχο την οικονομική ενίσχυση των μελών.

Έτσι ξεκίνησε ο πρώτος συνεταιρισμός που λειτουργεί αδιάκοπα μέχρι σήμερα, από απλοϊκούς ανθρώπους χωρίς ιδιαίτερες γνώσεις του εμπορίου, με αποφασιστικότητα και πίστη στον επιδιωκόμενο σκοπό και απέτελεσε ζωντανό παράδειγμα προσφοράς κοινωνικού έργου σε ένα έντονα εχθρικό περιβάλλον.

Ο συνεταιρισμός του Rochdale, αναπτύχθηκε με πολύ γοργούς ρυθμούς και εξελίχθηκε σε τεράστια οικονομική δύναμη με πολύ θετικές επιδράσεις, όχι μόνο στην αγγλική κοινωνία, αλλά και στο διεθνή χώρο. Εκατό έτη μετά την ίδρυση του, ο συνεταιρισμός είχε 11.100.000 μέλη (1952), 350 εκ. λίρες μετοχικό κεφάλαιο και 725 εκ. λίρες κεφάλαιο κίνησης. Το 1949 η τραπεζική κίνηση του συνεταιρισμού ανήλθε στα 9,4 δισεκατομμύρια λίρες.

Οι κανόνες συμπεριφοράς των συνεταίρων και οι κανόνες λειτουργίας του οργανισμού, που διατυπώθηκαν στο ιδρυτικό του καταστατικό, αποτέλεσαν υπόδειγμα για όλους τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, που σταδιακά άρχισαν να ιδρύονται σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Οι ιδρυτές του συνεταιρισμού παρέμειναν στην ιστορία ως “Οι δίκαιοι Σκαπανείς του Rochdale”, και οι κανόνες λειτουργίας που διατύπωσαν, ως “Οι Συνεταιριστικές Αρχές του Rochdale”.

Σύντομη περιγραφή εξέλιξης του Συνεταιρισμού του Rochdale

1845	Πώληση τσαγιού και καπνού
1846	Πώληση κρέατος
1848	Ενοικίαση ολόκληρου κτηρίου για 21 έτη
1849	Σύσταση ειδικής επιτροπής εκπαίδευσης και λειτουργία πρατηρίου εφημερίδων, περιοδικών και βιβλιοθήκης
1850	Ίδρυση του πρώτου δημοτικού σχολείου και
1851	αλευρόμυλου
1852	Ίδρυση υποδηματοπωλείου
1854	Διάθεση 2.5% από τα πλεονάσματα για την εκπαίδευση
1855	Έναρξη έκδοσης δελτίου πληροφόρησης Ίδρυση και δεύτερου δημοτικού σχολείου
1856	Ίδρυση υφαντουργείου
1860	Άνοιγμα του πρώτου υποκαταστήματος
1863	Ίδρυση ταμείου κοινωνικής πρόνοιας
1867	Άνοιγμα σφαγείου Κατασκευή ιδιόκτητου μεγάρου με καταστήματα, αίθουσες συνελεύσεων, γραφεία, βιβλιοθήκη, διάθεση 25.000 λιρών για απόκτηση κατοικίας

Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία

Η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία (International Co-operative Alliance – ICA) ιδρύθηκε το 1895. Το ιδρυτικό της συνέδριο έγινε στο Λονδίνο, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των συνεταιριστικών κινήματων της Αργεντινής, της Αυστραλίας, του Βελγίου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ινδίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Ουγγαρίας, της Ρωσίας, και της Σερβίας. Στο ιδρυτικό συνέδριο καθορίστηκαν οι πρώτοι στόχοι της Ένωσης, που ήταν ο συντονισμός για την προώθηση, την ανάπτυξη, τον καθορισμό και την υπεράσπιση των Συνεταιριστικών Αρχών.

**International
Co-operative
Alliance**

Η ICA, από το 1982 έχει την έδρα της στη Γενεύη, και είναι η μεγαλύτερη μη κυβερνητική οργάνωση στον κόσμο. Είναι ανεξάρτητος οργανισμός και ενώνει, αντιπροσωπεύει και εξυπηρετεί τα εθνικά και διεθνή συνεταιριστικά κινήματα σε

παγκόσμιο επίπεδο. Συνεργάζεται με πολλούς διεθνείς οργανισμούς σε διάφορα θέματα, και έχει ειδικό συμβουλευτικό ρόλο στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και σε τοπικές τράπεζες αναπτύξεως. Συμμετέχει επίσης σε διάφορα δίκτυα των Ηνωμένων Εθνών όπως είναι η Επιτροπή για την Προώθηση και την Ανάπτυξη των Συνεταιρισμών (COPAC), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO), το Διεθνές Αγροδιατροφικό Δίκτυο (IAFN) κ.λπ.

Ως μέλη της ICA μπορούν να εγγραφούν εθνικές και διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις, όλων των συνεταιριστικών τομέων. Σήμερα τα εγγεγραμμένα μέλη της Ένωσης ανέρχονται σε 221 συνεταιριστικές οργανώσεις, που προέρχονται από 89 χώρες και αντιπροσωπεύουν πάνω από 800 εκατομμύρια άτομα.

Τα σημαντικότερα θέματα με τα οποία ασχολείται η ICA είναι η προαγωγή και η υπεράσπιση των Συνεταιριστικών Αρχών για να διασφαλίζεται ο συνεργατικός χαρακτήρας των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, η κατάλληλη πληροφόρηση ατόμων και κυβερνήσεων, για την καλύτερη κατανόηση του συνεταιριστικού επιχειρηματικού

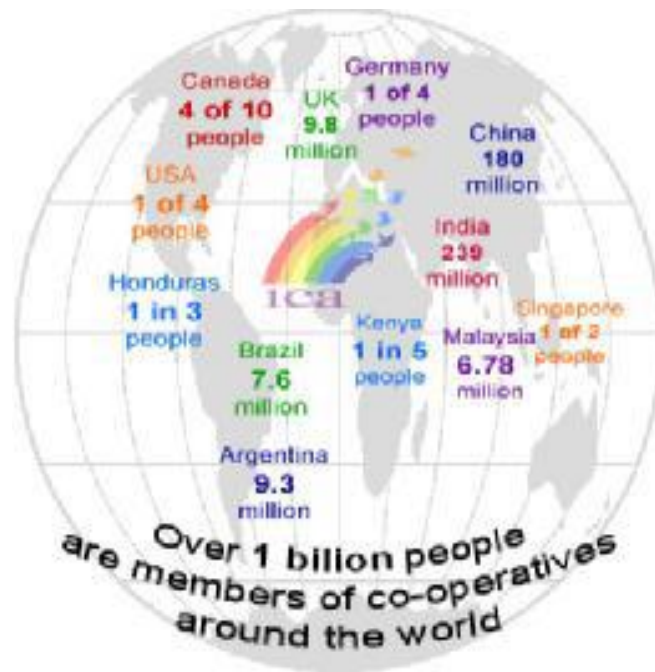
μοντέλου, η διαμόρφωση του κατάλληλου πολιτικού περιβάλλοντος για να διευκολύνεται η απρόσκοπτη ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, η εξασφάλιση της αναγκαίας πληροφόρησης στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις με τη διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων κ.λ.π., η παροχή τεχνικής βοήθειας, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων και άλλα.

Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση ασχολείται επίσης με τα γενικότερα κοινωνικά θέματα, που συγκεντρώνουν διεθνές ενδιαφέρον και απασχολούν τη διεθνή κοινότητα. Μεταξύ των θεμάτων αυτών περιλαμβάνονται η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, η αντιμετώπιση των επικίνδυνων μεταδοτικών ασθενειών όπως είναι το aids και η ηπατίτιδα Β, η αναχαίτιση του φάσματος της πείνας που απειλεί ολόκληρους πληθυσμούς, ιδιαίτερα σε πολλές χώρες του τρίτου κόσμου, η διεθνοποίηση της οικονομίας και οι επιπτώσεις της στο χάσμα μεταξύ φτωχών και πλουσίων χωρών, η συμβολή στην αντιμετώπιση των συνεπειών εκτάκτων καταστροφικών γεγονότων όπως ήταν οι σεισμοί που έπληξαν πρόσφατα τη Ν.Α. Ασία κ.λ.π.

Η ICA καθιέρωσε το πρώτο Σάββατο του Ιούλη ως τη Διεθνή Μέρα Συνεταιρισμού. Η Διεθνής Μέρα Συνεταιρισμού υιοθετήθηκε από τον ΟΗΕ και εορτάζεται από τα συνεταιριστικά κινήματα όλου του κόσμου.

Στατιστικές πληροφορίες σχετικά με το Συνεταιριστικό Κίνημα σε όλο τον Κόσμο

Το Συνεταιριστικό Κίνημα έχει ως μέλη του πάνω από 1 δισεκατομμύριο ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών για το 1994 το βιοτικό επίπεδο περίπου 3 δισεκατομμυρίων ανθρώπων ή του μισού πληθυσμού του πλανήτη βελτιώθηκε μέσω των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Οι εν' λόγω επιχειρήσεις συνεχίζουν να παίζουν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο στις κοινότητές τους. Στην συνέχεια αναφέρονται μερικά στοιχεία σχετικά με το Κίνημα που αποδεικνύουν τη σημασία και την συμβολή του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

**Πάνω από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι σε όλο τον κόσμο,
είναι μέλη συνεταιρισμών**

- Στην Αργεντινή, υπάρχουν πάνω από 11.357 συνεταιρισμοί με 9,1 εκατομμύρια μέλη.
- Στο Βέλγιο, υπήρχαν 29.933 συνεταιρισμοί το 2001.
- Στον Καναδά, τέσσερις στους δέκα Καναδούς είναι μέλη τουλάχιστον ενός συνεταιρισμού. Στο Κεμπέκ, περίπου το 70% του πληθυσμού είναι μέλη συνεταιρισμών, ενώ στο Σασκάτσουαν το 56%. ([Πηγή: Συνεταιριστική Γραμματεία της Κυβέρνησης του Καναδά](#))
- Στην Κίνα πάνω από 180 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στην Μεγάλη Βρετανία πάνω από 9,8 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στην Βραζιλία πάνω από 5,6 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στη Νορβηγία 1 στους 3 ανθρώπους είναι μέλος των συνεταιρισμών.
- Στην Κολομβία, πάνω από 8 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: CONFECOOP. Sector Cooperativo Colombiano 2005)
- Στη Κόστα Ρίκα πάνω από το 10% του πληθυσμού, είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- Στη Φινλανδία, στο S-Group έχουν την ιδιότητα του μέλους συνεταιρισμού 1.468.572 άτομα που αντιπροσωπεύουν το 62% των

νοικοκυριών της Φινλανδίας. (Πηγή: SOK Corporation Ετήσια Έκθεση 2004)

- Στη Γερμανία, 20 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών, 1 στους 4 ανθρώπους.
- Στην Ινδονησία, το 27,5% των οικογενειών που εκπροσωπούν περίπου 80 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: Υπουργείο Συνεταιρισμών & ΜΜΕ της Ινδονησίας 2004)
- Στην Ιαπωνία, 1 στις 3 οικογένειες είναι μέλος ενός συνεταιρισμού.
- Στη Κένυα 1 στους 5 είναι μέλος ενός συνεταιρισμού ή 5,9 εκατομμύρια άμεσα και 20 εκατομμύρια έμμεσα αντλούν τα προς το ζην από το Συνεταιριστικό Κίνημα.
- Στην Ινδία, πάνω από 236 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.
- Στη Μαλαισία, 5,9 εκατομμύρια άνθρωποι ή το 24% του συνολικού πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιρισμών. (Πηγή: Υπουργείο Επιχειρηματικής και Συνεταιριστικής Ανάπτυξης, Τμήμα Συνεταιριστικής Ανάπτυξης της Μαλαισίας το Δεκέμβριο του 2006)
- Στη Νέα Ζηλανδία, το 40% του ενήλικου πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιρισμών αλληλασφάλισης (Πηγή: Νέα Ζηλανδία Co-operative Association, 2007)
- Στη Σιγκαπούρη, το 50% του πληθυσμού (1,6 εκατομμύρια άνθρωποι) είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.
- Στις Ηνωμένες Πολιτείες, 1 στα 4 άτομα είναι μέλος ενός συνεταιρισμού.

Οι θέσεις εργασίας που δημιουργήσαν και συντηρούν οι συνεταιρισμοί

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν πάνω από 100 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε όλο τον κόσμο, 20% περισσότερες από αυτές των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

- Στον Καναδά, οι συνεταιρισμοί και οι πιστωτικές ενώσεις απασχολούν πάνω από 155.000 άτομα. Η Desjardins (αποταμιευτικός και πιστωτικός συνεταιρισμός), είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης στην επαρχία του Κεμπέκ.
- Στην Κολομβία, το συνεταιριστικό κίνημα διαθέτει 379.000 θέσεις εργασίας ή παρέχει το 23% των θέσεων εργασίας στον τομέα της υγείας, το 18% των θέσεων εργασίας στον τομέα των μεταφορών, το 13% των εργαζόμενων στο βιομηχανικό τομέα, το 11% στον χρηματοπιστωτικό τομέα και το 9% στον γεωργικό τομέα. (Πηγή: CONFECOOP. Sector Cooperativo Colombiano 2005)

- Στη Γαλλία, 21.000 συνεταιρισμοί παρέχουν πάνω από 4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. (SWource: GNC Newsletter, αριθ 348, Ιούνιος 2007)
- Στη Γερμανία, 8.106 συνεταιρισμοί παρέχουν θέσεις εργασίας για 440.000 άτομα.
- Στην Ιταλία 70.400 συνεταιριστικές κοινωνίες απασχολούν σχεδόν 1 εκατομμύριο άτομα (στοιχεία 2005)
- Στην Ινδονησία, οι συνεταιρισμοί παρέχουν θέσεις εργασίας σε 288.589 άτομα (Πηγή: Υπουργείο Συνεταιρισμών & ΜΜΕ της Ινδονησίας 2004)
- Στην Κένυα, 250.000 άτομα απασχολούνται από συνεταιρισμούς.

Οι πληροφορίες που παρέχονται εδώ έχουν συγκεντρωθεί από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένης το «στατιστικό ερωτηματολόγιο» της ICA, πληροφορίες που δημοσιεύονται από τις συνεταιριστικές οργανώσεις, παρουσιάσεις που έγιναν από συνεταιρισμούς, και των στατιστικών υπηρεσιών των κυβερνήσεων.

Η ποσοστιαία κατανομή των συνεταιρισμών κατά είδος εργασίας, εκφραζόμενη ως ποσοστό των μελών της κάθε κατηγορίας, ανάλογα με την γεωγραφική περιοχή είναι:

- Γεωργικοί: Ασία * 75%, Ευρώπη 11%, Αφρική 10%, Αμερική 4%
- Αλιευτικοί: Ασία 92%, Αφρική 4%, Ευρώπη 3%, Αμερική 1%
- Καταναλωτικοί: Ευρώπη 66%, Ασία 25%, Αφρική 5%, Αμερική 4%
- Παραγωγικοί : Ασία 71%, Ευρώπη 24%, Αμερική 3%, Αφρική 2%
- Πιστωτικοί: Ασία 54%, Αμερική 31%, Ευρώπη 13%, Αφρική 2%
- Οικοδομικοί: Ευρώπη 71%, Ασία 20%, Αφρική 6%, Αμερική 3%

* Η Αυστραλία και οι χώρες Ειρηνικού ενσωματώνονται στην Ασία.

Πριν την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους

Όταν οι λαοί της Ευρώπης ανακάλυπταν την αρχαία Ελληνική Δημοκρατία ως ένα τρόπο διοίκησης των κοινών πραγμάτων, στις Ελληνικές κοινότητες η Δημοκρατία είχε εξελιχθεί και ριζώσει και στις καθημερινές σχέσεις, στον χώρο της εργασίας, ως συλλογικός τρόπος αυτοβοήθειας και αλληλεγγύης, από τους ίδιους ανθρώπους που δημιούργησαν την Δημοκρατία 2.000 χρόνια πριν.

Ο Γάλλος Luis Boulanger που έζησε στην Ελλάδα για περισσότερα από 30 χρόνια, και εργάστηκε ως αρχιτέκτονας στην υπηρεσία του Όθωνα, προσπάθησε να μεταφέρει το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα που ήδη έκανε τα πρώτα του βήματα στην Ευρώπη, όταν έκπληκτος ανακάλυψε την μακριά συνεταιριστική παράδοση του τόπου μας, δηλώνοντας *«Εις τον Ελληνικό λαό είναι έμφυτο το αίσθημα της αδελφότητας του συνεταιρισμού...Η Ελλάδα θα πραγματοποιήσει οριστικά, υπό κράτος της ελευθερίας, ότι είχε αρχίσει πριν από όλους τους λαούς κάτω από την δεσποτική εξουσία των Τούρκων... Τα βάρη κατανέμονταν ανάλογα με το έχειν του κάθε πολίτη...και δόθηκε η αφορμή για να γίνουν μεγάλοι παραγωγικοί συνεταιρισμοί, γεωργικοί, βιομηχανικοί και ναυτικοί... Αυτοί είχαν ως θεμέλιο την δίκαιη κατανομή των κερδών, ανάλογα με την γενόμενη εργασία... Ξεχώριζαν από πριν ένα ποσό ως αποθεματικό, για την εκπαίδευση των παιδιών για τα βοηθήματα προς τα ορφανά, τις χήρες και τους αρρώστους»*.

Αναφορές για την κοινοτική συνεταιριστική οργάνωση στα χρόνια της τουρκοκρατίας υπάρχουν ακόμη και στα βιβλία της Ιστορίας του γυμνασίου.

«Η κοινοτική αυτοδιοίκηση έχει την αρχή της στη ρωμαϊκή ή το πιθανότερο στην βυζαντινή εποχή. Όμως σίγουρα αναπτύχθηκε και ολοκληρώθηκε τον καιρό της τουρκοκρατίας, χάρη στη δομή της τουρκικής αυτοκρατορίας, και στάθηκε θεσμός πολύτιμος για την οικονομική και πνευματική ανάπτυξη όλων των ελληνικών περιοχών» σελ. 99.

Συνέχεια αναφοράς στους « ελεύθερους συνεταιρισμούς κεφαλαίου – εργασίας, όπου όλοι έπρεπε να συμμετέχουν στα κέρδη (κάτι ανάλογο με αυτό που έκαναν οι Έλληνες τον καιρό της τουρκοκρατίας)» υπάρχει στη σελίδα 261.

Οι μεγαλύτεροι που έζησαν στην επαρχιακή περιφέρεια θα θυμούνται την κοινοτική αλληλοβοήθεια στα χωριά. Θα θυμούνται ίσως την ανάθεση της φύλαξης του κοινού κοπαδιού της κοινότητας, σε ένα χωρικό κάθε μέρα εκ' περιτροπής, ή την κοινή προσφορά της εργασίας όλων των κατοίκων σε κάθε συγχωριανό για την συγκομιδή του χωραφιού του ή για το χτίσιμο του σπιτιού του. Παρόμοιες μορφές συνεργασίας σε όλη την Ελλάδα είχαν το όνομα Μιτάτα, Παραδιάρικα, Κοινάτα, Δανεικάρια, Ξέλαση κ.λ.π.

Εκτενείς αναφορές για την συνεταιριστική οργάνωση στα χρόνια της τουρκοκρατίας βρίσκονται στην μελέτη του κ. Π. Παπαγαρυφάλλου « Το πνεύμα της συνεργασίας εις τον οικονομικό τομέα εν' Ελλάδι κατά τις παραμονάς της Ελληνικής επανάστασης του 1821», που βραβεύτηκε το 1973 από την Αγροτική Τράπεζα και την Ακαδημία Αθηνών, αλλά και στο βιβλίο « Δομές και θεσμοί στην Τουρκοκρατία» του κ. Ηλία Ι. Νικολόπουλου.

Υπήρξαν όμως και οργανωμένες μορφές συνεταιρισμών.

Τσελιγκάτα

Τα τσελιγκάτα είναι μια παραδοσιακή μορφή συνεργασίας των νομάδων του ορεινού όγκου της Ελλάδας, που ασχολούνται με την κτηνοτροφία και μετακινούνται από τις πεδιάδες στα βουνά και αντίστροφα κάθε χρόνο, χωρίς να διαθέτουν μόνιμες εγκαταστάσεις.

Αρχαιότεροι νομάδες των Τσελιγκάτων είναι οι Σαρακατσάνοι, ακολουθούν οι Βλάχοι.

Στο τσελιγκάτο συνενώνονται σε ένα μεγάλο κοπάδι μικρότερα κοπάδια αιγοπροβάτων. Επί κεφαλής της ομάδας (Τσέλιγκας) τίθεται ο κάτοχος του μεγαλύτερου κοπαδιού.

Ο Τσέλιγκας έχει την ευθύνη για την συγκρότηση και τη λειτουργία του τσελιγκάτου, ενοικιάζει τα βοσκοτόπια, αναθέτει καθήκοντα, εφοδιάζει τις οικογένειες με τα απαραίτητα αγαθά, φροντίζει για την εκπαίδευση των παιδιών, διαθέτει τα προϊόντα της κοινής εκμετάλλευσης.

Στο τέλος της περιόδου, σε γενική συνέλευση, γίνεται η ετήσια εκκαθάριση των λογαριασμών. Τα έσοδα αποτελούνται από τις εισπράξεις των πωλήσεων μαλλιού, γάλακτος, αρνιών. Στα έξοδα αθροίζονται οι δαπάνες καταναλωτικών αγαθών, εκπαίδευσης και νοσηλείας, τα ενοίκια των βοσκοτόπων, οι φόροι, οι μισθοί. Το καθαρό υπόλοιπο κατανέμεται μεταξύ των βοσκών και του Τσέλιγκα, ανάλογα με τον αριθμό των ζώων που διαθέτει ο καθένας.

Τα τσελιγκάτα είναι μια πρωτόγονη μορφή παραγωγικού και πιστωτικού συνεταιρισμού, αφού τα μέλη τους συνενώνονται εισφέροντας το κεφάλαιο εκμετάλλευσης (αιγοπρόβατα) και την εργασία τους, κατανέμοντας ανάλογα το τελικό προϊόν. Το προϊόν πωλείται στους εμπόρους που από τα καταστήματά τους, οι οικογένειες του τσελιγκάτου προμηθεύονται τα απαραίτητα αγαθά έναντι ανοιχτού λογαριασμού.

Η ιδιοσυγκρασία των νομάδων σύμφωνα με τον Κ. Καραβίδα μοιάζει με αυτή των ναυτικών. Από αιώνων οι χερσαίες μεταφορές στα Βαλκάνια εξυπηρετούνταν από τα καραβάνια των νομάδων, που έφταναν από την Ελλάδα μέχρι το Βελιγράδι ή και την Βουδαπέστη. Λόγω της κινητικότητας και των δυσκολιών που συναντούσαν, το πνεύμα οξυνόταν. Έτσι πολλοί νομάδες άρχισαν να ασχολούνται με το εμπόριο σε πολλές περιοχές των Βαλκανίων.

Από αυτούς εξήλθαν αργότερα οι Μεγάλοι Ευεργέτες που με την δική τους συνδρομή κατασκευάστηκαν σημαντικά έργα υποδομής στον τόπο μας, συνεχίζοντας την παράδοση της Κοινωνικής Οικονομίας όπως, Εθνική Τράπεζα, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, Γεννάδιος Βιβλιοθήκη, Αστεροσκοπείο Αθηνών, Σιναία Ακαδημία Αθηνών, Αρσάκειο Παρθεναγωγείο, Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή, Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, Ζάππειο Μέγαρο, Μητρόπολη Αθηνών, Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο κ.ά., τα οποία έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην προσπάθεια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους να ορθοποδήσει.

Η ναυτιλιακή συνεργασία

Είναι γνωστή η ύπαρξη του ναυτικού στόλου των νησιών Ύδρα - Σπέτσες - Ψαρά κατά το 1821, δεν είναι όμως ευρέως γνωστό πως δημιουργήθηκε.

Ο L. Boulanger σε επιστολή του προς τον Πρωθυπουργό περιγράφει τον τρόπο κατασκευής τους:

« Όταν ένας καπετάνιος ή ένας έμπειρος ναυτικός κατέχει τουλάχιστον 500 τάλαντα, συνεταιρίζεται μ' άλλους θαλασσινούς, χοντρομαραγκούς, σχοινοποιούς, ξυλέμπορους, κι άλλους προμηθευτές και χάρη στις συνενωμένες προσπάθειες τους, αμέσως καθελκύεται ένα καράβι πάνω στο κύμα.

Όλο το υλικό που χρησιμοποιείται εκτιμάται, καθώς και ο εργατικός κόπος.

Έτσι, εξακριβώνεται η αξία του καραβιού και κάθε προμηθευτής και εργάτης παίρνει ένα τίτλο, ίσο με το μερίδιο που του ανήκει για την συμβολή στο κοινό έργο. Τα ημερομίσθια των χοντρομαραγκών και των άλλων εργατών αφήνονται σχεδόν πάντα στο καράβι ως ναυτοδάνειο. Έναντι του δανείου αυτού λογαριάζονται ως μερίδια στα κέρδη του ταξιδιού.

Γίνεται μετά ένα δάνειο για ένα ποσό που δεν ξεπερνά την αξία του καραβιού. Γενικά το δάνειο γίνεται όχι μόνο από ένα κεφαλαιούχο, αλλά από 20-30 και παραπάνω πρόσωπα, τεχνίτες, εμπόρους, παπάδες, εργάτες. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού συντρέχει με τις οικονομίες του στην ανάπτυξη του εμπορικού στόλου.

Το δανειζόμενο αυτό ποσό που δεν αποφέρει τόκους, αλλά παίρνει μέρος στα κέρδη του ταξιδιού, χρησιμοποιείται για την αγορά σιτηρών στην Ρωσία ή άλλων φορτίων αλλού. Το σύνολο μεταφέρεται και πωλείται σ' άλλους λιμένες της Ευρώπης.

Ο καπετάνιος μαζεύει γύρω του ένα πλήρωμα, που αντί να πληρωθεί με μεροκάματο, παίρνει όπως οι άλλοι το μερίδιό του από τα κέρδη, ανάλογα με τις υπηρεσίες και την ικανότητα του καθενός. Κι όταν το καράβι πουλήσει το φορτίο του, αποτελειώσει το ταξίδι του και ξαναγυρίσει στο λιμάνι, καταστρώνει το γενικό λογαριασμό και γίνεται η διανομή των κερδών».

Αναλυτικό παράδειγμα του τρόπου διανομής, μετά την αφαίρεση των δαπανών ταξιδιού, φόρων κ.λ.π. (Κουκκίδης).

Μερίδια

Κατασκευαστές του караβιού	10
Δανειστές για το εμπόρευμα	10
Καπετάνιος	3
Διαχειριστής του πλοίου	2
Δύο ναύκληροι	4
Μάγειρας	2
4 καλύτεροι πηδαλιούχοι (4X1.5)	6
30 ναύτες (30X1)	30
4 ναυτοπαίδες (4X0.5)	2
Αποθεματικό για χήρες και ορφανά	1

Σύμφωνα με τον κύριο Παπαγαρυφάλλου η Ύδρα διέθετε 114 πλοία με 330 συνιδιοκτήτες – μεριδιούχους και οι Σπέτσες 40 με 136 συνιδιοκτήτες – μεριδιούχους.

Η συντροφιά των Αμπελακίων

« Έξη χιλιάδες ρωμιοί, άνδρες, γυναίκες και παιδιά έζησαν εδώ προ εκατόν πενήντα χρόνων χωρίς να φαγωθούν, δημιουργοί και συνεταίροι της πρώτης και τελειότερας Συνεργατικής του κόσμου, δάσκαλοι των οικονομολόγων, των φιλοσόφων, των ιεροκηρύκων, δάσκαλοι του ίδιου του Φουριέ, αυτοί οι Θεσσαλοί χωριάτες... Έργο που καμία πολιτισμένη κοινωνία δεν το έχει αποτολμήσει.... Ο ταπεινός Κίσσαβος χάρις στους νεώτερους Θεσσαλούς, καλλιέργησε και πραγματοποίησε το πιο δύσκολο απ' όλα, την αδερφосύννη!»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου
Εφημερίδα Ελεύθερο Βήμα 29 Νοεμβρίου 1937

Τα Αμπελάκια είναι κοινότητα που βρίσκεται στο Νομό Λάρισας και είναι κτισμένα στις πλαγιές του Κίσαβου κοντά στην κοιλάδα των Τεμπών. Η ίδρυση του πρώτου οικισμού, που στη συνέχεια

αναπτύχθηκε σε κοινότητα, ανάγεται στο τέλος του 16ου αιώνα. Το χωριό γνώρισε μεγάλη ακμή στο τέλος του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, χάρη στα εξαιρετικής ποιότητας νήματα που κατασκεύαζαν οι κάτοικοι του, καθώς και στην άριστη βαφή και επιτυχή εμπορία τους.

Μέχρι τα μέσα του 18ου αιώνα, η κοινότητα των Αμπελακίων ήταν σχεδόν άγνωστη και οι κάτοικοι του, που δεν ξεπερνούσαν τους 1500, ασχολούνταν βασικά με τη γεωργία και κυρίως με την αμπελουργία. Κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα, η κατάσταση άρχισε να μεταβάλλεται όταν οι μικρές οικιακές βιοτεχνίες κατασκευής και βαφής νημάτων αποφάσισαν να ενωθούν και να δημιουργήσουν τις λεγόμενες “Συντροφικές” με στόχο την αύξηση της παραγωγής, την αντιμετώπιση των οικονομικών δυσκολιών και την επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων τους στον ευρωπαϊκό χώρο. Στις “Συντροφικές”, που αρχικά ήταν πέντε και αποτελούσαν ένα είδος ετερορρύθμων εταιρειών, συμμετείχαν όλοι σχεδόν οι κάτοικοι της κοινότητας.

Το 1778 οι πέντε “Συντροφικές” των Αμπελακίων συνενώθηκαν και όλες μαζί αποτέλεσαν την “Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων” στην οποία συμμετείχαν και άλλες κοινότητες της κοιλάδας των Τεμπών. Η Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων ήταν οργανισμός κεφαλαίου και εργασίας με συνεργατική προσέγγιση στη φιλοσοφία του, στην πρακτική που εφάρμοζε, στον τρόπο που λειτουργούσε, στους σκοπούς που έθετε και γενικά σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητάς του.

Μέλη του συνεταιρισμού ήταν οι παραγωγοί βάμβακα και ερυθρόδανου καθώς επίσης και το εργατικό δυναμικό το οποίο απασχολούσε ο οργανισμός στις δραστηριότητες που ασκούσε. Έδρα του οργανισμού παρέμεινε η κοινότητα των Αμπελακίων. Σκοπός του συνεταιρισμού ήταν η οικονομική ενίσχυση των μελών του, αλλά και η πνευματική και ηθική καλλιέργεια και αναβάθμιση τους. Για την επίτευξη των σκοπών του παραλάμβανε, επεξεργαζόταν και εμπορευόταν τα προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής των μελών του, παρείχε σε αυτά εργασία στα σύγχρονα τότε εργαστήρια του, παραχωρούσε στα μέλη πιστωτικές διευκολύνσεις με ευνοϊκούς όρους και δεχόταν από αυτά καταθέσεις.

Τα ετήσια κέρδη του συνεταιρισμού ύστερα από την αφαίρεση σημαντικών ποσών για έργα κοινής ωφέλειας και για φιλανθρωπικούς, πολιτιστικούς και άλλους παρεμφερείς σκοπούς, διαμοιράζονταν στα μέλη ανάλογα με τα κεφάλαια με τα οποία το κάθε ένα συμμετείχε στο συνεταιρισμό υπό μορφή σταθερού τόκου και ανάλογα με τη συνεργασία που κάθε μέλος είχε με το συνεταιρισμό. Ο τρόπος διάθεσης των καθαρών κερδών ικανοποιούσε την αρχή της δίκαιης κατανομής, σύμφωνα με την οποία φτωχοί και πλούσιοι εργάζονταν και απολάμβαναν τους καρπούς της προσωπικής τους εργασίας.

Η κύρια δραστηριότητα του συνεταιρισμού ήταν η αγορά βαμβακιού κυρίως από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία, η επεξεργασία και η μεταποίηση του σε νήματα, τα οποία στη συνέχεια βάζονταν με ανεξίτηλο κόκκινο χρώμα, περίφημο για τη στιλπνότητα και την αντοχή του. Τα χρώματα παράγονταν από το φυτό ερυθρόδανος, (Ριζάρι), το οποίο ευδοκιμούσε στην περιοχή των Αμπελακίων. Τα νήματα του συνεταιρισμού απόκτησαν γρήγορα μεγάλη φήμη για την ποιότητα τους και έγιναν περιζήτητα σε όλες σχεδόν τις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις.

Ο οργανισμός είχε οργανώσει μεγάλο διεθνές δίκτυο διάθεσης των προϊόντων του και ίδρυσε δικά του υποκαταστήματα στη Βιέννη, στο Λονδίνο, στο Άμστερνταμ, στη Τεργέστη, στη Δρέσδη, στη Λειψία, στην Οδησό και στην Κωνσταντινούπολη. Πρωταρχικό ρόλο στην ανάπτυξη της συνεταιριστικής ιδέας στα Αμπελάκια διαδραμάτισε ο επίσκοπος Πλαταμώννα και Λυκοστομίου Διονύσιος πράγμα που επιβεβαιώνει το θετικό ρόλο που διαδραμάτισε η εκκλησία στην ίδρυση των συνεργατικών κινήματων.

Η κοινή “Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων” με τη δραστηριότητα της αναζωογόνησε σύντομα ολόκληρη την περιοχή. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα ο πληθυσμός των Αμπελακίων τετραπλασιάστηκε και η κωμόπολη αναδείχθηκε, εκτός από οικονομικό και σε πολιτιστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Από τις έξι χιλιάδες που είχαν φθάσει οι κάτοικοι της κοινότητας, οι δύο χιλιάδες εργάζονταν στα βαφεία του συνεταιρισμού, ενώ οι υπόλοιποι ασχολούνταν με προπαρασκευαστικές ή βοηθητικές εργασίες. Την εποχή εκείνη λειτούργησε και η περίφημη σχολή “Ελληνομουσείο”, στην οποία

δίδαξαν γνωστές προσωπικότητες των γραμμάτων, όπως ο Κωνσταντίνος Κούμας, ο Ευγένιος Βούλγαρης κ.α.

Όλοι οι ξενιτεμένοι έμποροι και αντιπρόσωποι Αμπελακιώτες ήταν μέλη της Φιλικής Εταιρείας και διέθεταν για τον αγώνα μεγάλα ποσά, μιας και η οικονομική κατάσταση του Συνεταιρισμού ήταν ασύλληπτης ακμής, ώστε το 1810 τα κεφάλαια του Συνεταιρισμού είχαν υπερχιλιαπλασιαστεί και μόνο το περίσσευμα της χρονιάς αυτής ήταν 20.000.000 φράγκα.

Συνεταιριστικός κόσμος και Ελλάδα

Η δημιουργία του 1^{ου} συνεταιρισμού σε κάθε χώρα για όλο τον Κόσμο

Η λίστα πληροφοριών που ακολουθεί αναπαράχθηκε από το βιβλίο «Ιστορικό Λεξικό του Συνεταιριστικού Κινήματος» του Jack Shaffer, εκδόσεις The Scarecrow, Inc Lanham Md London 1999.

Σημειώνουμε ότι εάν και η Ελλάδα αναφέρεται δεύτερη σε αυτή την λίστα με χρονιά ίδρυσης του πρώτου συνεταιρισμού στην Ελλάδα το 1780, αναφερόμενη προφανώς στο έτος ίδρυσης του συνεταιρισμού των Αμπελακίων, χωρίς να είναι γνωστές άλλες προγενέστερες ημερομηνίες του έτους 1750 για την Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ.

Οι πρόδρομοι του συνεταιριστικού μοντέλου όπως ο Βρετανός Ρόμπερτ Όουεν που γεννήθηκε το 1771 δημιούργησε την συνεταιριστική κοινότητα « Νέα Αρμονία» στις ΗΠΑ το 1815. Οι ιδέες του Βρετανού Γουίλιαμ Κίνγκ (1786-1865) εφαρμόστηκαν το 1843 με την δημιουργία του καταναλωτικού συνεταιρισμό του Ροτσντέιλ, του Η.Β. ενώ η πρώτη εφαρμογή του συνεταιριστικού μοντέλου στην Γαλλία έγινε πολύ αργότερα από τον Λουίς Μπλάν που γεννήθηκε μόλις το 1813. Επίσης η ημερομηνία του έτους 1750 είναι πολύ προγενέστερη ακόμη και από την ημερομηνία γένεσης του θεωρητικού και πατέρα του συνεταιρισμού στην Γαλλία του Φουριέ που γεννήθηκε το 1772.

1750 Γαλλία, Ηνωμ.
Βασίλειο, ΗΠΑ
1780 Ελλάδα
1794 Αυστρία
1806 Ιταλία
1808 Λουξεμβούργο
1816 Πολωνία, Ελβετία
1825 Ρωσία
1838 Ισπανία
1839 Μεξικό
1843 Ιαπωνία
1844 Ισλανδία
1845 Γερμανία, Σλοβακία
1847 Βραζιλία
1848 Βέλγιο
1850 Ουγγαρία, Σουηδία
1851 Δανία, Νορβηγία,
Σλοβενία
1852 Τσεχική Δημοκρατία,
Ρουμανία
1859 Αυστραλία, Ιρλανδία
1860 Λετονία, Ολλανδία
1861 Καναδάς
1863 Βουλγαρία, Τουρκία
1869 Λιθουανία
1870 Φινλανδία,
Γιουγκοσλαβία
1871 Πορτογαλία
1875 Αργεντινή
1876 Ονδούρα
1878 Ισραήλ (Παλαιστίνη)
1881 Νέα Ζηλανδία
1893 Ουζμπεκιστάν
1898 Εσθονία
1900 Ινδία
1910 Αλγερία
1902 Νότια Αφρική,
Ζιμπάμπουε
1903 Βενεζουέλα
1904 Χιλή, Πακιστάν

1905 Μπαγκλαντές,
Μιανμάρ, Τυνησία
1906 Γουατεμάλα, Σρι
Λάνκα
1907 Κορέα
1908 Αίγυπτο, Ινδονησία,
Κένυα
1909 Κύπρος, Ουρουγουάη
1910 Νιγηρία, Φιλιππίνες
1912 Κίνα, Ελ Σαλβαδόρ,
Ταϊβάν, Βιετνάμ
1913 Μαυρίκιος, Ναμίμπια,
Ουγκάντα
1914 Νικαράγουα, Ζάμπια
1915 Λιβύη
1916 Κολομβία, Σενεγάλη,
Τρινιντάντ & Τομπάκο
1917 Ταϊλάνδη
1919 Ισημερινός, Μάλι,
Περού
1920 Κόστα Ρίκα, Μαλαισία,
Πουέρτο Ρίκο, Σουρινάμ
1921 Μπουρούντι,
Μογγολία
1922 Ιορδανία, Μαρόκο
1923 Ζαΐρ
1924 Καμερούν
1925 Σιγκαπούρη, Τανζανία
1926 Κονγκό, Ιράν,
Μαυριτανία
1927 Μαρτινίκα
1928 Γκάνα
1929 Ρεϋνιόν
1930 Ιράκ, Τζαμάικα,
Νιγηρία
1931 Μπουρκίνα Φάσο,
Γουινέα, Μαδαγασκάρη,
Σουαζιλάνδη, Τόγκο
1932 Ακτή του
Ελεφαντοστού,

Γουαδελούπη
1933 Γουιάνα, Παλαιστίνη
1936 Σιέρα Λεόνε
1937 Αϊτή, Λίβανο
1939 Βολιβία
1940 Μπαρμπάντος,
Άγιος Βικέντιος Γρεναδίνες
1941 Κουβέιτ
1942 Παραγουάη
1943 Μπελίζ, Συρία
1945 Αιθιοπία, Φίτζι
1946 Αλβανία, Μπαχάμες,
Ντομίνικα, Δομινικανή
Δημοκρατία, Λεσόθο,
Μάλτα, Παπούα-Νέα
Γουινέα, Αγία Λουκία
1947 Μπενίν, Χονγκ Κονγκ,
Σουδάν
1949 Τσαντ
1950 Γκάμπια, Νεπάλ,
Νήσοι Σολομώντος, Σομαλία
1951 Κούβα
1954 Καμπότζη, Παναμάς,
Σαμόα
1955 Νήσοι Κουκ
1956 Κιριμπάτι, Ρουάντα,
Τουβαλού Αντίγκουα
1958 Γρενάδα, Υεμένη
1959 Αργκουίλα,
Άγιος Χριστόφορος / Νέβις
1960 Μικρονησία,
Μονσερράτ
1961 Κεντροαφρικανική
Δημοκρατία, Γκαμπόν,
Σαουδική Αραβία,
Σεϋχέλλες
1964 Μποτσουάνα, Τόνγκα
1965 Αφγανιστάν
1967 Βανουάτου
1969 Βερμούδες

1970 Λιβερία
1971 Γουινέα-Μπισάου
1972 Νήσοι Καϊμάν,
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
1973 Κατάρ
1975 Μπρουνέι
1978 Λάος
1984 Τορτόλα

1. Ορισμός ενός συνεταιρισμού και των στόχων του εγχειριδίου

Η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία, μια μη κυβερνητική οργάνωση που είναι η οργάνωση ομπρέλα των συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο, ορίζει τους συνεταιρισμούς ως μια "αυτόνομη Οργάνωση ανθρώπων που ενώνονται εθελοντικά για να ικανοποιήσουν τις κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και φιλοδοξίες τους μέσω μιας από κοινού ιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης".¹ Ο σκοπός ενός συνεταιρισμού είναι να επιτρέψει στα άτομα να συσπειρωθούν όλοι μαζί και να συγκεντρώσουν τους πόρους τους προκειμένου να επιτευχθεί ένας κοινός στόχος που θα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθεί από ένα άτομο. Με άλλα λόγια, ο σκοπός ενός συνεταιρισμού είναι, για παράδειγμα, να επιτρέψει σε κάποιον που διαθέτει μόνο πέντε κιλά ενός συγκεκριμένου προϊόντος να το πωλήσει, να το μεταφέρει ή να το μεταποιήσει με το χαμηλότερο δυνατό κόστος και κάτω από τις καλύτερες συνθήκες. Μια τέτοια επιλογή επιτρέπει, απλά μέσω της ένωσης με άλλους να σχηματιστεί μια επιχείρηση, ώστε να υπάρξει όφελος από τα οικονομικά μεγέθη, και να γίνει μείωση των δαπανών.

Ένας συνεταιρισμός είναι η συγκεκριμένη εφαρμογή μιας πολύ παλαιάς ιδέας: της συνεργασίας. Η συνεργασία μπορεί να οριστεί ως μια κοινωνική διαδικασία κατά την οποία τα άτομα εργάζονται μαζί για να πραγματοποιήσουν έναν κοινό στόχο ή σκοπό.² Η συνεργασία είναι παρούσα σε κάθε χρονική περίοδο της ανθρωπότητας, συμπεριλαμβανομένης της αρχαιότερης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η συνεργασία εμφανίζεται όταν υπάρχει απειλή ενός εξωτερικού παράγοντα για ορισμένα άτομα. Έτσι έγινε και με τους συνεταιρισμούς. Ήταν το αποτέλεσμα διάφορων δεινών που επηρέασαν τους εργαζομένους σε χρόνους κατά τους οποίους οι συνθήκες εργασίας ήταν δύσκολες. Η συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων φάνηκε ως το μόνο πιθανό μέσο υπεράσπισης ενάντια στην επιδείνωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών σε περιόδους που επηρέασαν ένα τμήμα του πληθυσμού. Ακόμα και σήμερα, μερικοί άνθρωποι, ως υποθέσουμε λιγότεροι, εργάζονται υπό δύσκολες συνθήκες ή δεν εργάζονται καθόλου. Οι συνεταιρισμοί είναι

¹¹ Statement on the Co-operative Identity by the International Co-operative Alliance (1995).

² John G. Craig: The Nature of Co-operation.

επιχειρήσεις που βοηθούν τα μέλη τους να συνεργαστούν μαζί για να λύσουν τα κοινά προβλήματά τους. Τα μέλη των συνεταιρισμών μπορούν να είναι φυσικά πρόσωπα ή εταιρικοί οργανισμοί. Οι συνεταιρισμοί των εταιρικών οργανισμών μπορούν να αντιπροσωπεύσουν μια αποτελεσματική μορφή εμπορικής συνεργασίας με τον ίδιο τρόπο όπως είναι, για παράδειγμα, η δικτύωση, η στρατηγική κοινοπραξίας και η δικαιοπαροχή.³ Είναι μια εναλλακτική επιλογή στην κεφαλαιοκρατική προσέγγιση των περισσότερων επιχειρήσεων: ένας τύπος κοινωνικοοικονομικής συνεργασίας. Κατά συνέπεια, ο συνεταιρισμός, που αποσκοπεί στην εφαρμογή της κοινωνικής ευημερίας στον κόσμο της εργασίας σε ένα επιχειρηματικό επίπεδο, είναι μια μη κερδοσκοπική επιχείρηση υπηρεσιών της οποίας ο στόχος είναι τα μέλη της να είναι ελεύθερα από οποιαδήποτε εκμετάλλευση με την ενίσχυση του οικονομικού ρόλου τους ως αγοραστές, εργαζόμενοι, πωλητές προϊόντων, δανειζόμενοι, υποψήφιοι στέγασης, ενοικιαστές, κ.λπ.⁴

Ένας συνεταιρισμός μπορεί να δραστηριοποιείται σχεδόν σε οποιοδήποτε τομέα όπου υπάρχει μια ομάδα με αρκετά ομοιογενείς και κοινές ανάγκες. Κατά συνέπεια:

- Όπου τα μέλη είναι αγρότες, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν την προμήθεια ποιοτικών πρώτων υλών σε δίκαιες τιμές και τις οικονομίες κλίμακας που προσθέτουν αξία, τις τεχνικές προώθησης (μάρκετινγκ) και την διανομή των προϊόντων
- Όπου τα μέλη είναι καταναλωτές, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν την διάθεση των αγαθών σε δίκαιες τιμές
- Όπου τα μέλη είναι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν την εφαρμογή οικονομικών πολιτικών στις τεχνικές προώθησης (μάρκετινγκ), την διανομή, καθώς και την μεγαλύτερη κοινή αγοραστική δύναμη
- Όπου τα μέλη είναι εργαζόμενοι, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν την συμμετοχή στην διαχείριση της επιχείρησής τους και μια δίκαιη ανταμοιβή για την εργασία τους

³ Η δικαιοπαροχή (franchise) είναι μια σύμβαση με την οποία μια επιχείρηση επιτρέπει σε άλλη να χρησιμοποιήσει το όνομα και το εμπορικό σήμα της στην πώληση προϊόντων ή υπηρεσιών.

⁴ George Lasserre: La Nature et l'esprit du mouvement cooperative.

- Όπου τα μέλη δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν καλύτερη πρόσβαση (στην αγορά) για τα προϊόντα τους και περισσότερο έλεγχο της προστιθέμενης αξίας
- Όπου τα μέλη είναι αποταμιευτές ή δανειζόμενοι, τα οφέλη θα περιλαμβάνουν μια δίκαιη απόδοση για τις αποταμιεύσεις τους και την πρόσβαση σε πιστώσεις με ένα δίκαιο επιτόκιο

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι Συνεταιρισμοί στην Επιχειρηματική Ευρώπη (Βρυξέλλες, 2001)

Το παρόν κλίμα αυξάνει την επίσημη αναγνώριση και τον άλλοτε θεμελιώδη ρόλο των συνεταιρισμών. Πράγματι, η συνεχής αύξηση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες και η ανεπάρκεια της κοινωνικής προστασίας μαζί με έναν γηράσκοντα πληθυσμό στις βιομηχανικές χώρες, οδηγούν μόνο σε μια αυξανόμενη ανάγκη για συνεργασία και έτσι σε έναν ανερχόμενο ρόλο και θέση των συνεταιρισμών στην κοινωνία.

Αυτό το εγχειρίδιο, προσπαθεί να αναπληρώσει την έλλειψη κατανόησης αυτής της μορφής επιχείρησης, ιδιαίτερα στα ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματά της.

2. Η γέννηση του συνεταιριστικού κινήματος

Είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να καθοριστεί επακριβώς το ξεκίνημα των πρώτων συνεταιρισμών.⁵ Εντούτοις είναι δυνατόν να ειπωθεί ότι το συνεταιριστικό κίνημα εμφανίστηκε υπό αυτήν την μορφή στην Ευρώπη τον ΧΙΧ αιώνα, μετά από τις οικονομικές, κοινωνικές και δημογραφικές αλλαγές που προκλήθηκαν από την βιομηχανική επανάσταση. Στη συνέχεια, η αποικιοκρατία πρόσφερε στις εποικιζόμενες χώρες την ευκαιρία να προωθήσουν την συνεταιριστική μορφή οργάνωσης ως τρόπο ομαδοποίησης των ανθρώπων για καλύτερο έλεγχο του εποικιζόμενου πληθυσμού.

Η προέλευση του συνεταιριστικού κινήματος στις βιομηχανικές χώρες

Είναι χρήσιμο να υπενθυμιστεί ότι ο όρος "βιομηχανική επανάσταση" είναι ένα σύνηθες όνομα για τα γεγονότα που, από τον ΧVIII αιώνα και μετά, συνόδευσαν το μετασχηματισμό του κόσμου ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της κεφαλαιοκρατίας, των τεχνικών παραγωγής και των μέσων επικοινωνίας. Τα αποτελέσματα αυτής της επανάστασης ήταν βεβαίως η βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα, αλλά χαρακτηρίζεται εξίσου από μια άνοδο του πληθυσμού στις πόλεις, μια μείωση των μισθών και την εκμετάλλευση των εργαζομένων, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών. Επιπλέον, η αύξηση του κόστους ζωής, η νόθευση των τροφίμων⁶ και η άνοδο της ανεργίας είναι άλλα χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου.

Αυτή η κατάσταση οδήγησε ορισμένους στοχαστές και φιλόανθρωπους να επιδιώξουν μια λύση για την αυξανόμενη δυστυχία των φτωχών, να ονειρευτούν ένα νέο σύστημα ή ακόμα και μια νέα μορφή κοινωνικής οργάνωσης. Αυτή η πρόταση άσκησε ιδιαίτερη επίδραση στην Μεγάλη Βρετανία και την Γαλλία αλλά και στην Γερμανία.

⁵ Η ανάπτυξη της συλλογικής μίσθωσης καλλιεργείων στην Βαβυλωνία, οι αδελφότητες συμπαράστασης και νεκρώσιμων τελετών της αρχαίας Ρώμης έχουν, κατά κάποιον τρόπο, μια μερική σχέση με τις συνεταιριστικές οργανώσεις.

⁶ Στην πραγματικότητα χρωμάτιζαν, αρωμάτιζαν και ακόμη χρησιμοποιούσαν και επικίνδυνες χημικές ουσίες για να δώσουν την ψευδαίσθηση της φρεσκάδας ή της καλής ποιότητας στο κρέας που είχε αλλοιωθεί άσχημα. Η προσθήκη νερού στο γάλα είναι ένα άλλο παράδειγμα με ατυχείς επακόλουθα και από την άποψη της απώλειας της θρεπτικής αξίας του προϊόντος και του κινδύνου μόλυνσης από το προστιθέμενο νερό.

Στη Μεγάλη Βρετανία ένας από τους κυριότερους στοχαστές ήταν δίχως αμφιβολία ο φιλόanthropos Robert Owen (1771-1858), γνωστός από μερικούς ως πατέρας του συνεργατισμού στη Μεγάλη Βρετανία. Η σκέψη του ήταν απλή. Σκέφτηκε ότι θα ήταν πιο οικονομική η αντιμετώπιση των δυσκολιών των φτωχών όταν είναι συντασσόμενοι σε ομάδες παρά χωριστά, ως εκ' τούτου πρότεινε αυτό που ο ίδιος αποκάλεσε χωριά του συνεργατισμού. Στην αρχή συνέλαβε αυτά τα χωριά ως λύση στο πρόβλημα της ανεργίας και της δυστυχίας. Θέλησε να βοηθήσει τους φτωχότερους χωρικούς ώστε να αποκτήσουν κοινοτική ιδιοκτησία και να εργαστούν - ειδικά σε αγροτικές εργασίες - και έτσι να σωθούν από την απελπισία. Αλλά βαθμιαία αυτή η αφηρημένη έννοια εξελίχθηκε, αυτά τα χωριά του συνεργατισμού ήταν κατά την άποψή του, ο ιδανικός τύπος κοινωνίας προς τον οποίο επιζητούσε να ωθήσει την ανθρωπότητα.⁷ Η βάση για την θεωρία του Owen ήταν η καταστολή του εμπορικού και βιομηχανικού κέρδους υπέρ μιας "δίκαιης τιμής", κόβοντας τους μεσάζοντες μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης. Η πηγή χρηματοδότησης για αυτά τα χωριά του συνεργατισμού θεωρήθηκε ότι θα προερχόταν από πλούσιους φιλόanthropους, όπως ο ίδιος, οι οποίοι θα διέθεταν τις επιχειρήσεις τους στα χωριά του συνεργατισμού.

Ο Δρ. William King (1786-1865) έδωσε μια πρακτικότερη κατεύθυνση στις κάπως ουτοπικές ιδέες του Owen. Όπως ο Owen, είχε κατά νου μια αυτόαρκη κοινότητα στην οποία οι εργαζόμενοι θα παρήγαν σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Αλλά, αντίθετα προς τον Owen, αυτός προτιμούσε τις σχέσεις των μελών με τον εξωτερικό κόσμο, εξελίσσοντας την πρώιμη ιδέα της φιλανθρωπικής χρηματοδότησης.⁸

Η ιδέα του ήταν να ενθαρρύνει την καθιέρωση των καταστημάτων από και για τις εργατικές τάξεις. Η συλλογή τακτικών συνδρομών από τους εργαζομένους θα εγγυόταν την χρηματοδότηση αυτών των καταστημάτων. Αντί να πάρουν τις προμήθειές τους από άγνωστα καταστήματα σε αυτούς, οι εργαζόμενοι θα τα αγοράζανε από το κατάστημά τους. Επομένως, θα αγοράζανε τα αγαθά στη χονδρική τιμή και στην συνέχεια θα τα πωλούσανε με μικρότερο από το σύνηθες ποσοστό. Η Αγγλία είναι το λίκνο των καταναλωτικών συνεταιρισμών.

⁷ Paul Lambert: La doctrine cooperative (1964).

⁸ Σε αυτό το ζήτημα, η ιδέα του Δρ. King μπορεί να συνοψιστεί σε μια από τις προτάσεις του: "Η συνεργασία είναι μια εθελοντική πράξη, και όλες οι δυνάμεις στον κόσμο δεν μπορούν να την καταστήσουν υποχρεωτική, ούτε είναι επιθυμητό να πρέπει να εξαρτάται από οποιοσδήποτε άλλες δυνάμεις εκτός από τις δικές της" (1829).

Ο Owen και ο King καθόρισαν τους κανόνες και τις αρχές των συνεταιρισμών καταναλωτών.⁹ Αυτός ο τύπος συνεταιρισμού προμηθεύει αγαθά (τρόφιμα, εκπαιδευτική κάλυψη κ.λπ.) προς τα μέλη του σε χαμηλότερο κόστος σε σύγκριση με την περίπτωση να είχαν προσπαθήσει να τα αποκτήσουν χωριστά και όχι συλλογικά.

Στη Γαλλία, ο Charles Fourier (1772-1837) ήταν ένας από τους πρώτους που πρότεινε μια εναλλακτική μορφή συνεργασίας, δηλ. μια κοινοτική οργάνωση που αποκάλεσε "phalanstery". Η ιδέα ήταν η καταπολέμηση της φτώχειας με την αύξηση της παραγωγής, για παράδειγμα με την συσπείρωση των διάφορων μελών ενός καντονιού έτσι ώστε να μπορούν να συγκεντρώσουν τους πόρους τους, ειδικά την γη τους, και να ζήσουν μαζί στο phalanstery. Ο Charles Fourier αναφέρεται εδώ στους συνεταιρισμούς παραγωγών που εμπορεύονται απ' ευθείας ή μεταποιούν και εμπορεύονται τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες των μελών τους.

Ο Philippe Bucher (1796-1865) καθόρισε τις θεμελιώδεις αρχές των συνεταιρισμών παραγωγών: i) Αρχή του δημοκρατικού δικαιώματος της ψηφοφορίας για την ανάδειξη των αντιπροσώπων του συνεταιρισμού, ii) Αρχή της ίδιας αμοιβής για την ίδια εργασία, iii) Αρχή της φιλανθρωπικής αναδιανομής των αποκομιζόμενων περιουσιακών στοιχείων, με άλλα λόγια, σε περίπτωση διάλυσης τα αποθεματικά κεφάλαια θα διανεμηθούν είτε σε έναν άλλο συνεταιρισμό είτε για φιλανθρωπικό σκοπό είτε στο κράτος, iv) Αρχή της αναπόφευκτα δυσδιάκριτης ιδιότητας μεταξύ αυτής του μέλους και αυτής του χρήστη: όλοι οι εργαζόμενοι στο συνεταιρισμό πρέπει να γίνουν και μέλη του. Η Γαλλία είναι το λίκνο των συνεταιρισμών εργαζομένων.

Στη Γερμανία, ο Hermann Schulze - Delitzsch (1808-1883) θεωρείται ο πρωτοπόρος των συνεταιρισμών στις πόλεις. Έγινε ο απόστολος των πιστωτικών συνεταιρισμών των πόλεων μετά από το συμπέρασμα ότι η έλλειψη κεφαλαίου ήταν ένα σημαντικό πρόβλημα για τους ανθρώπους που ζούνε στις πόλεις. Οι συνεταιρισμοί του βασίστηκαν στην αυτοβοήθεια στην αγνότερη μορφή της, αυτό σημαίνει καμία εξωτερική επέμβαση, ακόμη και από το κράτος. Για τον Schulze- Delitzsch, ο συνεργατισμός είχε να διαδραματίσει έναν καθαρά οικονομικό ρόλο για την αύξηση του

⁹ Ορισμένοι συντάκτες μιλούν μερικές φορές για τους "καταναλωτικούς συνεταιρισμούς". Εντούτοις, είναι απολύτως προφανές ότι ένας συνεταιρισμός δεν καταναλώνει υπό αυτήν την έννοια.

εισοδήματος. Οι άλλες αρχές του ήταν η αυτο-ευθύνη, τα ίσα δικαιώματα για κάθε άτομο στην συνεταιριστική ομάδα, η κοινή ευθύνη για τα χρέη της ομάδας και τελικά ο δημοκρατικός αυτο-έλεγχος.

Ο Friedrich Wilhelm Raiffeisen (1818-1888) από την άλλη μεριά θεωρείται ως ο πρωτοπόρος των αγροτικών συνεταιρισμών στη Γερμανία. Το μοντέλο του για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς διαφέρει από αυτό του Schulze – Delitzsch, υπό την έννοια ότι η αρχή της αυτοβοήθειας δεν εφαρμόστηκε με απόλυτους όρους,¹⁰ η οικοδόμησή τους σε μια κεφαλαιακή βάση σε καμία περίπτωση δεν κρίθηκε απαραίτητη¹¹ καθώς και το αποθεματικό δεν διανέμεται σε μια άλλη ένωση σε περίπτωση διάλυσης. Οι αρχές του Raiffeisen είναι μεταξύ των άλλων: η πρόοδος των μελών, τόσο θρησκευτική όσο ηθική και υλική, ο περιορισμός του αριθμού των μελών της ομάδας που βασίζεται στο μέγεθος ενός χωριού και την απεριόριστη αμοιβαία ευθύνη των μελών.

Τα πειράματα του Schulze-Delitzsch και του Friedrich Wilhelm Raiffeisen στο συνεταιριστικό πεδίο έχουν συμβάλει πολύ στο γεγονός ότι η Γερμανία θεωρείται ως το λίκνο των πιστωτικών ενώσεων. Η υπόσταση αυτών των συνεταιρισμών στις ημέρες μας, οι οποίοι βασίζονται στις αρχές τους, είναι η απόδειξη της επιτυχίας του έργου τους.

Φυσικά αρκετοί άλλοι συντάκτες συμμετείχαν στην διαμόρφωση της συνεταιριστικής θεωρίας: ο Charles Gide, ο Victor- Aime Hubert, ο Proudhon, ο Alphonse Desjardins, και άλλοι. Είναι πολύ δύσκολο να αναφερθεί ολόκληρη η ιστορία του συνεταιριστικού κινήματος σε αυτό το εγχειρίδιο. Μπορούμε στην καλύτερη περίπτωση να επισημάνουμε τις βασικές γραμμές που το έχουν βοηθήσει να γίνει ότι είναι σήμερα, δηλαδή ένα παγκόσμιο κίνημα.

Εντούτοις, πρέπει να αναφέρουμε την σημασία του έργου των εικοσιοκτώ εργαζομένων του Rochdale στην διαμόρφωση και την τήρηση των συνεταιριστικών αρχών.

Σε αντίθεση με τις άλλες αρχές ή διατυπώσεις των αρχών που ήταν έργο ατόμων, οι πρωτοπόροι του Rochdale, που αποτελούνταν από είκοσι οχτώ

¹⁰ Στην πραγματικότητα, ο Raiffeisen θεωρούσε την εξωτερική βοήθεια απαραίτητη και την κυβερνητική βοήθεια αποφασιστική.

¹¹ Ένα χαρακτηριστικό που συνδέεται με το προηγούμενο. Το τελευταίο επέτρεψε σε πλούσιους φιλόανθρωπους να γίνουν μέλη από κοινού και χωρίς όρια σε όλη την περιουσία τους, το οποίο δημιούργησε μια ισχυρή εγγύηση και προσέλκυσε επενδύσεις.

εργαζομένους, ήταν οι συντάκτες της πρώτης ομαδικής προσέγγισης των συνεταιριστικών αρχών στην Ιστορία. Γι' αυτό θεωρούνται ως οι πρωτοπόροι των συνεταιριστικών αρχών, ή ακόμα και του ίδιου του συνεταιριστικού κινήματος.¹²

Όλα άρχισαν το 1843 μετά από άκαρπες συζητήσεις για την αύξηση των μισθών. Δεδομένου ότι δεν έλαβαν την αναμενόμενη αύξηση που έτρεφαν ως ελπίδα, οι πρωτοπόροι του Rochdale χωρίς να ξέρουν ακριβώς τι επρόκειτο να κάνουν, ήταν αποφασισμένοι να οργανώσουν ένα αγωνιστικό ταμείο για να συγκεντρώσουν κεφάλαια εκκίνησης για ένα μέχρι τότε ακαθόριστο σχέδιο. Μετά από ώριμη σκέψη και επηρεασμένοι από τον Owen, επέλεξαν την συνεταιριστική λύση. Στις 24 Οκτωβρίου του 1844, ίδρυσαν την Δίκαιη Κοινωνία των Πρωτοπόρων του Rochdale, μια κοινωνία συνεταιριστικού λιανεμπορίου. Αυτό σήμαινε ότι τα μέλη του θα μπορούσαν να αποκτήσουν τις προμήθειες των τροφίμων και άλλων αγαθών με χαμηλότερο κόστος. Ο συνεταιρισμός Rochdale έγινε έτσι ένα πρότυπο όχι μόνο για τους συνεταιρισμούς καταναλωτών αλλά και για τους συνεταιρισμούς σε όλο τον κόσμο.

Στις μέρες μας, οι αρχές του Rochdale δεσπόζουν σε όλο το παγκόσμιο συνεταιριστικό κίνημα. Αυτές οι αρχές είναι οι ακόλουθες:

- Ανοικτή και εθελοντική ένταξη ως μέλος
- Δημοκρατικός έλεγχος
- Μειωμένο επιτόκιο ως μέρισμα κεφαλαίου που περιορίζεται στο 6%
- Διανομή του πλεονάσματος στα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους
- Εμπορικές συναλλαγές τοις μετρητοίς
- Εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη
- Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα

¹² Emmanuel Kamdem: La cooperative, une analyse historique et spciale (to be published).

- Φιλανθρωπική διανομή των περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση διάλυσης

Αυτή η συνοπτική ιστορική υπενθύμιση δείχνει ότι στις περισσότερες βιομηχανικές χώρες, ο συνεταιριστικός θεσμός εμφανίστηκε αυθόρμητα ως απάντηση στα προβλήματα της καθημερινότητας. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι στις περισσότερες από αυτές τις χώρες, ο συνεταιριστικός θεσμός βρήκε τον οριστικό του χαρακτήρα μόνο όταν η "εργατική τάξη" υιοθέτησε αυτήν την νέα μορφή οργάνωσης.

Η εισαγωγή των συνεταιρισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες

Η βιομηχανική επανάσταση πολύ σύντομα υποχρέωσε τις βιομηχανικές χώρες να αναζητήσουν έξω από αυτές, πρώτες ύλες και νέους προορισμούς εξαγωγών για τα προϊόντα τους. Επομένως διαδραμάτισε έναν σημαντικό ρόλο στον αποικισμό των αναπτυσσόμενων χωρών, με στόχο του αποικισμού αυτών των χωρών να είναι η επέκταση του εθνικού εδάφους τους με την ιδιοποίηση ξένων εδαφών. Οι χώρες που τους συνέβη αυτό έχασαν έτσι την κυριαρχία τους στο έδαφός τους, υπέρ της χώρας που το οικειοποιήθηκε.¹³ Η Αφρική, η Ασία, και η Λατινική Αμερική βρέθηκαν κάτω από την κυριαρχία δυτικών χωρών όπως της Μεγάλης Βρετανίας, της Πορτογαλίας, της Γαλλίας και του Βελγίου.

Με την κατάκτηση μιας χώρας, οι άποικοι εξασφάλιζαν την προώθηση και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής μορφής οργάνωσης. Ο στόχος δεν ήταν ποτέ αλτρουιστικός. Οι συνεταιρισμοί στην πραγματικότητα χρησιμοποιήθηκαν ως στρατηγικό εργαλείο για την οργάνωση των ανθρώπων σε ομάδες ώστε τα απαραίτητα αγαθά της εγχώριας οικονομίας (καφές, κακάο) να συγκεντρώνονται και να εξάγονται.

Οι πρωτοπόροι του Rochdale

Το συνεταιριστικό κίνημα ανακαλύπτει τις ρίζες του στο Rochdale, μια πόλη υφαντουργίας στο Lancashire της Αγγλίας, όπου, το 1884, οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, η ανεπαρκής προστασία των καταναλωτών και η τακτική νόθευση των τροφίμων από ορισμένους εμπόρους οδήγησε 28 τεχνίτες να δημιουργήσουν μια κοινωνία συνεταιριστικού λιανεμπορίου,

¹³ Caroline Therault: Le colonialisme est-il responsable de la richesse de l'Occident et des retards de developpement du Tiers Monde? (2004).

την Δίκαιη Κοινωνία των Πρωτοπόρων του Rochdale, προκειμένου να εφοδιάζονται οι εργαζόμενοι με τρόφιμα και άλλα αγαθά, καθώς επίσης και με εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές.

28 άτομα συγκέντρωσαν ένα μικρό ποσό κεφαλαίου και άνοιξαν ένα κατάστημα στην πάροδο Toad με στόχο να πωλούνται υγιεινά τρόφιμα σε λογικές τιμές. Μέρος των κερδών ή του "πλεονάσματος", ο οποίος είναι ο όρος που προτίμησαν να χρησιμοποιήσουν, επέστρεφε πίσω στα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους, αυτό είναι το περίφημο συνεταιριστικό μέρισμα ή "divi". Οι πρωτοπόροι και άλλοι πρώτοι συνεταιριστές εμπνεύστηκαν πάρα πολύ από τα γραπτά του παθολόγου και φιλόanthropου Δρ. William King για τους συνεταιρισμούς και από τον Robert Owen, έναν βιομηχανικό παραγωγό και Ουαλλό κοινωνικό μεταρρυθμιστή. Οι συνεταιριστικές αρχές του Rochdale βασίστηκαν στις αποφάσεις και τις πρακτικές των πρωτοπόρων που πήραν έκταση ως αποτέλεσμα των συνεταιριστικών θεωριών του Owen. Αυτές οι αρχές είναι: ανοικτή και εθελοντική ένταξη μελών, δημοκρατικός έλεγχος, μειωμένο επιτόκιο ως μερίδιο κεφαλαίου που περιορίζεται στο 6%, διανομή του πλεονάσματος στα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους, εμπορικές συναλλαγές της μετρητής, εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη, θρησκευτική και πολιτική ουδετερότητα, φιλανθρωπική διανομή των περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση διάλυσης.

Δεν έχει εξακριβωθεί εάν η κοινωνία των πρωτοπόρων του Rochdale είναι σίγουρα ο πρώτος συνεταιρισμός, ούτε εάν το κατάστημά τους συνιστά σίγουρα το πρώτο συνεταιριστικό κατάστημα. Οι παλαιότερες επιχειρήσεις που επιβίωσαν υιοθέτησαν επίσης το συνεργατικό μοντέλο του Rochdale ως παράδειγμα συνεταιριστικής διαχείρισης. Το Rochdale πολύ γρήγορα έγινε ένα πρότυπο για όλες τις παρόμοιες συνεταιριστικές επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και παγκοσμίως.

Η ιδέα του συνεργατισμού που συνελήφθη στο Rochdale έχει εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο. Σήμερα υπάρχουν περισσότεροι από 700 εκατομμύρια συνεταιριστές σε περισσότερες από 100 διαφορετικές χώρες.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κοινότητα των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών

Η ανάπτυξη των συνεταιρισμών στις αποικίες ακολούθησε διαφορετικές μορφές ανάλογα με την προέλευση της χώρας αποικισμού.

Στη Λατινική Αμερική, η προώθηση των συνεταιρισμών πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις ιδέες των ευρωπαϊκών υποστηρικτών, ειδικότερα του Γάλλου Gide και των Γερμανών Raiffeisen, Schulze - Delitzsch και Haas. Αφ' ετέρου, στις ασιατικές χώρες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, οι αγγλικές ιδέες αποτέλεσαν την βάση της συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Όσον αφορά την Αφρικανική ήπειρο, η συνεταιριστική ανάπτυξη είναι λιγότερο ομοιογενής και ποικίλλει σύμφωνα με το εάν ήταν αγγλικές, γαλλικές, βελγικές ή πορτογαλικές αποικίες. Στις αγγλόφωνες χώρες της Αφρικής, η ανάπτυξη των συνεταιρισμών εμπνέεται από το μοντέλο που εφαρμόζεται από την βρετανική αποικιακή διοίκηση στην Ασία, δηλ. την δημιουργία προσωρινών συνεταιρισμών προκειμένου στην συνέχεια να ιδιωτικοποιηθούν.

Στις βελγικές αποικίες εφαρμόστηκε ένα μοντέλο κοντά στο βρετανικό, σε αντίθεση με τις γαλλικές αποικίες που εφαρμόστηκε ένα μοντέλο που χαρακτηρίστηκε από την συγκέντρωση και την κυριαρχία των συνεταιρισμών από τις δημόσιες αρχές. Όσον αφορά τις πορτογαλικές αποικίες, δεν ωφελήθηκαν από την συνεταιριστική πολιτική, η Πορτογαλία αυτό τον καιρό δεν είχε καμία συνεταιριστική πολιτική. Ως συνέπεια στους ομιλούντες πορτογαλικά της Αφρικής οι συνεταιρισμοί ξεκίνησαν από τον ιδιωτικό τομέα.

Μετά από την ανεξαρτησία των αποικισμένων χωρών, οι κυβερνήσεις των πρόσφατα ανεξάρτητων Κρατών συμφώνησαν για έναν ουσιαστικό ρόλο των συνεταιρισμών ειδικά στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Παρ' όλα αυτά, στις περισσότερες από αυτές τις χώρες, οι συνεταιρισμοί παρέμειναν ένα κρατικό εργαλείο για τον έλεγχο των μαζών.

Στις πρώην γαλλόφωνες αποικίες, η ανάπτυξη ήταν η ίδια όπως και πριν, στην αποικιακή περίοδο. Οι δομές που οργανώθηκαν από την αποικιακή διοίκηση καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν με κυβερνητικούς θεσμούς, των οποίων ο στόχος ήταν να βελτιωθεί η γεωργική παραγωγή και η ποιότητα των προϊόντων. Δυστυχώς, η συνεταιριστική ανάπτυξη που υμνήθηκε από την κυβέρνηση δεν ικανοποίησε τις προσδοκίες των αγροτών. Ακολούθησε μια πτώση στον αριθμό των μελών και μια κακή φήμη για τους συνεταιρισμούς. Ο όρος "συνεταιρισμός" απαγορεύθηκε σε μερικά μέρη ακόμη και να είναι σε ισχύ και αντικαταστάθηκε από το "σύλλογος του χωριού" ή "ομάδες του χωριού" ή και πάλι "αμοιβαίες".

Στην αγγλόφωνη Αφρική, η περίοδος μετά την ανεξαρτησία είδε το συνεταιριστικό τομέα να αυξάνεται αρκετά. Καλά αποτελέσματα επιτεύχθηκαν στην αγροτική παραγωγή προς εξαγωγή. Αλλά αποτυχίες βιώθηκαν κυρίως στον τομέα των προσόντων του προσωπικού και την ανεπάρκεια των υποδομών.

Θα ήταν πειρασμός με το παρόν έγγραφο να δηλωθεί ότι οι συνεταιρισμοί έχουν εξελιχθεί επιτυχώς στις βιομηχανικές χώρες και έχουν αποτύχει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αλλά τα ζητήματα είναι πιο σύνθετα από ό,τι φαίνονται. Πράγματι ακόμα κι αν είναι αλήθεια ότι η συνεταιριστική επιχείρηση γνωρίζει έναν ικανοποιητικό αριθμό επιτυχιών στις βόρειες χώρες, δεν είναι αλήθεια ότι υπήρξε αποτυχία στις νότιες χώρες. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι, στα πλαίσια αυτής της περιόδου, η δημιουργία των συνεταιρισμών ενθαρρύνθηκε ως μια προσπάθεια να ελεγχθούν οι άνθρωποι που κατακτήθηκαν κατά την διάρκεια της αποίκησης και σε καμία περίπτωση για να προωθήσει τα συμφέροντα των μελών τους. Επομένως λαμβάνοντας υπόψη αυτόν τον στόχο δεν απέτυχαν πραγματικά. Ωστόσο, είναι αλήθεια ότι ο τρόπος που τους χρησιμοποίησαν οι κυβερνήσεις των πρόσφατα ανεξάρτητων χωρών είναι θλιβερός, δεδομένου ότι διαιώνισαν αυτήν την κακή χρήση των συνεταιρισμών, με τον κίνδυνο μερικές φορές να αμαυρώσουν για πάντα τον τρόπο που βλέπουν οι τοπικοί πληθυσμοί τους συνεταιρισμούς.

Παρουσιάζοντας την παγκόσμια υπόσταση του συνεταιριστικού κινήματος, σε μια συνοπτική μορφή, μελετώντας την εξέλιξή του, θα πραγματοποιήσουμε τώρα μια λεπτομερή ανάλυση του ίδιου του συνεταιρισμού για να ανακαλύψουμε τα ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα που τον κάνουν να ξεχωρίζει από άλλες μορφές επιχειρήσεων.

Βασικά σημεία του κεφαλαίου

"Η γέννηση του συνεταιριστικού κινήματος"

- Ένας συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη Οργάνωση ανθρώπων που ενώνονται εθελοντικά για να ικανοποιήσουν τις κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και φιλοδοξίες τους μέσω μιας από κοινού-ιδιόκτητης και δημοκρατικά-ελεγχόμενης επιχείρησης
- Αν και μπορούν να εντοπιστούν χρονικά και σε αρχαιότερες περιόδους, οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν ως κίνημα από τον XVIII αιώνα και μετά, ως μια απάντηση στα καταστρεπτικά αποτελέσματα της βιομηχανικής επανάστασης
- Συνειδητοποιώντας την δυστυχία που προκλήθηκε από την βιομηχανική επανάσταση (μείωση των μισθών, αύξηση της φτώχειας), ο R. Owen και ο Δρ. W. King ήταν οι πρώτοι ηγέτες που σκέφτηκαν μια νέα μορφή κοινωνικής οργάνωσης, βασισμένη στην ιδέα της συνεργασίας μεταξύ των ανθρώπων που επιθυμούν να λύσουν τα προβλήματά τους από κοινού. Κατόπιν άλλοι στοχαστές ακολούθησαν παίρνοντας αυτές τις ιδέες και εξελίσσοντάς τις περαιτέρω, άνθρωποι όπως: ο C. Fournier, ο P. Bucher, ο Schulze - Delitzsch, ο F.W.Raiffeisen, κ.λπ.
- Η Δίκαιη Κοινωνία των Πρωτοπόρων του Rochdale αντιπροσωπεύει το πρώτο γνωστό πείραμα που πραγματοποιήθηκε επιτυχώς στον συνεταιριστικό τομέα. Για πολλούς, αυτή η ιστορία χαρακτηρίζει την αφετηρία του συνεταιριστικού κινήματος αλλά πρέπει να το δούμε ως ένα μοντέλο για την συνεταιριστική ανάπτυξη. Δείχνει πώς οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης και η ανεπαρκής προστασία των καταναλωτών οδήγησαν 28 τεχνίτες να ιδρύσουν το 1884 μια κοινωνία συνεταιριστικού λιανεμπορίου, την Δίκαιη Κοινωνία των Πρωτοπόρων του Rochdale. Ο στόχος ήταν να παρασχεθούν στους εργαζόμενους τρόφιμα και άλλα αγαθά όπως οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές. Η κοινωνία καθοδηγήθηκε από τις αρχές που, στις μέρες μας, είναι οι βασικές αρχές των συνεταιρισμών

Αυτές οι αρχές είναι οι ακόλουθες:

- Ανοικτή και εθελοντική ένταξη ως μέλος
- Δημοκρατικός έλεγχος

- Μειωμένο επιτόκιο ως μέρισμα κεφαλαίου που περιορίζεται στο 6%
 - Διανομή του πλεονάσματος στα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους
 - Εμπορικές συναλλαγές τοις μετρητοίς
 - Εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη
 - Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα
 - Φιλανθρωπική διανομή των περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση διάλυσης.
- Η αποικιοκρατία ήταν το βασικό κρίσιμο σημείο για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες
 - Στις αποικίες οι συνεταιρισμοί χρησιμοποιήθηκαν στην πραγματικότητα ως στρατηγικό εργαλείο για να οργανώσουν τους ανθρώπους σε ομάδες για την συγκέντρωση των αγαθών προς εξαγωγή, ουσιαστικά για να ελεγχθεί η εγχώρια οικονομία (καφές, κακάο κ.λπ.)

3. Τα κύρια χαρακτηριστικά μιας συνεταιριστικής επιχείρησης

Σε αντίθεση με άλλους τύπους επιχειρήσεων,¹⁴ ο κύριος σκοπός ενός συνεταιρισμού είναι η πρόοδος των μελών του και όχι η αναζήτηση του οικονομικού κέρδους. Επομένως, όταν εξετάζετε τι τον καθιστά διαφορετικό, είναι απόλυτα φυσικό ότι πρέπει να έχει τα δικά του μοναδικά χαρακτηριστικά.

Αλλά προτού κάνουμε οποιαδήποτε σύγκριση, πρέπει να ανατρέξουμε στις διάφορες μορφές επιχείρησης που υπάρχουν, έτσι ώστε να μπορούμε έπειτα να εξετάσουμε τις πτυχές της συνεταιριστικής επιχείρησης όπως τις αξίες και τις αρχές της.

Ο συνεταιρισμός και άλλες μορφές επιχείρησης

Γενικά θεωρείται ότι υπάρχουν δύο τύποι επιχειρήσεων ανάλογα με το νομικό καθεστώς του ιδιοκτήτη:

- Η δημόσια επιχείρηση, στην οποία οι Αρχές μπορούν άμεσα ή έμμεσα να ασκούν επιρροή στον έλεγχο με την αιτιολογία της ιδιοκτησίας, της οικονομικής συμμετοχής ή των κανόνων που την διέπουν.¹⁵ Ο στόχος της είναι να παράγει αγαθά ή υπηρεσίες για το δημόσιο συμφέρον ή να ασχολείται με ζητήματα του νόμου και της τάξης
- Η ιδιωτική κεφαλαιοκρατική επιχείρηση, της οποίας στόχος είναι να μεγιστοποιήσει τα κέρδη των ιδιοκτητών της με την μεγιστοποίηση της αγοραστικής αξίας της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, να μεγιστοποιήσει τα κέρδη χωρίς απαραίτητως να θέτει οποιουσδήποτε περιορισμούς οι οποίοι να συνδέονται με την δημιουργία θέσεων εργασίας ή το σεβασμό του περιβάλλοντος, κ.λπ.

¹⁴ Θυμηθείτε ότι μια επιχείρηση ορίζεται ως μια αυτόνομη οικονομική μονάδα που οργανώνεται για να χρησιμοποιήσει τα διάφορα μέσα της παραγωγής με σκοπό την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών προς πώληση.

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Οδηγία 80/723 της 25ης Ιουνίου 1980 για την διαφάνεια των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ των Κρατών Μελών και των δημόσιων έργων.

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, ο συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη Οργάνωση ανθρώπων που ενώνονται εθελοντικά για να ικανοποιήσουν τις κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και φιλοδοξίες τους μέσω μιας από κοινού-ιδιόκτητης και δημοκρατικά-ελεγχόμενης επιχείρησης. Λαμβάνοντας αυτά υπόψη ως ορισμό ενός συνεταιρισμού, είναι δύσκολο να ταξινομηθεί ένας συνεταιρισμός σε ένα από τους δύο τύπους επιχειρήσεων που προαναφέρθησαν. Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ένας συνεταιρισμός είναι μια ιδιωτική, μη κερδοσκοπική επιχείρηση.

Επιπροσθέτως, ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός συνεταιρισμού είναι ότι είναι μια από τις λίγες μορφές επιχείρησης, εάν όχι η μοναδική, όπου τα μέλη είναι όχι μόνο οι αποδέκτες των οφελών της συλλογικής επιχείρησης αλλά επίσης είναι και οι ιδιοκτήτες της. Αυτός ο ισχυρισμός έχει τουλάχιστον δύο βασικά οικονομικά και πολιτικά επακόλουθα.

Από οικονομικής άποψης, υποδηλώνει ότι τα μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της συνεταιριστικής επιχείρησης τα οποία ποικίλουν ανάλογα με την φύση του συνεταιρισμού.

Από πολιτική άποψη, ο διπλός ρόλος των μελών του δίνει το κίνητρο για να συμμετέχουν στην διαχείριση του συνεταιρισμού: στον ορισμό της διαχειριστικής επιτροπής, στην ψηφοφορία εκλογής των διευθυντών, στην συμμετοχή σε γενικές και άλλες συνελεύσεις κ.λπ.¹⁶

Κύριες διαφορές μεταξύ των συνεταιρισμών και των Κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων που ευνοούν το κέρδος των επενδυτών

- Οι συνεταιρισμοί είναι μορφές οργανώσεων που παρουσιάζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα που τις διακρίνουν από άλλους τύπους επιχειρήσεων
- Η λήψη αποφάσεων βασίζεται στον κανόνα "ένα μέλος, μια ψήφος"
- Η διανομή του πλεονάσματος κανονικά είναι ανάλογη με την χρήση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού που πραγματοποιεί το κάθε μέλος

¹⁶ David Griffiths: Why do co-operatives fail as co-operatives. (Γιατί οι συνεταιρισμοί αποτυγχάνουν ως συνεταιρισμοί)

- Η ονομαστική αξία των μεριδίων δεν απεικονίζει την αυξανόμενη αξία των περιουσιακών στοιχείων
- Το μέλος δεν είναι μόνο ιδιοκτήτης αλλά και χρήστης (πελάτης, προμηθευτής ή υπάλληλος) του συνεταιρισμού
- Το κεφάλαιο των μεριδίων είναι μεταβλητό
- Σε περίπτωση διάλυσης, εφαρμόζεται η αρχή της μη-διανομής (ή της περιορισμένης διανομής) των περιουσιακών στοιχείων

Επιπλέον, η συνεταιριστική μορφή οργάνωσης είναι κάπως αμφίσημη. Είναι εξίσου ένα σωματείο και εξίσου μια επιχείρηση. Ένας συνεταιρισμός είναι ένα σωματείο με την έννοια ότι είναι μια ομάδα ανθρώπων που αναγνωρίζουν αφ' ενός την ομοιότητα σε μερικές από τις ανάγκες τους (εκτός από αυτές που συνδέονται με την επιθυμία να δράσει το χρήμα γι' αυτούς) και αφ' ετέρου ότι αυτές θα εκπληρωθούν καλύτερα με τις μεθόδους της συλλογικής επιχείρησης παρά ατομικά, όπως με το παρόν έγγραφο αναφερόμαστε στην "κοινωνική πλευρά του". Αλλά ένας συνεταιρισμός είναι επίσης μια αμοιβαία επιχείρηση της οποίας ο ιδιαίτερος στόχος ανταποκρίνεται ακριβώς στις ανάγκες που εκπληρώνει.¹⁷ _

Σαν επιχείρηση, παρά τον "κοινωνικό" στόχο της, εκπληρώνει ορισμένους οικονομικούς στόχους, οι οποίοι είναι κοινοί με όλους τους τύπους επιχειρήσεων, δηλ. για να γίνει σαφέστερο, αναφερόμαστε στον αντικειμενικό στόχο της οικονομικής φερεγγυότητας.

Συνεταιριστικές αξίες και αρχές

Η ζωή και η εργασία σε μια συνεταιριστική επιχείρηση διέπονται από ορισμένες αξίες. Αυτές οι αξίες είναι η αυτοβοήθεια, η αυτοευθύνη, η δημοκρατία, η ισότητα, η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη και οι ηθικές αξίες της τιμιότητας, της ειλικρίνειας, της κοινωνικής ευθύνης και της μέριμνας για τους συνανθρώπους.

¹⁷ G. Fauquet: Le secteur cooperatif (1942).

Οι συνεταιριστικές αρχές είναι οι κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί μπορούν να θέσουν τις αξίες τους σε εφαρμογή. Οι Πρωτοπόροι του Rochdale καθιέρωσαν τις περισσότερες από αυτές τις αρχές. Ξεκίνησαν με οκτώ αρχές. Μετά από την υιοθέτηση και την επανεξέταση τους το 1995, η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία διατήρησε επτά, θεωρώντας τες ως τις πιο ουσιαστικές:¹⁸

1η αρχή: Εθελοντική και ανοικτή ιδιότητα μέλους

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλους τους ανθρώπους που είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και πρόθυμοι να αποδεχτούν τις ευθύνες της συμμετοχής τους ως μέλη, δίχως καμία διάκριση φύλου, κοινωνική, φυλετική, πολιτική ή θρησκευτική.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να είναι βιώσιμοι μόνο εάν υποστηρίζονται από τα μέλη τους και εάν κατορθώνουν να προσελκύουν νέα μέλη. Κάθε μέλος που απογοητεύθηκε και νοιώθει ότι δεν ικανοποιήθηκαν οι ανάγκες του από τις υπηρεσίες που παρέχονται από το συνεταιρισμό ή δεν χρειάζεται για μεγάλο χρονικό διάστημα τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού πρέπει να έχει το δικαίωμα να αποχωρίσει από τον συνεταιρισμό. Διαφορετικά τέτοια μέλη θα μπορούσαν να βλάψουν το μέλλον του συνεταιρισμού.¹⁹ Από την άλλη μεριά, αυτή η αρχή της ελεύθερης εισόδου και εξόδου δεν σημαίνει ότι ένας απεριόριστος αριθμός μελών μπορεί να είναι σε θέση να ανήκει σε οποιοδήποτε συνεταιρισμό. Στην πραγματικότητα οι συνεταιρισμοί αναμφίβολα μπορούν να δεχτούν μόνο έναν προκαθορισμένο αριθμό μελών, ανάλογα με τις δυνατότητές τους, ειδικότερα οι συνεταιρισμοί εργαζομένων. Η βαθύτερη ιδέα είναι ότι οι συνεταιρισμοί είναι επιχειρήσεις ανοικτές σε κάθε άνθρωπο, οποιουδήποτε φύλου, κοινωνικής καταγωγής, θρησκείας, κ.λπ.

¹⁸ International Co-operative Alliance: Statement on the Co-operative Identity (1995).

¹⁹ Hans-H. Munkner and Rolf Trodin: Organised Self-help to solve Housing Problems (Marburg, 1999).

2η αρχή: Δημοκρατικός έλεγχος των μελών

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις που ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στον καθορισμό των πολιτικών τους και την λήψη των αποφάσεων. Οι άνδρες και οι γυναίκες που υπηρετούν ως εκλεγμένοι αντιπρόσωποι είναι υπόλογοι έναντι των μελών. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς η ψήφος του κάθε μέλους έχει την ίδια βαρύτητα σύμφωνα με τον κανόνα "ένα μέλος, μια ψήφος", οι συνεταιρισμοί ανωτέρων βαθμίδων οργανώνονται επίσης κατά δημοκρατικό τρόπο.

Σε μια επιχείρηση η οποία ανήκει σε μια ομάδα ατόμων, είναι γενικά αδύνατο όλα τα μέλη να διαχειριστούν την επιχείρηση από κοινού, ειδικά εάν αποτελείται από έναν μεγάλο αριθμό μελών. Είναι απαραίτητο να εκλεχτούν ή να διοριστούν άτομα που θα εξουσιοδοτηθούν για να υπηρετήσουν την επιχείρηση ως διευθυντές ή διαχειριστές. Θα ενεργούν στην συνέχεια εκ' μέρους και για το όφελος των μελών και θα αντιπροσωπεύουν τον φορέα στις σχέσεις του με άλλους φορείς ή άλλα νομικά πρόσωπα.

Δεν γεννάται θέμα για την ολική απώλεια ελέγχου από τα μέλη όσον αφορά την επιχείρησή τους. Έχουν ακόμα σημαντική εξουσία:

- Να εκλέξουν και να απομακρύνουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου τους
- Να θέσουν και να αλλάξουν τους γενικούς σκοπούς του συνεταιρισμού
- Να εποπτεύουν την εκτέλεση του έργου των αντιπροσώπων τους (διευθυντών/διαχειριστών) που εκλέγονται και οι οποίοι διορίζονται από αυτούς για να ενεργήσουν για το όφελός τους

Όλα τα μέλη ενός συνεταιρισμού έχουν ίσα δικαιώματα, όποια και αν είναι η αγοραστική τους δύναμη και η οικονομική τους συμμετοχή στην συνεταιριστική επιχείρηση. Το δικαίωμα των μελών να λαμβάνουν τις αποφάσεις και να εποπτεύουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τους ασκείται συνήθως με ψηφοφορία που πραγματοποιείται στη Γενική

Συνέλευση. Η αρχή "ένα μέλος, μια ψήφος" εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε συνεταιριστική βαθμίδα. Υπάρχουν γενικά τρία επίπεδα. Οι πρωτοβάθμιες συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι συνεταιρισμοί των οποίων τα μέλη είναι αποκλειστικά φυσικά πρόσωπα. Οι δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές επιχειρήσεις που μπορούν να έχουν ως μέλη και φυσικά πρόσωπα και πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Τέλος, οι τριτοβάθμιοι συνεταιρισμοί είναι εκείνοι που έχουν ως μέλη τουλάχιστον έναν δευτεροβάθμιο συνεταιρισμό. Σε μερικές χώρες υπάρχουν περισσότερα από τρία επίπεδα. Για παράδειγμα, μπορεί να συμβεί σε μερικές χώρες μια συγκεκριμένη περιοχή να διαθέτει την συνεταιριστική ομοσπονδία της, η οποία αντιπροσωπεύεται έπειτα σε περιφερειακό επίπεδο από μια συνομοσπονδία. Κατά συνέπεια, σε εθνικό επίπεδο, το Εθνικό Συμβούλιο ή μια Εθνική Ένωση των συνεταιρισμών θα αντιπροσωπεύει την(ις) συνομοσπονδία(ες) της χώρας.

3η αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών

Τα μέλη συμβάλουν ισότιμα στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού τους και στον έλεγχο του με δημοκρατικές μεθόδους. Μέρος, τουλάχιστον, αυτού του κεφαλαίου είναι συνήθως η κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση, αν λαμβάνουν, για το κεφάλαιο το οποίο καταβάλλουν ως προϋπόθεση για την συμμετοχή τους. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για όλους ή μερικούς από τους ακόλουθους σκοπούς: την ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, πιθανόν για την δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα είναι αδιαίρετο, για την παραχώρηση ωφελημάτων στα μέλη αναλογικά με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και για την προώθηση άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

Οι συνεταιρισμοί είναι επιχειρήσεις που οργανώνονται από τους χρήστες-ιδιοκτήτες τους που αποτελούν την κυρίαρχη δύναμη στον συνεταιρισμό.

Μέσα σε έναν συνεταιρισμό, η συνεργασία των μελών έχει προτεραιότητα έναντι της συμβολή τους στο κεφάλαιο. Ο ρόλος του κεφαλαίου είναι μόνο να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των μελών και να παρέχει χρηματοδότηση για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Είναι έτσι απογυμνωμένο από όλες τις δυνάμεις του:

- τα δικαιώματα ψήφου στην πραγματικότητα προκύπτουν από τον κανόνα "ένα μέλος, μια ψήφος"
- η διανομή των πλεονασμάτων ως ανταμοιβή για την συνεισφορά των μελών στο κεφάλαιο είναι ρητώς περιορισμένη

Ωστόσο, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, το κέρδος υπό την μορφή υπερκάλυψης της τιμής προϊόντων πέρα από τις δαπάνες καλείται "πλεόνασμα". Είτε επανεπενδύεται στο συνεταιρισμό, είτε στο τηρούμενο αποθεματικό, ειδάλλως διανέμεται στα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό. Αυτή η διαδικασία, αποκαλούμενη μέρισμα, επιτρέπει στα μέλη να κατανέμουν αυτοί οι ίδιοι μεταξύ τους οποιοδήποτε πιθανό πλεόνασμα. Ένα κρίσιμο σημείο που πρέπει να θυμόμαστε, είναι ότι ο κύριος στόχος ενός συνεταιρισμού είναι να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μελών του και όχι να πραγματοποιήσει το μέγιστο κέρδος, αντίθετα από τις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις. Δεν θα είναι λάθος εάν δεν υπάρξει καθόλου πλεόνασμα, αντίθετα η απουσία πλεονάσματος μπορεί να δείχνει ότι τα μέλη έχουν απολαύσει τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

4η αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες, οργανώσεις αυτοβοήθειας που ελέγχονται από τα μέλη τους. Εάν συνάψουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή εάν εξασφαλίσουν κεφάλαιο από εξωτερικές πηγές, θα πρέπει να το πράττουν με όρους οι οποίοι θα διασφαλίζουν τον δημοκρατικό έλεγχο που ασκείται από τα μέλη τους και θα διατηρούν την συνεταιριστική αυτονομία τους.

Για δεκαετίες σε ορισμένα μέρη του κόσμου, ειδικότερα στις υπό μετάβαση και αναπτυσσόμενες χώρες, οι συνεταιρισμοί είχαν χαρακτηριστεί από τις δημόσιες αρχές και τους συντελεστές αναπτυξιακών σχεδίων ως εργαλείο ανάπτυξης σε αναπτυξιακά πλάνα και πολιτικά προγράμματα.

Ένας μεγάλος αριθμός αυτών των φορέων ήταν "συνεταιρισμοί" μόνο στο όνομα. Χαρακτηρίστηκαν επιπλέον από μια σχεδόν υποχρεωτική ιδιότητα του μέλους ή ακόμα και από το να παρασύρουν τα μέλη με υποκριτικές προσφορές: επιχορηγήσεις, φορολογικά οφέλη, χαμηλού κόστους δάνεια.

Αυτοί οι ψευδο-συνεταιρισμοί επινοήθηκαν ως επί το πλείστον με έναν στόχο και μόνο: να χρησιμοποιηθούν για να μεταφέρουν κυβερνητικά σχέδια. Τέτοιοι συνεταιρισμοί ήταν ανίκανοι να εξασφαλίσουν την ενεργό συμμετοχή των μελών τους τόσο στην λειτουργία του συνεταιρισμού όσο και στις οικονομικές υποχρεώσεις τους.

Το 1995, η ICA παρουσίασε την τέταρτη αρχή για να εστιάσει την προσοχή σε αυτήν την εμπειρία. Αυτή η τέταρτη αρχή υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναπτυχθούν μόνο εάν υπάρχουν τα περιθώρια να εφαρμοστούν οι μέθοδοι με τις οποίες θα μπορέσουν να λειτουργήσουν σύμφωνα με τους κανόνες τους και να είναι ελεύθεροι να ακολουθήσουν τους στόχους που αυτοί οι ίδιοι έχουν θέσει.

Εν τούτοις, αυτή η αρχή σε καμία περίπτωση δεν απαγορεύει την συνεργασία των συνεταιρισμών με τις κυβερνήσεις ή τους φορείς ανάπτυξης, αλλά είναι μια υπενθύμιση ότι είναι κρίσιμο να παραμένουν αυτόνομοι και ανεξάρτητοι.

5η αρχή: Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στους εκλεγμένους αντιπροσώπους, στους διευθυντές και στους υπαλλήλους έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Ενημερώνουν το ευρύ κοινό, ιδιαίτερα τους νέους και τους ηγέτες της κοινής γνώμης, για την φύση και τα οφέλη του συνεργατισμού.

Σε έναν συνεταιρισμό, η αλληλεγγύη της ομάδας δεν βασίζεται στους οικογενειακούς δεσμούς αλλά στη συμφωνία. Οι άνθρωποι που επιθυμούν να προσχωρήσουν στο συνεταιρισμό και τα μέλη του πρέπει να γνωρίζουν τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους σε αυτήν την οργάνωση. Τα μέλη πρέπει να μάθουν πώς να δουλεύουν μαζί και να εγκαταλείψουν τα προσωπικά συμφέροντα τους υπέρ των συμφερόντων της ομάδας. Οι διευθυντές ενός συνεταιρισμού θα πρέπει να έχουν μεγάλη υπευθυνότητα και θα πρέπει να είναι ικανοί να ασκήσουν πραγματικά τις αρμοδιότητες τους. Πρέπει να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν αυτές τις αρμοδιότητες με σωφροσύνη και να λειτουργούν μια δημοκρατική εμπορική επιχείρηση. Οι

διευθυντές και οι διαχειριστές του συνεταιρισμού πρέπει επίσης να γνωρίζουν τις ευθύνες τους προς τα μέλη.

6η αρχή: Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί εξυπηρετούν τα μέλη τους περισσότερο αποτελεσματικά και ενδυναμώνουν το συνεταιριστικό κίνημα δουλεύοντας μαζί μέσω των τοπικών, εθνικών, περιφερειακών και διεθνών δομών.

Η συσσώρευση των πόρων και η συγκέντρωση δύναμης δουλεύοντας ως οργανωμένη ομάδα δεν έχει εφαρμογή μόνο για τα άτομα αλλά και για τους συνεταιρισμούς. Αυτή η ιδέα βρίσκεται πίσω από αυτήν την έκτη αρχή.

Δουλεύοντας με άλλους συνεταιρισμούς και με την δημιουργία δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών (εκείνοι των οποίων μέλη είναι συνεταιρισμοί), τα πλεονεκτήματα των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών, που είναι σχετικά μικροί σε μέγεθος και κλειστοί μόνο για τα μέλη τους, μπορούν να συνδυαστούν με τα πλεονεκτήματα των μεγάλης κλίμακας συνεταιρισμών, των ενώσεων και των ομοσπονδιών: οικονομίες κλίμακας, αγοραστική δύναμη, επαγγελματικό προσωπικό, οι οποίοι λειτουργούν προς όφελος των συμβεβλημένων πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών. Επίσης μπορεί να είναι ενδιαφέρον για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς να εργαστούν μαζί στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους. Κατ' αυτό τον τρόπο, ένας συνεταιρισμός εργαζομένων θα βρει τον εαυτό του να δανείζεται από μια πιστωτική ένωση, επιτρέποντάς του έτσι να προμηθευτεί τις πρώτες ύλες που χρειάζεται για να παράγει τα προϊόντα του.

7η αρχή: Μέριμνα για την κοινότητα

Οι Συνεταιρισμοί εργάζονται για την βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους μέσω πολιτικών που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Οπουδήποτε και αν βρίσκονται, οι συνεταιρισμοί ζουν δίπλα-δίπλα με την κοινότητα που ανήκουν. Απολαμβάνουν τα οφέλη των υποδομών, των υπηρεσιών και τις ευκολίες της κοινότητας. Συνεπώς οι συνεταιρισμοί έχουν

ευθύνη προς αυτές τις κοινότητες και δεν μπορούν να αγνοήσουν τις ανάγκες τους. Φυσικά, εξαρτάται από τα μέλη να αποφασίσουν το μέρος των συνεταιριστικών πόρων που είναι πρόθυμα να διαθέσουν για την ανάπτυξη της κοινότητας στην οποία ο συνεταιρισμός αναπτύσσει τις δραστηριότητες του.

Αυτή η έβδομη συνεταιριστική αρχή της ICA συμπεριλήφθηκε πρόσφατα στον κατάλογο των αρχών, στο Μάντσεστερ το 1995 για να αντισταθμίσει, την μερικές φορές, "εγωιστική" τάση των οργανώσεων αυτοβοήθειας. Πρέπει όμως αυτή η μέριμνα να αφεθεί στον συνεταιρισμό, για να αποφασίσει πώς θα χρησιμοποιήσει τους πόρους του.

Ως τις μέρες μας δεν υπάρχει συνεταιρισμός που να ανταποκρίνεται σε όλες τις συνεταιριστικές αρχές. Αυτές οι αρχές πρέπει να αντιμετωπισθούν ως δηλώσεις αποστολής ενός ιδανικού συνεταιρισμού που όλοι οι συνεταιρισμοί επιδιώκουν να γίνουν. Αυτές οι αρχές είναι οι κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες ένας συνεταιρισμός θέτει τις αξίες του σε εφαρμογή. Συνολικά εξηγούν την "συνεταιριστική διαφορά".

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της συνεταιριστικής δομής

Με την ανάμειξη των καταναλωτών, των παραγωγών, των ιδιοκτητών-υπαλλήλων ή μερικών από αυτές τις κατηγορίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ως ιδιοκτήτες της επιχείρησης, οι συνεταιρισμοί έχουν ορισμένα πλεονεκτήματα πέρα των άλλων τύπων επιχειρήσεων.

- Η εμπλοκή αυτών των σημαντικών ομάδων συμμετεχόντων μπορεί να οδηγήσει στην καινοτομία μέσα στην επιχείρηση
- Οι χρήστες είναι και μέλη, το οποίο σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός έχει από πρώτο χέρι τις πληροφορίες για τις ανάγκες των καταναλωτών, των διαφόρων συμπεριφορών, συνηθειών και προσδοκιών τους
- Η σύσταση ενός συνεταιρισμού επιτρέπει σε αυτόν να απολαύσει τα οφέλη των οικονομιών κλίμακας
- Τα κίνητρα των απασχολούμενων εργαζομένων στους συνεταιρισμούς ισχυροποιούνται επειδή κατέχουν και τον ρόλο του ιδιοκτήτη

- Η δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων κάνει τις αποφάσεις που λαμβάνονται περισσότερο βιώσιμες και αντιπροσωπευτικές για τις ανάγκες των μελών
- Η μη-διανομή του αποθεματικού μπορεί επίσης να βελτιώσει την οικονομική θέση της οργάνωσης
- Γενικά, η συνεχής ανάπτυξη της επιχείρησης είναι δυνατή παρά τις εξωτερικές πιέσεις
- Η προστασία των συμφερόντων των μελών επιτρέπει ένα πολύ μεγαλύτερο εύρος αντιμετώπισης των βραχυπρόθεσμων οικονομικών ή άλλων προβλημάτων

Οι διαφορές εμφανίζονται επίσης στη διαχείριση ενός συνεταιρισμού.²⁰ Ένα παράδειγμα είναι ότι στην περίπτωση των συνεταιρισμών, δεν θα έπρεπε να αναφερόμαστε σε "κέρδος" αλλά σε "πλεόνασμα". Η διαφορά είναι σημαντική, βρίσκει τις ρίζες της στην ίδια την φύση του συνεταιρισμού, ο στόχος της οποίας είναι να βελτιώσει τους όρους διαβίωσης των μελών. Το συνεταιριστικό σύστημα διαχείρισης είναι επομένως διαφορετικό από αυτό μιας κεφαλαιοκρατικής επιχείρησης, της οποίας στόχος είναι να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη της.

Αυτή η έννοια δεν γίνεται πάντα κατανοητή από τα μέλη και τους διευθυντές των συνεταιρισμών που συχνά πιστεύουν ότι ο ρόλος ενός συνεταιρισμού είναι να δημιουργεί πλεονάσματα, ενώ σύμφωνα με ότι αναφέρθηκε προηγουμένως ο ρόλος που διαδραματίζει είναι απολύτως διαφορετικός: να ανταποκριθεί όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα στις ανάγκες των μελών του. Ειδικότερα, για έναν καταναλωτικό συνεταιρισμό: να πωλεί τα προϊόντα του στη χαμηλότερη εφικτή τιμή ή/και με τους

²⁰ Η συνεταιριστική διαχείριση είναι η τέχνη της κατεύθυνσης των δραστηριοτήτων μιας ομάδας ανθρώπων έτσι που να φθάσουν σε ένα στόχο με κοινή συναίνεση, σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές. Αυτό σημαίνει τον συντονισμό όλων των διαθέσιμων πόρων στα πλαίσια μιας προκαθορισμένης πολιτικής για την επίτευξη αυτού του στόχου. Τέσσερις λειτουργίες εμπλέκονται: σχεδιασμός (καθορισμός των στόχων για την μελλοντική εργασία της οργάνωσης και απόφαση για τις εργασίες και τους απαραίτητους πόρους για να φτάσει σε αυτούς), οργάνωση (ανάθεση εργασιών, ομαδοποιώντας τις μαζί και ανάθεση των απαραίτητων πόρων σε κάθε μία από αυτές τις ομάδες), διαχείριση (χρήση οποιασδήποτε επιρροής έχουν στη διάθεσή τους ώστε να παρακινηθούν οι εργαζόμενοι και να φθάσουν έτσι στους στόχους του συνεταιρισμού), εποπτεία (επίβλεψη των δραστηριοτήτων των υπαλλήλων, κρατώντας τον συνεταιρισμό στην πορεία προς τους στόχους του, και αν χρειάζεται κάνοντας προσαρμογές).

καλύτερους όρους για τον αγοραστή, για μια πιστωτική ένωση: να επιτρέψει στα μέλη του να αποταμιεύσουν τα χρήματά τους με τον υψηλότερο εφικτό τόκο και επιπλέον να τους χορηγεί δάνεια με το χαμηλότερο εφικτό επιτόκιο. Και ούτω καθεξής ανάλογα με τον τύπο συνεταιρισμού. Στην συνέχεια προκύπτει το ερώτημα πώς θα χρησιμοποιηθεί το πλεόνασμα. Σύμφωνα με την τρίτη αρχή, αυτό το πλεόνασμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ως μερίσματα για τα μέλη αναλογικά προς τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό ή για την υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

Αυτή η τρίτη αρχή σχετικά με την "οικονομική συμμετοχή των μελών" μπορεί να είναι κάπως αμφισβητούμενη, συνήθως σχετικά με το θέμα της περιορισμένης απόδοσης του κεφαλαίου. Αυτός ο περιορισμός έχει μεγάλες επιπτώσεις στη διοίκηση του συνεταιρισμού, ειδικά στα κεφαλαιακά μερίδια του συνεταιρισμού. Στην πραγματικότητα, ο περιορισμός της απόδοσης του κεφαλαίου αποθαρρύνει τα μέλη να επενδύσουν στον συνεταιρισμό τους.

Σύμφωνα όμως με την άποψη μερικών συγγραφέων, η πληρωμή τόκου στο μερίδιο κεφαλαίου λειτουργεί ενάντια στην επιτυχία του συνεταιρισμού. Θεωρείται ως πρακτική που ανταμείβει άδικα τα "τεμπέλικα" μέλη μερικές φορές εις βάρος των "ενεργών" μελών. Σε μερικές χώρες (για παράδειγμα στον Καναδά), το νομικό καθεστώς αναφέρει ότι εάν ένας συνεταιρισμός διαλυθεί, τα πάγια περιουσιακά του στοιχεία πρέπει να μεταφερθούν σε έναν άλλο συνεταιρισμό. Με άλλα λόγια, ένα μέλος ενός διαλυμένου συνεταιρισμού, που με την ενεργό συμμετοχή του, έχει συμβάλει σημαντικά στα περιουσιακά στοιχεία βλέπει αυτήν την περιουσία να διανέμεται σε έναν άλλο συνεταιρισμό.²¹ Αλλά είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι "ένas συνεταιρισμός δεν είναι επιχείρηση όπως οποιαδήποτε άλλη". Δεν έχει ιδρυθεί για τους ίδιους λόγους με μια κεφαλαιοκρατική επιχείρηση δηλ. για να αυξήσει τα χρήματα από τα επενδυόμενα κεφάλαια, αυτό κάνει όλη την διαφορά.

Με τον ίδιο τρόπο, η ιδιοκτησία των συνεταιριστικών περιουσιακών στοιχείων μπορεί να είναι αμφισβητούμενη. Μερικοί νόμοι εγγυώνται την συλλογική ιδιοκτησία του συνεταιρισμού, συνεπώς, ως άτομο, ένα μέλος δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι του ανήκουν στον συνεταιρισμό, περισσότερα από την αξία των μεριδίων του. Επομένως δεν μπορεί να

²¹ Read Zvi Galor on this subject (Δείτε Βιβλιογραφία).

ωφεληθεί από τα περιουσιακά στοιχεία του συνεταιρισμού μετά από την διάλυση του. Εντούτοις, αξίζει να θυμόμαστε ότι γενικά τέτοια μέτρα λαμβάνονται για να αποφευχθεί μια εχθρική διάλυση από τα μέλη που επιδιώκουν να μοιράσουν μεταξύ τους το αποθεματικό του συνεταιρισμού.

Χάρη στην κοινωνική φύση του και τον "λόγο ύπαρξης", ο οποίος είναι να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μελών του, σε πολλές χώρες ο συνεταιρισμός απολαμβάνει ορισμένα πλεονεκτήματα ειδικά σε φορολογικά θέματα αλλά και σε θέματα ευκολίας με την οποία μπορεί να ιδρυθεί. Σε αντίθεση με αυτά που ισχύουν για άλλες μορφές επιχειρήσεων, οι εθνικές νομοθεσίες γενικά δεν ζητούν από τα μέλη που θέλουν να ιδρύσουν έναν συνεταιρισμό να διαθέτουν κάποια ελάχιστα κεφάλαια ή εγγραφόμενες συνδρομές. Όλα αυτά τα πλεονεκτήματα ωστόσο χορηγούνται λόγω της ευδιάκριτης φύσης του συνεταιρισμού. Δεν θα ισχύουν όμως για πολύ, εάν ο συνεταιρισμός χάσει τις αξίες του και τις κοινωνικού χαρακτήρα προεκτάσεις του.

**Βασικά σημεία από το κεφάλαιο
"Τα κυριότερα χαρακτηριστικά μιας συνεταιριστικής
επιχείρησης"**

- Σε αντίθεση με τις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις των οποίων στόχος είναι το οικονομικό κέρδος των επενδυτών τους, ο στόχος του συνεταιρισμού είναι να ικανοποιήσει τις ανάγκες των μελών του
- Τα μέλη ενός συνεταιρισμού είναι συγχρόνως πελάτες ή/και προμηθευτές, ή/και υπάλληλοι, και ιδιοκτήτες του συνεταιρισμού
- Ένας συνεταιρισμός είναι ταυτόχρονα σωματείο και επιχείρηση
- Η συνεταιριστική ζωή διέπεται από 7 αρχές:
 - εθελοντική και ανοικτή ένταξη μελών
 - δημοκρατικός έλεγχος μελών
 - οικονομική συμμετοχή μελών
 - αυτονομία και ανεξαρτησία
 - εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση
 - συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών
 - μέριμνα για την κοινότητα
- Μερικές από αυτές τις συνεταιριστικές αρχές μπορεί να λειτουργούν ως αρκετά σοβαροί περιορισμοί για τους συνεταιρισμούς αλλά εγγυώνται το σεβασμό της συνεταιριστικής ταυτότητας

4. Τύποι συνεταιρισμών και η θέση τους στην κοινωνία

Οι συνεταιρισμοί αναπτύσσουν δραστηριότητες σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε μερικά είδη επιχειρήσεων η επιρροή τους είναι σημαντική. Λαμβάνοντας υπόψη την μεγάλη ποικιλία των τομέων στους οποίους δραστηριοποιούνται οι συνεταιρισμοί, είναι δύσκολο να αναφερθούμε αναλυτικά σε καθένα από αυτούς. Για μια σαφέστερη ανάλυση, πρέπει να επιλέξουμε ένα τρόπο κατάταξης των συνεταιρισμών. Εδώ έχουμε επιλέξει ως κριτήριο τον πρωτεύοντα σκοπό των μελών ενός συνεταιρισμού.²² Είτε τα μέλη απολαμβάνουν υπηρεσίες στις οποίες μέχρι τότε δεν είχαν πρόσβαση, ή ο στόχος τους είναι να αποκτήσουν μια εργασία. Στην πρώτη περίπτωση, εννοούμε τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών και στους δεύτερους τους συνεταιρισμούς εργαζομένων. Αυτή η διάκριση θα μας επιτρέψει να αξιολογήσουμε την σημασία των συνεταιρισμών στον κόσμο.

Τύποι συνεταιρισμών

Συνεταιρισμοί που προσφέρουν μια υπηρεσία στα μέλη

Σε αυτούς τους συνεταιρισμούς, τα μέλη συντάσσονται μαζί για να απολαμβάνουν οικονομικά πλεονεκτήματα εξασφαλίζοντας τα αγαθά και τις υπηρεσίες που χρειάζονται για να διαβιώσουν, να εξασκήσουν το επάγγελμά τους ή να λειτουργήσουν την επιχείρησή τους. Οι συνεταιρισμοί υπηρεσιών μπορεί να αποτελούνται από φυσικά πρόσωπα ή εταιρικούς φορείς. Κατά συνέπεια με την ένωσή τους σε έναν συνεταιρισμό υπηρεσιών, τα μέλη μεγιστοποιούν την αποτελεσματικότητα της επιχείρησής τους. Ο συνεταιρισμός έτσι μερικές φορές γίνεται μια επέκταση της μεμονωμένης επιχείρησης ουσιαστικά ενεργώντας ως δίκτυο.

Οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί, οι συνεταιρισμοί καταναλωτών, οι συνεταιρισμοί κατοικίας, οι συνεταιρισμοί παραγωγών και οι εμπορικοί συνεταιρισμοί είναι μερικά παραδείγματα των συνεταιρισμών υπηρεσιών.

²² Παρακαλώ σημειώστε ότι υπάρχει ένα πλήθος κριτηρίων για την ταξινόμηση: γεωγραφικών (αστικοί και αγροτικοί συνεταιρισμοί), φύλου (ανδρικοί και γυναικείοι συνεταιρισμοί), απασχόλησης (αγροτικοί και βιοτεχνικοί συνεταιρισμών), κ.λπ.

Χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί

Ο όρος "χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί" καλύπτει τις πιστωτικές ενώσεις και τους ασφαλιστικούς συνεταιρισμούς. Αυτή η κατηγορία συνεταιρισμών προσφέρει στα μέλη της οικονομικές υπηρεσίες όπως της αποταμίευσης και των δανείων με ευνοϊκά επιτόκια και ασφαλιστικές υπηρεσίες.

Η πιστωτική συνδικαλιστική οργάνωση των βιοτεχνών του Thies στη Σενεγάλη συγκροτήθηκε το 1999 και λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2000. Ο αντικειμενικός της σκοπός είναι να ικανοποιήσει τις οικονομικές ανάγκες των βιοτεχνών μέσω των αποταμιεύσεων και των δανείων, σε όλες τις αστικές και αγροτικές περιοχές της περιοχής του Thies.

Εκτός από την Γενική Συνέλευσή του, αυτός ο συνεταιρισμός αποτελείται από τρεις συστατικούς φορείς, ήτοι: την επταμελή Πιστωτική Επιτροπή που δέχεται και εξετάζει τις αιτήσεις δανείου, την επταμελή Εποπτική Επιτροπή που αντικείμενό της είναι να εποπτεύει τις καθημερινές εργασίες και την ακεραιότητα της διαχείρισης, και την δεκατριαμελή Επιτροπή Εκπαίδευσης και Κατάρτισης μελών που φροντίζει τις δραστηριότητες επιμόρφωσης των μελών.

Επιπλέον, εκτός από το κεντρικό σημείο ανάληψης στο χωριό των εργαζομένων του Thies, ο συνεταιρισμός διαθέτει τρία σημεία συλλογής στο Thies-ville, στο Mbour και στο Tinaouane. Από τα 402 μέλη που ξεκίνησαν αποταμιεύοντας 4 εκατομμύρια φράγκα CFA, ο συνεταιρισμός σήμερα έχει αυξηθεί σε 910 μέλη με αποταμιεύσεις 54,6 εκατομμύρια φράγκα CFA. Τα περισσότερα από τα μέλη του είναι βιοτέχνες και εντάχθηκαν σε ατομική βάση ή μέσω μιας επιχείρησης.

Γεωργικοί ή αγροτικοί συνεταιρισμοί

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί βοηθούν τους καλλιεργητές με τεχνικές προώθησης πωλήσεων της σοδειάς τους, με την απόκτηση καταναλωτικών αγαθών και γεωργικών πρώτων υλών καθώς επίσης βοηθούν στην διαχείριση της αγροτικής πίστωσης. Οι αγρότες μπορούν επίσης να σχηματίσουν έναν συνεταιρισμό διανομής για να συγκεντρώνουν και να εμπορεύονται αγροτικά προϊόντα. Με την μείωση του αριθμού μεσαζόντων,

οι παραγωγοί είναι σε θέση να συνάψουν μια πολύ καλύτερη συμφωνία με τους εμπόρους ή πολύ απλά μπορεί να κάνουν και χωρίς τις υπηρεσίες τους και να συνάπτουν απευθείας μια σύμβαση με οποιοδήποτε αγοραστή επιθυμούν.

Ο συνεταιριστικός σύνδεσμος για την αγροτική ανάπτυξη Banikoara στο Μπενίν (ACOODER) είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα συνεργασίας μεταξύ των γεωργών παραγωγών. Ο ACOODER που ιδρύθηκε το 1971, είναι ένας σύνδεσμος των ομάδων παραγωγών που συμμετέχουν στην παραγωγή, την προμήθεια των πρώτων υλών, και τις τεχνικές προώθησης πωλήσεων των αγροτικών προϊόντων. Είναι ένας από τους λίγους περιφερειακούς συνδέσμους των συνεταιριστικών κοινωνιών που είναι ακόμη ενεργοί στον τομέα των υπηρεσιών.

Σήμερα ο ACOODER έχει περιορίσει τον τομέα λειτουργιών του στην αντιπροσώπευση και την υπεράσπιση των συμφερόντων των αγροτών και των βιοτεχνών και την παροχή χρηματοοικονομικών, τεχνικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς αυτούς και τις συνεταιριστικές οργανώσεις. Ο ACOODER επίσης πουλά το βαμβάκι που παράγεται από τους τοπικούς καλλιεργητές. Το 1998 συντόνιζε 71 συνεταιριστικές οργανώσεις που συγκεντρώνανε περίπου 11.000 μέλη.

Συνεταιρισμοί καταναλωτών

Ο κύριος σκοπός των συνεταιρισμών καταναλωτών είναι να προμηθεύουν τα μέλη τους με αγαθά και υπηρεσίες για προσωπική χρήση σε χαμηλότερο κόστος. Συναντώνται σε διάφορους τομείς όπως:

- των τροφίμων
- της κατοικίας
- της εκπαίδευσης και άλλων υπηρεσιών
- του ελεύθερου χρόνου

Αυτός ο τύπος συνεταιρισμού έχει χρησιμοποιηθεί κυρίως στον τομέα των τροφίμων και στις αναπτυσσόμενες χώρες στον αγώνα κατά της ανασφάλειας στην προμήθεια τροφίμων και στις βιομηχανικές χώρες ενάντια στην ασταμάτητη άνοδο του κόστους των καταναλωτικών αγαθών. Χάρη στους συνεταιρισμούς καταναλωτών, το μέλος/καταναλωτής

απολαμβάνει ποιοτικά αγαθά και υπηρεσίες με ελάχιστο κόστος. Οι τράπεζες σιτηρών έχουν διαδραματίσει επίσης έναν σημαντικό ρόλο στην αυτάρκεια τροφίμων σε διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτές οι τράπεζες έχουν μια διπλή λειτουργία. Αφ' ενός εφοδιάζουν τους ανθρώπους με τρόφιμα, και εφ' ετέρου επιτρέπουν στα μέλη τους να εξασφαλίσουν αρκετά χρήματα τα οποία τους επιτρέπουν να αγοράσουν προϊόντα από άλλες περιοχές. Τα μέλη μπορούν να είναι βέβαιοι ότι ο συνεταιρισμός τους αφουγκράζεται τις ανάγκες τους, επειδή συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων.

Αν και ιδρύθηκε το 1965 από "συνήθεις" νοικοκυρές, η Καταναλωτική Συνεταιριστική Ένωση της Λέσχης Seikatsu (SC) στην Ιαπωνία δεν είναι ένας συνεταιρισμός καταναλωτών όπως οι άλλοι. Όλα άρχισαν όταν μια νοικοκυρά οργάνωσε 200 γυναίκες για να αγοράσουν 300 μπουκάλια γάλακτος εξασφαλίζοντας μείωση στην τιμή. Ο συνεταιρισμός που έχει αναπτυχθεί από τότε δίνει έμφαση στην άμεση σχέση παραγωγών/καταναλωτών για να συγκρατήσουν τις τιμές και να εξανθρωπίσουν την αγορά. Ο συνεταιρισμός εργάζεται βάσει δύο κανόνων: δημοκρατική και αυτόνομη διαχείριση τα οποία ενθαρρύνουν όλα τα μέλη να συμμετέχουν, και να διατηρούν μια στενή σχέση μεταξύ των μελών της SC και των παραγωγών.

Από το 1965, η SC έχει αφιερωθεί στο περιβάλλον, στα δικαιώματα των γυναικών και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους. Είναι τόσο επιτυχημένη που έχει κατορθώσει να έχει περισσότερα από 100 μέλη όπου εκλέγονται σε διάφορες πολιτικές θέσεις. Όλο και περισσότερες γυναίκες στην Ιαπωνία μπαίνουν στον εργασιακό χώρο, και η SC συνεπώς έχει εισάγει τις γυναίκες εργαζόμενες στους χώρους των συνεταιρισμών για να αναλάβουν προμήθειες και άλλες υπηρεσίες όπως της ανακύκλωσης, μιας υπηρεσίας φροντίδας παιδιών, μιας ασφαλιστικής εταιρείας, κ.λπ. Υπάρχουν αυτή την στιγμή περισσότερες από 200 οργανώσεις και 8.000 εργαζόμενες γυναίκες.

Συνεταιρισμοί κατοικίας

Ένας συνεταιρισμός κατοικίας αποτελείται από τα άτομα που συσπειρώνονται για να εξασφαλίσουν μια αξιοπρεπή κατοικία. Οι συνεταιρισμοί κατοικίας προσπαθούν έτσι να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μελών τους σχετικά με την πρόσβαση στην απόκτηση μιας καλής

ποιότητας κατοικίας, την ασφάλεια της κτίσης και μια ασφαλή κοινότητα για να ζήσουν. Προσφέρουν την καλύτερη δυνατή υπηρεσία σε μια δίκαιη τιμή, την χαμηλότερη δυνατή.

Στην πράξη, ένας συνεταιρισμός κατοικίας είναι π.χ. ένα κοινό συγκρότημα διαμερισμάτων, μεγάλο ή μικρό, νέο ή παλιό - αλλά πάντα ανακαινισμένο - όπου οι άνθρωποι οι οποίοι διαμένουν είναι και μισθωτές του σπιτιού τους και συλλογικά ιδιοκτήτες του συγκροτήματος. Αυτή η συλλογική διαχείριση δεν συνεπάγεται μια τεράστια οικονομική επένδυση. Ως συλλογικοί ιδιοκτήτες, τα μέλη, δηλ. οι κάτοικοι του συγκροτήματος, παίρνουν από κοινού επάνω τους ολόκληρη την διαχείριση του κτηρίου τους και του ίδιου του συνεταιρισμού. Αυτή η συλλογική διαχείριση λαμβάνει την μορφή δημοκρατικής συμμετοχής στις συνελεύσεις, συν μια ενεργό συμβολή στους στόχους που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εξασφαλιστεί η επιτυχής λειτουργία του συνεταιρισμού. Κατά συνέπεια κάθε μέλος ασκεί τον έλεγχο της ποιότητας του περιβάλλοντός του. Και δεδομένου ότι ο καθένας συμμετέχει στην διαχείριση και την συντήρηση του κτηρίου, οι προκύπτουσες λειτουργικές δαπάνες είναι οι χαμηλότερες για το συνεταιρισμό. Επομένως είναι συνήθως σε θέση να χρεώσει πολύ χαμηλότερο μίσθωμα σε σύγκριση με αυτό της αγοράς. Επίσης, αυτή η συμμετοχή από τον καθένα αναγνωρίζεται ρητά από διάφορους συνεταιρισμούς που προσφέρουν στα μέλη τους ένα «συμβόλαιο μέλους» που περιλαμβάνει μία μείωση του μισθώματος που δηλώνετε στο συμβόλαιο μίσθωσης. Κατά συνέπεια ένας μισθωτής ο οποίος αρνείται συστηματικά να φέρει σε πέρας εργασίες μπορεί να χάσει την ιδιότητα του μέλους και να πρέπει να πληρώνει το μίσθωμα που ορίζεται στο συμβόλαιο.

Πλεονεκτήματα του συνεταιρισμού κατοικίας: ένα ποιοτικό σπίτι σε μια καλή τιμή, μακροπρόθεσμη ασφάλεια κτίσης, έλεγχος του περιβάλλοντός του, συμμετοχή στην λειτουργία του συνεταιρισμού.

Η Εθνική Συνεταιριστική Ένωση Κατοικίας (NACHU) ως οργάνωση υφίσταται στην Κένυα από το 1979. Λειτουργεί από ένα Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε μια από τις 8 κενυατικές επαρχίες και 3 διαχειριστές που εκλέγονται έτσι ώστε να εξασφαλίζεται μια καλύτερη αντιπροσώπευση ανδρών και γυναικών.

Η NACHU περιλαμβάνει 214 συνεταιρισμούς στέγασης οι οποίοι στεγάζουν περίπου 200.000 ανθρώπους. Οι συνεταιρισμοί κατοικίας στην Κένυα είναι

κατασκευαστικοί συνεταιρισμοί όπου τα μέλη γίνονται ιδιοκτήτες και του οικοπέδου και του κτηρίου τους. Ωστόσο ο συνεταιρισμός παρέχει συλλογικές υπηρεσίες όπως τις κοινόχρηστες τουαλέτες.

Υπάρχουν επτά μορφές συνεταιρισμών κατοικίας:²³

1. Οι συνεταιρισμοί εργαζομένων που οργανώνονται σε μια κατασκευαστική επιχείρηση εργαζομένων είτε για να δουλέψουν μέσω αυτής είτε για να παρέχουν υπηρεσίες σε άλλες επιχειρήσεις.
2. Συνεταιρισμοί σπιτιών ατομικής ιδιοκτησίας που σχηματίζονται από μέλη που ψάχνουν για ένα σπίτι. Παρέχουν στα μέλη τους ατομικούς τίτλου ιδιοκτησίας ή διατηρούν την ιδιοκτησία των κτηρίων και διαθέτουν διαμερίσματα στα μέλη με ειδικά δικαιώματα για την κατοικία που μπορούν να μεταφερθούν προς τους κληρονόμους τους.
3. Συνεταιρισμοί Συλλογικής Ιδιοκτησίας που χτίζουν τα συγκροτήματα ή τα διαμερίσματα αλλά δεν δίνουν τους τίτλους ιδιοκτησίας στα μέλη. Αφ' ετέρου στο μέλος δίνεται το δικαίωμα της κοινής ιδιοκτησίας του κτηρίου ή της ομάδας κτηρίων. Αυτός ο τύπος συνεταιρισμού είναι πολύ επιτυχημένος στις Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά στην πόλη της Νέας Υόρκης.
4. Συνεταιρισμοί Ενοικιαστών στους οποίους τα μέλη δεν είναι ούτε ατομικά ιδιοκτήτες ούτε συνιδιοκτήτες, αλλά ενοικιαστές που μπορούν να συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου στη διαχείριση των κτηρίων όπου διαμένουν και νοικιάζονται σε αυτούς από την κοινωνική επιχείρηση της οποίας είναι μέλη.
5. Συνεταιρισμοί Αυτό-κατασκευής που είναι ομάδες ανθρώπων με ένα κοινό πρόβλημα στέγασης οι οποίοι έχουν αποφασίσει να οργανωθούν με έναν συνεταιριστικό τρόπο σε μια ομάδα εργαζομένων, για να χτίσουν τις κατοικίες που χρειάζονται.
6. Συνεταιρισμοί Διαχείρισης με σκοπό την διαχείριση των κατοικιών και την οργάνωση συμπληρωματικών υπηρεσιών.
7. Συνεταιρισμοί Οικοδομικών Κοινωνικών Εταιρειών που παρέχουν τις υποθήκες ενός ορισμένου ποσοστού της αξίας του σπιτιού που αγοράζεται

²³ International Labour Office: Housing cooperatives (Geneva).

ή που χτίζεται. Τα κεφάλαιά τους προέρχονται από τα μερίδια που συνεισφέρουν τα μέλη και τις καταθέσεις που γίνονται από αυτά τα ίδια τα μέλη ή από άλλα άτομα ή ιδρύματα.

Συνεταιρισμοί παροχής δημόσιων υπηρεσιών

Μερικές φορές μπορεί να είναι ωφέλιμο για το κράτος και τον καταναλωτή, να αναλάβει ένας συνεταιρισμός την παροχή υπηρεσιών που θεωρούνται "δημόσιου" συμφέροντος όπως της ηλεκτρικής ενέργειας ή της παροχής νερού, των επικοινωνιών και των μεταφορών. Στις αναπτυσσόμενες και υπό μετάβαση χώρες για παράδειγμα, όταν το Κράτος αναλαμβάνει αυτές τις υπηρεσίες, συχνά λειτουργούν άσχημα, δαπανηρά και με κακή ποιότητα. Στις αναπτυγμένες χώρες, το Κράτος μερικές φορές επιτρέπει την παροχή τέτοιων υπηρεσιών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Αλλά αυτές οι κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις, επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τα μέγιστα κέρδη, καθορίζοντας τιμές που σπάνια απεικονίζουν την ποιότητα της υπηρεσίας που πωλούν.

Στην πράξη, η παροχή δημόσιων υπηρεσιών από τους συνεταιρισμούς δεν είναι καθόλου κάτι νέο. Συμβαίνει εδώ και μερικά χρόνια στην Αργεντινή, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Φινλανδία και ξεκινά σε έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό χωρών.

Πρέπει να ειπωθεί ότι η συνεταιριστική μορφή οργάνωσης κατέχει χαρακτηριστικά γνωρίσματα που την προδιαθέτουν για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών:

- Οι συνεταιρισμοί επιτρέπουν τον έλεγχο των υπηρεσιών τους από τους χρήστες τους και εγγυώνται ότι το προϊόν ή οι υπηρεσίες ικανοποιούν τις ανάγκες των χρηστών.
- Η κατεύθυνση του συνεταιρισμού είναι και κοινωνική και οικονομική. Αυτό αντιστοιχεί στην κύρια λειτουργία του δημόσιου τομέα που είναι η εξισορρόπηση, με τον καλύτερο τρόπο, της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης με το κοινό συμφέρον.
- Μέσω της δημοκρατικής δομής του, ο συνεργατισμός καθιστά τον φορέα παροχής υπηρεσιών, υπεύθυνο για την ικανοποίηση των προσδοκιών του κοινού.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί παροχής ηλεκτρισμού λειτουργούν περισσότερο από το μισό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, μεταφέροντας ρεύμα σε περισσότερους από 25 εκατομμύρια ανθρώπους σε 46 Πολιτείες.

Οι συνεταιρισμοί δημόσιων υπηρεσιών υπάρχουν εδώ και αρκετά χρόνια σε όλες τις περιφέρειες του Καναδά και προμηθεύουν τα νοικοκυριά με ηλεκτρική ενέργεια, γκάζι, τηλεφωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες αποχέτευσης και παροχής νερού, υπηρεσίες πυρόσβεσης, κ.λπ. Σε αυτόν τον τομέα περισσότεροι από 400 συνεταιρισμοί προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε περίπου 150.000 νοικοκυριά.

Ακόμα είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές αρχές ενός συνεταιρισμού, εάν στον τομέα της παροχής κοινοφελών υπηρεσιών ο συνεταιρισμός παρέχει μια υπηρεσία σε ένα μη μέλος, αυτό είναι μόνο ένα επακόλουθο γεγονός, ο αρχικός στόχος ενός συνεταιρισμού είναι να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των μελών, και όχι των μη μελών. Για παράδειγμα, μια ομάδα ατόμων μπορεί να αποφασίσει να σχηματίσει έναν συνεταιρισμό ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να εξασφαλίσει την ανακούφιση από τις συχνές διακοπές ρεύματος που έχουν επιπτώσεις στην πόλη τους. Φυσικά, ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να εξυπηρετήσει μόνο τα μέλη του, αν και ο αρχικός στόχος ήταν να ικανοποιήσει τις ανάγκες εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια των μελών του, υπό το "φαινόμενο ντόμινο" θα βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης και των μη μελών. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει καμία αντίφαση με την έβδομη συνεταιριστική αρχή της μέριμνας για την κοινότητα.

Στη Γαλλία, ένας νέος τύπος συνεταιρισμού έχει εμφανιστεί: Η Societe cooperative d'interet collectif (SCIC) ή Συνεταιριστική Εταιρεία Συλλογικού Συμφέροντος. Αυτή η μορφή συνεταιρισμού έχει ως επιδίωξη την παραγωγή ή προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών για το κοινοτικό συμφέρον οι οποίες έχουν φύση κοινωνικής χρησιμότητας: βοήθεια στο σπίτι, ένταξη μέσω της οικονομικής δραστηριότητας, κοινωνικο-εκπαιδευτικές δραστηριότητες, τουρισμό, κ.λπ. Ο τίτλος της κοινωνικής ωφέλειας επιτρέπει στον συνεταιρισμό να απολαμβάνει φορολογικές διευκολύνσεις. Συγχρόνως στο Ηνωμένο Βασίλειο δημιουργείται μια νέα μορφή επιχείρησης αντίστοιχης της SCIC, η "Επιχείρηση Κοινοτικού Συμφέροντος" (Community Interest Companies).

Συνεταιρισμοί κοινών υπηρεσιών ή συνεταιρισμοί υπηρεσιών υποστήριξης

Ο συνεταιρισμός κοινών υπηρεσιών ή υπηρεσιών υποστήριξης είναι ένας συνεταιρισμός του οποίου μέλη είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις ή δημόσιοι φορείς που αποκτούν από κοινού αγαθά ή/και υπηρεσίες εξασφαλισμένης ποιότητας στην καλύτερη δυνατή τιμή.²⁴ Αναφερόμαστε εδώ σε μια οργάνωση σύμφωνα με τις συνεταιριστικές γραμμές επιχειρηματικότητας για να ωφεληθούνε από ορισμένες υπηρεσίες ή δραστηριότητες που αναπτύσσουν από κοινού. Στην περίπτωση ενός συνεταιρισμού καταναλωτών, ο σκοπός είναι η απόκτηση προϊόντων ή/και υπηρεσιών σε μια χαμηλότερη τιμή για τα μέλη (δηλ. τις επιχειρήσεις) από αυτή που θα πλήρωναν χωριστά. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται από αυτούς τους συνεταιρισμούς μπορεί να περιλαμβάνουν την προμήθεια των πρώτων υλών, τις τεχνικές προώθησης πωλήσεων και διανομής δια μέσου της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο VHA είναι ένας συνεταιρισμός του οποίου μέλη είναι αφ' ενός ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας που δραστηριοποιούνται στην κοινότητά τους και αφ' ετέρου ανεξάρτητοι γιατροί. Ο VHA ανταποκρίνεται στις ανάγκες περισσότερων από 2.200 ιδρυμάτων υγείας στις Ηνωμένες Πολιτείες, και περίπου 175.000 γιατρούς. Ο VHA ιδρύθηκε το 1977 από 30 ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας. Ο κύριος στόχος του VHA ήταν να επιτραπεί στα κοινοτικά ιδρύματα υγειονομικής φροντίδας να ανταγωνιστούν με τα ιδιωτικά νοσοκομεία δια μέσου μιας κοινής προσπάθειας για την απόκτηση κοινοτικών αγαθών και υπηρεσιών. Κάθε έτος ο VHA διαπραγματεύεται προμήθειες αξίας μεγαλύτερης από 17 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για τον ανεφοδιασμό των μελών του. Το 2000, τα μέλη του VHA κέρδισαν 1,15 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ως επιστροφές χρημάτων, αποταμιεύσεων και πρόσθετων μετοχών, που είναι μια επιστροφή στην επένδυση 56 προς 1. Με άλλα λόγια, τα μέλη του VHA αποταμίευσαν ή έλαβαν περισσότερα από 56 δολάρια για κάθε ένα δολάριο που κατέβαλαν ως δαπάνη συνδρομής στο VHA.

²⁴ Αυτός ο ορισμός λήφθηκε από μια δημοσίευση του Αμερικανικού Τμήματος Γεωργίας, αγροτικής οικονομίας και του κοινοτικού κλάδου ανάπτυξης (USDA) καθώς και του Εθνικού Συνδέσμου Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (NCBA) στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Συνεταιρισμοί εργαζομένων

Ο κύριος σκοπός των συνεταιρισμών εργαζομένων είναι να δημιουργήσουν δουλειές για τα μέλη. Υπάρχουν δύο κατηγορίες συνεταιρισμών εργαζομένων: οι συνεταιρισμοί παραγωγών και οι συνεταιρισμοί εργασίας.

Συνεταιρισμοί παραγωγών²⁵

Σε αυτόν τον τύπο συνεταιρισμού τα μέλη είναι και συν-ιδιοκτήτες και υπάλληλοι του συνεταιρισμού, του οποίου επιδίωξη είναι η παραγωγή αγαθών ή/και υπηρεσιών. Οι υπάλληλοι αποφασίζουν μαζί για την γενική κατεύθυνση και διορίζουν τους ηγέτες τους (διευθυντές, διαχειριστές, κ.λπ.). Αποφασίζουν επίσης πώς να κατανείμουν οποιοδήποτε πλεόνασμα. Μια άλλη καινοτομία αυτού του τύπου συνεταιρισμού είναι ότι επιτρέπει την ανάληψη και ένα νέο ξεκίνημα μιας χρεοκοπημένης επιχείρησης. Αυτή η επιλογή είναι ένας τρόπος για την διατήρηση και την ανάπτυξη της επιχείρησης και των θέσεων εργασίας. Για να ξεκινήσει και πάλι μια επιχείρηση ως συνεταιρισμός παραγωγών απαιτείται να δοθεί η δυνατότητα στους υπαλλήλους να συμμετέχουν στην επιχείρηση, χάρη στον συμμετοχικό τρόπο διαχείρισης.

Ήταν τον Μάιο του 1964 όταν η καταναλωτική συνεταιριστική κοινωνική εταιρεία, αργότερα συνεταιρισμός παραγωγών, " Cheque-Dejeuner" (κουπόνι γευμάτων) σχηματίστηκε με ένα αρχικό κεφάλαιο 1.500 δολαρίων το οποίο συγκεντρώθηκε από 24 ανθρώπους. Αυτή η κοινωνική εταιρεία πωλεί τα κουπόνια εστιατορίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε 150.000 τόπους εστίασης φαγητού στη Γαλλία. Ξεκινώντας από μια πολύ μικρή περιοχή του Παρισιού, η κοινωνική εταιρεία, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1964, είχε πωλήσει μόνο 22.910 κουπόνια και έπρεπε να λάβει εξωτερικά διαδοχικά δάνεια για να επιβιώσει. Μέχρι που στο τέλος του 1967 η δύναμη της θέλησης των ιδρυτών τελικά ανταμείφθηκε αποδεικνύοντας την δυνατότητά της να αναπτυχθεί. Η δημοσιότητα που δόθηκε στα κουπόνια εστιατορίων, οι εγγυήσεις που παρείχαν, έφεραν στις επιχειρήσεις όπως τα εστιατόρια, μαζικές απαιτήσεις κουπονιών από τους υπαλλήλους, και όλα αυτά έδωσαν μια ώθηση σε αυτή την μορφή υπηρεσιών και στην Cheque-Dejeuner.

²⁵ Αυτοί οι συνεταιρισμοί αποκαλούνται επίσης συνεταιρισμοί που ανήκουν στους εργαζομένους (SCOP).

Για να εξασφαλίσει το μέλλον του SCOP, η Cheque-Dejeuner επεδίωκε ήδη από το 1971 μια στρατηγική διαφοροποίησης με την δημιουργία του Cheque-Vacances (κουπονιού διακοπών), το οποίο λειτουργεί από τότε συνεχώς ως εθνικό πρακτορείο για διακοπές μέσω κουπονιών. Το 1989, την 25η επέτειο του SCOP, κυκλοφόρησαν περισσότερα από 100 εκατομμύρια κουπόνια γευμάτων αξίας 570 εκατομμυρίων δολαρίων. Η ομάδα Cheque-Dejeuner επένδυσε στην Cheque de Services, στην βελτίωση της ασφάλειας εργασίας και στα κουπόνια κατοικιών, η οποία στοχεύει στη δημιουργία εργασιών οικιακής βοήθειας και υπηρεσιών.

Το 1996, η ομάδα Cheque-Dejeuner κυκλοφόρησε 200 εκατομμύρια κουπόνια σε μια παγιωμένη επιχειρησιακή απόδοση πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, η οποία απασχολούσε 176 εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων 159 μελών και απολάμβαναν την παρουσία στο εξωτερικό στην Ισπανία, την Ιταλία, την Τουρκία, την Τσεχία, την Σλοβακία και την Ουγγαρία.

Συνεταιρισμοί εργασίας

Οι συνεταιρισμοί εργασίας είναι συνεταιρισμοί εργατών των οποίων τα μέλη πωλούν την εργασία και την εξειδίκευση τους σε άλλες επιχειρήσεις. Λειτουργούν γενικά στους τομείς της συσκευασίας, της συντήρησης των εθνικών οδών, των δημόσιων κτηρίων κ.λπ.

Στον Καναδά η FCCT, ή Καναδική Ομοσπονδία των Συνεταιρισμών Εργαζομένων, συγκροτήθηκε το 1992 για να ενεργήσει ως οργάνωση "ομπρέλα" για τους πολυάριθμους συνεταιρισμούς εργαζομένων στη χώρα. Με βάση τις κατευθυντήριες αρχές του συνεργατισμού, το όραμα της FCCT είναι να αναπτύξει και να στηρίξει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο δημοκρατικών συνεταιρισμών εργαζομένων που προσφέρουν υψηλή ποιότητα ζωής στην εργασία οι οποίοι συμβουλεύονται ο ένας τον άλλον για να υποστηρίξουν τις βιώσιμες τοπικές οικονομίες. Συχνά τα μέλη των συνεταιρισμών εργαζομένων είναι από την εργατική τάξη, χωρίς εργασία και δεν είναι παραδοσιακοί επιχειρηματίες. Γι' αυτό η FCCT έχει την υποχρέωση να ασκήσει πίεση στις κυβερνήσεις ώστε να επιτραπεί στα μέλη των συνεταιρισμών εργαζομένων να συμμετέχουν σε διάφορα κυβερνητικά έργα. Αυτή την περίοδο, η FCCT είναι πολύ απασχολημένη στις αγροτικές

ατλαντικές επαρχίες του Καναδά όπου το ποσοστό ανεργίας είναι πολύ υψηλό. Η ομοσπονδία κάνει το χρέος της ώστε να εμφυσήσει νέα ζωή στις ατλαντικές επαρχίες και για να επανεκκινήσει την βιομηχανία σε αυτό το μέρος του Καναδά με τις πολλές ανάγκες.

Συνεταιρισμοί στον κόσμο

Χάρη στις ποικίλες μορφές τους, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα κάθε χώρας. Σήμερα περισσότεροι από 700 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο είναι μέλη των συνεταιρισμών. Απασχολούν περισσότερα από 100 εκατομμύρια άτομα και, σε μερικές χώρες, εντάσσονται στους κυριότερους εργοδότες, για παράδειγμα στην Κολομβία όπου ο εθνικός συνεταιρισμός υγειονομικής φροντίδας είναι ο νούμερο 2 εργοδότης σε όλη την χώρα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, υπάρχουν 47.000 συνεταιρισμοί με συνολικά πάνω από 100 εκατομμύρια μέλη, με περισσότερους από είκοσι από αυτούς τους συνεταιρισμούς να έχουν έναν ετήσιο κύκλο εργασιών πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων.²⁶

Η επίδραση των συνεταιρισμών στην εθνική οικονομία μπορεί επίσης να μετρηθεί από το μερίδιό τους στην αγορά. Έτσι κατά το 1996 το μερίδιο αγοράς των συνεταιρισμών στη γεωργία έφθασε στο 83% στην Ολλανδία, στο 79% στη Φινλανδία και στο 55% στην Ιταλία.

Στο τομέα ξυλείας το μερίδιο των συνεταιρισμών ανήλθε στο 60% στη Φινλανδία και στο 31% στην Σουηδία. Στην Ακτή του Ελεφαντοστού, οι συνεταιρισμοί αποδίδουν το 77% της παραγωγής βαμβακιού. Στην δημοκρατία της Κορέας, οι συνεταιρισμοί πωλούν το 40% των τοπικών γεωργικών προϊόντων.

²⁶ Πηγή: ICA (2000).

Πίνακας 1: Παγκόσμια εικόνα του σύγχρονου συνεταιριστικού κινήματος

	Αριθμός (εκατομμύρια) μελών	Αριθμός χωρών
Ασία Ειρηνικός	495	25
Βόρεια Αμερική	162	2
Ευρώπη	90	36
Αφρική	14	14
Λατινική Αμερική	10	16

(Πηγή: ICA, Ανασκόπηση του Διεθνούς Συνεργατισμού, 1996)

Φυσικά, η σημασία του κάθε τύπου συνεταιρισμού ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή και την χώρα.

Γεωργικοί συνεταιρισμοί: με τον μεγαλύτερο αριθμό μελών

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί απολαμβάνουν την επιτυχία στις βιομηχανικές χώρες και στις αναπτυσσόμενες ή υπό μετάβαση χώρες. Ο "γεωργικός συνεργατισμός" αποτελεί το μεγαλύτερο συνεταιριστικό κίνημα στον κόσμο από την άποψη του αριθμού μελών. Αυτή την στιγμή οι συνεταιριστές γεωργοί ανέρχονται σε περισσότερους από 410 εκατομμύρια, οι οποίοι κατανέμονται σε 540.000 συνεταιρισμούς. Η Ασία κατέχει περισσότερο από το 83% του συνολικού αριθμού συνεταιριστών (που βρίσκονται κυρίως στην Ινδία και την Κίνα). Αλλά από την άποψη του κύκλου εργασιών, η Ευρώπη είναι στην κορυφή (χάρη στους γαλλικούς, γερμανικούς, ολλανδικούς και ιταλικούς συνεταιρισμούς) με το 42% του συνολικού κύκλου εργασιών, ο οποίος ανέρχεται σε περισσότερα από 600 δισεκατομμύρια δολάρια²⁷ για το 2001. Στην Ευρώπη υπάρχουν 44.260 συνεταιρισμοί με 14 εκατομμύρια μέλη και 720.000 θέσεις εργασίες. Στη Γαλλία για παράδειγμα, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί ελέγχουν σημαντικές επιχειρήσεις στο μη συνεταιριστικό τομέα ή δημιουργούν θυγατρικές ιδιωτικές εταιρίες. Οι αμερικανικοί γεωργικοί συνεταιρισμοί διαδραματίζουν επίσης έναν σημαντικό οικονομικό ρόλο.

Το 2000, το αμερικάνικο γεωργικό συνεταιριστικό κίνημα απαριθμούσε 3.085.052 μέλη διανεμημένους σε 3.346 συνεταιρισμούς. Ο κύκλος εργασιών των συνεταιρισμών ανέρχεται σε 99 δισεκατομμύρια δολάρια.

²⁷ Jean - Francois Draperi: La cooperative, une autre facon d'entreprendre (2001).

Στις αναπτυσσόμενες ή υπό μετάβαση χώρες, αν και αυτός ο τύπος συνεταιρισμών εξασφαλίζει μια σίγουρη πηγή εθνικού εισοδήματος, η απόσυρση του κράτους από τον τομέα και η φιλελευθεροποίηση των οικονομιών έχουν αποδυναμώσει το κίνημα, αλλά παρ' όλα αυτά αντέχει ακόμη. Το 2001 οι γεωργικοί συνεταιρισμοί της Κένυας είχαν κύκλο εργασιών 100,6 εκατομμυρίων δολαρίων.

Πιστωτικές ενώσεις: ο σημαντικότερος τομέας από την άποψη του κύκλου εργασιών

Η δυνατότητα των πιστωτικών ενώσεων να χρηματοδοτούν τις δραστηριότητες παραγωγής εισοδήματος είναι τεράστια και εξηγεί την γρήγορη επέκταση που βιώνεται από τον χρηματοοικονομικό συνεταιριστικό τομέα. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Πιστωτικών Ενώσεων (WOCCU) και μόνο, απαριθμεί 34.839 πιστωτικές ενώσεις με 95.926.879 μέλη σε 28 χώρες της Αφρικής, 11 ασιατικές χώρες, 3 χώρες του Ειρηνικού, 13 χώρες της Καραϊβικής, 16 χώρες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής και 5 χώρες της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης. Τα παγκόσμια περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται από τις συνεταιριστικές τράπεζες ανέρχονται σε 5.588 δισεκατομμύρια δολάρια. Η Ευρωπαϊκή ήπειρος συμβάλλει μόνη της στο 46,7% των συνολικών περιουσιακών στοιχείων των συνεταιριστικών τραπεζών, ενώ η Ασία αντιπροσωπεύει μια δεύτερη σημαντική ομάδα με 44.6%.

Τα συνεταιριστικά τραπεζικά ιδρύματα έχουν περισσότερα από 267 εκατομμύρια μέλη. Το 51,4% βρίσκεται στην Ασία και το 30% στην Αμερικανική ήπειρο. Το 71,8% των πιστωτικών ενώσεων συγκεντρώνονται στην Ασία. Από οικονομική άποψη, οι συνεταιριστικές τράπεζες των βιομηχανικών χωρών του βόρειου ημισφαιρίου είναι οι σημαντικότερες αλλά η κυριότερη συνεταιριστική τράπεζα στον κόσμο σε σχέση με τον αριθμό μελών είναι ινδική.

Πίνακας 2: Πιστωτικές Ενώσεις (CUs) στον κόσμο

	CUs	Μέλη	Αποταμίευση \$ ΗΠΑ	Δάνεια \$ ΗΠΑ
Αφρική	7.468	9.602.714	2.138.442.995	2.059.575.430
Ασία	18.662	47.624.782.474	32.785.712.405	54.953.979.690
Καραϊβική	313	1.675.766	2.203.944.087	2.603.122.454
Ευρώπη	2.863	6.704.674	17.680.062.526	10.295.123.168

Λατινική Αμερική	1.983	12.386.384	11.467.689.844	3.385.432.647
Μέση Ανατολή	1.659	429.608	58.262.462	1.124.065.378
Βόρεια Αμερική	9.427	91.238.685	659.217.504.488	531.770.864.548
Νότιος Ειρηνικός	330	3.835.718	23.478.010.290	20.747.414.310
Σύνολο	42.705	157.103.072	763.819.930.158	612.201.609.601

Πηγή: Παγκόσμιο Συμβούλιο των Πιστωτικών Ενώσεων (2006)

Η σπουδαιότητα των γεωργικών συνεταιρισμών και των πιστωτικών ενώσεων δεν πρέπει να μας κάνει να ξεχνούμε την ανάπτυξη άλλων μορφών συνεταιρισμών.

Ήδη κάτι πρακτικά δεδομένο στην Ευρώπη, οι συνεταιρισμοί στέγασης, απολαμβάνουν πια το ενδιαφέρον του κοινού και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στην Αιθιοπία για παράδειγμα, υπάρχουν 1.000 συνεταιρισμοί αυτού του τύπου με 42.000 μέλη συνολικά, η Τανζανία έχει 117 με 7.000 μέλη, στην Χιλή το 20% των χαμηλού κόστους ενοικίων προσφέρονται από τους συνεταιρισμούς.

Νέα χαρακτηριστικά στα συνεταιριστικά ζητήματα

Η ευελιξία του συνεταιριστικού σχήματος σημαίνει ότι μπορούμε να δούμε πρωτότυπες και ακόμα και καινοτόμες εφαρμογές στις βιομηχανικές χώρες:

- Οι συνεταιρισμοί υπήρξαν οι πρώτες επιχειρήσεις που σκέφτηκαν περί των Κέντρων Επιχειρησιακής Ανάπτυξης στον τομέα των ομοσπονδιακών υπηρεσιών για τους συνεταιρισμούς
- Οι συλλογικές συνεταιριστικές υπηρεσίες υφίστανται εδώ και πολύ καιρό στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ηλεκτρικής ενέργειας, για παράδειγμα, παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια σε 26 εκατομμύρια μέλη σε τιμές που βασίζονται στο πραγματικό κόστος και τροφοδοτούν περισσότερες από τις μισές γραμμές του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της Αμερικής. Αυτό το είδος συνεταιρισμού άρχισε να αναπτύσσεται επίσης στην Πορτογαλία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ένας συνεταιρισμός τηλεφωνικών επικοινωνιών

ιδρύθηκε πρόσφατα με άριστα αποτελέσματα: αγοράζει "χρόνο επικοινωνίας" σε συμφέρουσες τιμές και μεταφέρει το αποθεματικό στα μέλη του υπό μορφή μειωμένου κόστους ή καταβολής μερισμάτων, που υπολογίζονται σύμφωνα με την χρήση της υπηρεσίας

- Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί που ιδρύθηκαν στην Ιταλία και την κεντρική Ευρώπη παρέχουν ένα σημαντικό μέρος των εργασιών για ανάπηρα μέλη και άλλες ομάδες σε αποκλεισμό, συμπεριλαμβανομένων των πρώην κρατουμένων και των τοξικομανών
- Οι συνεταιρισμοί δικαιοχρησίας (franchising) αρχίζουν να αναπτύσσονται στις Ηνωμένες Πολιτείες και εμφανίζονται επίσης στην Ευρώπη, για παράδειγμα στον τομέα του γρήγορου γεύματος στην Φινλανδία. Η δικαιοχρησία είναι μια σύμβαση με την οποία μια επιχείρηση (δικαιοπάροχος) επιτρέπει σε μια ή περισσότερες ανεξάρτητες επιχειρήσεις (δικαιοδόχους), σε αντάλλαγμα μιας αμοιβής, το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν την εμπορικό όνομα και το λογότυπό της για να πωλήσουν προϊόντα ή υπηρεσίες. Αυτή η πρακτική διαδίδεται όλο και περισσότερο στους συνεταιριστικούς κύκλους. Είναι γεγονός ότι ο αριθμός συνεταιρισμών δικαιοχρησίας συνεχίζει να αναπτύσσεται λόγω των ευκαιριών που προσφέρονται από την συνεταιριστική μορφή οργάνωσης στον τομέα της διανομής, ειδικά από την άποψη της αγοραστικής δύναμης. Μπορεί να συμβεί, όπως έχει συμβεί σε ορισμένες περιπτώσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες, μερικοί δικαιοδόχοι να αναλάβουν τον έλεγχο των δικαιοπαρόχων τους. Η δημιουργία συνεταιρισμών αναδόχων υποέργων από τους μεγάλους κατασκευαστές αυτοκινήτων στην Ιαπωνία έδωσε στους μικρούς ανάδοχους έργων μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη και υποδηλώνει ότι μπόρεσαν να αποφύγουν την διακοπή του ανεφοδιασμού
- Στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, οι "συνεταιρισμοί πανεπιστημιούπολεων", προσφέρουν πολυάριθμες υπηρεσίες στους σπουδαστές, όπως χαμηλού κόστους καταστήματα, στέγαση, και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Ο συνεταιρισμός σπουδαστών της Επιχειρηματικής Σχολής του Χάρβαρντ στη Βοστώνη των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ανώτερου Παναφρικανικού Ιδρύματος

Συνεταιριστικής Οικονομίας στο Cotonou του Μπενίν είναι μερικά από τα πιο γνωστά παραδείγματα

- Οι συνεταιρισμοί ηλεκτρονικού εμπορίου επιτρέπουν στις μικρές επιχειρήσεις χειροτεχνών και τους ανεξάρτητους βιοτέχνες στην Γαλλία και την Ιταλία να εμπορευτούν τα προϊόντα τους και να τα πωλούν μέσω του διαδικτύου. Στο Κολοράντο, για παράδειγμα, ο Συνεταιριστικός Σύνδεσμος Διαδικτύου του Κολοράντο είναι ένας φορέας παροχής υπηρεσιών διαδικτύου (internet) που οργανώθηκε από τους ιδιοκτήτες-μέλη του. Αυτός ο συνεταιρισμός ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1994 για να δώσει μια αξιόπιστη πρόσβαση στο Διαδίκτυο σε τιμή κόστους και χωρίς τους περιορισμούς της μεταπώλησης. Στη Φινλανδία, ο Katto-Meny, επίσης είναι ένας φορέας παροχής υπηρεσιών, ο οποίος προσφέρει στα μέλη του ονόματα χρηστών, διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, έναν ταχυδρομικό κατάλογο, έναν κατάλογο δικτυακών δημοσιεύσεων και πρόσβαση στο Διαδίκτυο μέσω ενός modem.

Βασικά σημεία από το κεφάλαιο "Τύποι συνεταιρισμών και η θέση τους στην κοινωνία"

- Οι συνεταιρισμοί υφίστανται σε όλους τους τομείς της οικονομίας.
- Οι συνεταιρισμοί μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες: εκείνους που προσφέρουν υπηρεσίες στα μέλη τους (πιστωτικές ενώσεις, συνεταιρισμοί καταναλωτών, συνεταιρισμοί στέγασης, γεωργικοί συνεταιρισμοί, κ.λπ.) και εκείνους των οποίων στόχος είναι να παρασχεθεί εργασία στα μέλη τους, οι συνεταιρισμοί εργαζομένων (συνεταιρισμοί παραγωγών και συνεταιρισμοί εργασίας)
- Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και οι πιστωτικές ενώσεις είναι τα μεγαλύτερα συνεταιριστικά σχήματα συνεταιρισμών στον κόσμο, αλλά και άλλα σχήματα τείνουν να εμφανιστούν ως απάντηση στις ανάγκες των μελών: κοινωνικοί συνεταιρισμοί, συνεταιρισμοί ηλεκτρονικού εμπορίου, συνεταιρισμοί ηλεκτρικής ενέργειας

5. Οργανωτική δομή και οικονομική οργάνωση ενός συνεταιρισμού

Έχοντας κατανοήσει ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναπτύξουν πολλές και διάφορες οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, πρέπει τώρα να ασχοληθούμε με την πραγματική λειτουργία του συνεταιρισμού και του τρόπου οργάνωσής του.

Θα διαχωρίσουμε την οργανωτική δομή του συνεταιρισμού από την οικονομική δομή του.

Οργανωτική δομή

Σ' αυτό το στάδιο της ανάλυσής μας, ήμαστε σε θέση να στηρίξουμε ότι ένας συνεταιρισμός είναι βεβαίως μια επιχείρηση αλλά με πολύ ιδιαίτερη φύση. Η δημοκρατικά ασκούμενη εξουσία είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματά του. Έχοντας αυτό υπ' όψιν, η διοικητική οργάνωση ενός συνεταιρισμού θα μπορούσε να βασίζεται μόνο στις δημοκρατικές αρχές.

Η διοικητική οργάνωση στηρίζεται στην οικοδόμηση, μιας διαρκούς και άμεσης συμμετοχής των συνεταιριστών. Με άλλα λόγια, τα μέλη είναι σε θέση από μόνα τους να διαχειρίζονται και να διευθύνουν την επιχείρησή τους και δεν μοιράζονται αυτή την εξουσία τους με καμία άλλη ομάδα ανθρώπων ή ακόμα και με μια δημόσια αρχή. Επιπλέον τα μέλη έχουν τον τελευταίο λόγο στις αποφάσεις για όλα τα θέματα, ειδικά για εκείνα που συνδέονται με την οργάνωση και την δομή των διοικητικών σωμάτων, τις πολιτικές κατευθύνσεις του συνεταιρισμού, τις διαχειριστικές πρακτικές, κ.λπ.

Οι κανονισμοί ενός συνεταιρισμού

Η οργανωτική δομή ενός συνεταιρισμού περιγράφεται από τους κανονισμούς του. Οι κανονισμοί του συνεταιρισμού επεξεργάζονται από τα μέλη και διαμορφώνουν το καταστατικό του συνεταιρισμού. Οι κανονισμοί υπαγορεύουν τις κατευθυντήριες γραμμές λειτουργίας του συνεταιρισμού. Η κατάρτιση των κανονισμών είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή του συνεταιριστικού στα μητρώα των αρμόδιων αρχών.

Αυτά που συμπεριλαμβάνονται στο καταστατικό ποικίλλουν σύμφωνα με την χώρα, αλλά ορισμένα στοιχεία είναι κοινά σε όλες τις νομοθεσίες. Οι κανονισμοί περιλαμβάνουν:

- το επιχειρηματικό όνομα της συνεταιριστικής κοινωνίας
- την διεύθυνση της έδρας του συνεταιρισμού
- τον προσδιορισμό των επιχειρηματικών στόχων του
- το ποσό του συνολικού κεφαλαίου μεριδίων²⁸
- την αξία και τον ελάχιστο αριθμό μεριδίων²⁹ που απαιτούνται από το κάθε μέλος για την εγγραφή
- τον τύπο οικονομικής ευθύνης των μελών για τα χρέη της συνεταιριστικής κοινωνίας
- τις διαδικασίες για την αποδοχή και τον αποκλεισμό μελών
- την συγκρότηση των διαφόρων συστατικών σωμάτων μέσα στο συνεταιρισμό

Η κατάρτιση των κανονισμών απαιτεί πολύ ιδιαίτερη επιμέλεια δεδομένου ότι καθορίζουν την σχέση που θα έχουν τα μέλη με την κοινή επιχείρησή τους, τα δικαιώματά τους και τις ευθύνες τους.

Τα διάφορα σώματα

Ένας συνεταιρισμός πρέπει να αποτελείται από μια Γενική Συνέλευση και τις Επιτροπές Εποπτείας και Διαχείρισης. Υπάρχουν δύο μορφές οργάνωσης, μια δομημένη επάνω σε ένα Διοικητικό Συμβούλιο και τον

²⁸ Το κεφάλαιο μεριδίων προέρχεται από τις καταθέσεις των μελών. Αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό που τίθεται μόνιμα στη διαθεσιμότητα του συνεταιρισμού από τους συνιδιοκτήτες του υπό μορφή συνεισφορών.

²⁹ Ένα μερίδιο είναι ένας τίτλος που αντιπροσωπεύει μέρος του κεφαλαίου μεριδίων του συνεταιρισμού που δίνεται στα μέλη σε αντάλλαγμα των συνεισφορών τους. Όλες οι μερίδες μαζί αποτελούν το κεφάλαιο μεριδίων του συνεταιρισμού.

πρόεδρός του, και μια άλλη που απαρτίζεται από μια Διαχειριστική Επιτροπή και μια Εποπτική Επιτροπή.

Η Γενική Συνέλευση

Η Γενική Συνέλευση είναι το κυρίαρχο σώμα του συνεταιρισμού. Είναι η πηγή όλων της εξουσιών και όλων των αρμοδιοτήτων μέσα στο συνεταιρισμό και ο τόπος της άμεσης έκφρασης της συνεταιριστικής δημοκρατίας. Λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις.

Σύνθεση

Όλα τα μέλη του συνεταιρισμού αποτελούν μέρος της Γ.Σ. και έχουν τα ίδια δικαιώματα συμμετοχής και ενημέρωσης.

Ρόλος

- Οι κανονισμοί ενός συνεταιρισμού θέτουν την συχνότητα και τις διαδικασίες για την έγκλιση των συνελεύσεων αλλά συνήθως η Γενική Συνέλευση συγκαλείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Είναι η Γενική Συνέλευση που στην πρώτη συνεδρίαση της, επιλέγει και επομένως υιοθετεί, τους κανονισμούς. Πέρα από τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που παρέχονται συγκεκριμένα σε αυτήν από τον ισχύοντα νόμο, ο ρόλος της Γενικής Συνέλευσης είναι:
- να αλλάξει τους τρόπους δράσεις του συνεταιρισμού ή τις καθιερωμένες διαδικασίες του συνεταιρισμού
- να εκλέξει και να απομακρύνει από το αξίωμα τους τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εποπτικής Επιτροπής
- να εξετάσει, να εγκρίνει ή να απορρίψει την (συνήθως ετήσια) έκθεση και τους απολογισμούς που πρέπει να παρουσιαστούν σε αυτή
- να διαμοιράσει το ενεργό πλεόνασμα μετά από τις μεταφορές στο αποθεματικό (προσθέτοντας στα ειδικά αποθεματικά ή άλλα κεφάλαια ή με την διανομή μερισμάτων)

- να έχει τον τελικό λόγο για την αποδοχή και τον αποκλεισμό μελών
- να αποφασίσει σχετικά με την διάλυση του συνεταιρισμού

Σε ορισμένες περιπτώσεις οι κανονισμοί αναφέρουν ότι οι αποφάσεις της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης είναι έγκυρες μόνο εάν λαμβάνονται παρουσία ενός ελάχιστου αριθμού ανθρώπων αποκαλούμενου "απαρτία".

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση

Μερικές φορές μπορεί να συμβεί ώστε κάποιες αποφάσεις να θέτουν υπό αμφισβήτηση ακόμη και τους ίδιους τους κανονισμούς του συνεταιρισμού ή ακόμα και την ύπαρξή του (στην περίπτωση μιας συγχώνευσης ή μιας διάλυσης). Για περιπτώσεις όπως αυτές η Γενική Συνέλευση πρέπει να συγκληθεί ειδικά υπό την μορφή Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης.

Η Έκτακτη Γενική Συνέλευση επίσης μπορεί να συγκληθεί όποτε το Διοικητικό Συμβούλιο ή η Εποπτική Επιτροπή το κρίνει απαραίτητο ή όταν υποβάλλει εγγράφως αίτημα ένα ορισμένο ποσοστό των μελών.

Η Εναρκτήρια Γενική Συνέλευση είναι αυτή που θεσπίζει τους τρόπους δράσεις και τους κανονισμούς του συνεταιρισμού.

Το δικαίωμα της ψήφου στη Γενική Συνέλευση

Το δικαίωμα της ψήφου στη Γενική Συνέλευση ακολουθεί τον δημοκρατικό κανόνα: "ένα μέλος, μια ψήφος". Αυτό σημαίνει ότι κάθε μέλος το οποίο έχει εκπληρώσει τις οικονομικές υποχρεώσεις του/της όσον αφορά το συνεταιρισμό σύμφωνα με τους κανονισμούς διαθέτει μια και μόνο μια ψήφο. Το δικαίωμα του ψήφου ασκείται από το πρόσωπο που το κατέχει και δεν συνδέεται σε καμία περίπτωση με την συνολική συνεισφορά του μέλους στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού.

Μερικοί νόμοι ή κανονισμοί εγκρίνουν μια εξουσιοδοτημένη ψήφο από πληρεξούσιο σε περιπτώσεις όπου δεν είναι εφικτό τα μέλη να συμμετάσχουν στην Γενική Συνέλευση.

Η Γενική Συνέλευση δεν μπορεί μόνη της να λειτουργήσει τον συνεταιρισμό. Αυτό συνεπώς σημαίνει κατά κανόνα ότι ένα μέρος των εκπροσώπων της εξουσιοδοτεί το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο αναλαμβάνει την καθημερινή λειτουργία του συνεταιρισμού.

Σύνθεση

Αποτελείται από ένα μεταβλητό, αλλά ορισμένο βάσει νόμου, αριθμό μελών που εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση για μια καθορισμένη περίοδο, και συνήθως με την δυνατότητα επανεκλογής.

Ρόλος

Το Διοικητικό Συμβούλιο διατηρεί όλες τις αρμοδιότητες που δεν δεσμεύονται από την Γενική Συνέλευση.

Εκτός από αυτές, ο ρόλος του είναι:

- να αποφασίσει την κατεύθυνση του συνεταιρισμού
- να επιλέξει τους στρατηγικούς στόχους
- να καθορίσει τις πολιτικές για τους μισθούς και την διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού
- να λάβει μέτρα για να τους πραγματοποιήσει
- να διορίσει και να απομακρύνει το προσωπικό (συμπεριλαμβανομένου του διευθυντή του συνεταιρισμού) και να θέτει τα επίπεδα των αμοιβών
- να μισθώνει εγκαταστάσεις
- να οργανώσει τις υπηρεσίες και να παρακολουθεί την επίδοσή τους

- να αποδέχεται τον ετήσιο προϋπολογισμό και να τον εποπτεύει
- να υιοθετεί τις πολιτικές διαχείρισης

Με άλλα λόγια, όλα αυτά που απαιτούνται για να επιτύχει τους επιχειρησιακούς στόχους του ο συνεταιρισμός. Αφ' ετέρου, εκτός αν ρητώς επιτρέπεται από τους κανονισμούς, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν μπορεί, χωρίς απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, να πραγματοποιήσει πράξεις που είναι αμετάκλητες ή έχουν επιπτώσεις στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συνεταιρισμού (αγορά ή πώληση ενός κτηρίου ή μιας επιχείρησης, λήψη εξωτερικού δανείου, διάθεση της ιδιοκτησίας του συνεταιρισμού κ.λπ.). Η Γενική Συνέλευση παραμένει η υψηλότερη εξουσία στον συνεταιρισμό.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό αυτού του σώματος είναι η συλλογική φύση του δεδομένου ότι το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να ασκήσει τις αρμοδιότητές του μόνο συλλογικά. Κανένα από τα μέλη του δεν μπορεί να πάρει αποφάσεις από μόνο του.

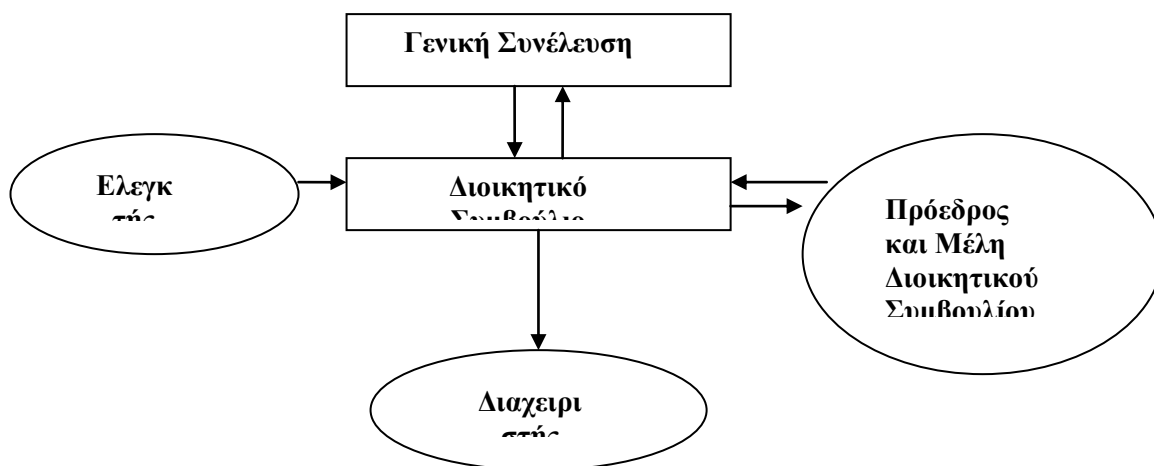
Ένας πρόεδρος του Συμβουλίου εκλέγεται συχνά. Αυτός/ή προεδρεύει των συζητήσεων του Συμβουλίου και της Γενικής Συνέλευσης, εκπροσωπεί το συνεταιρισμό έναντι τρίτων και στο δικαστήριο. Παραμένει ένα πρόβλημα με την εκλογή σε αυτή την θέση καθώς πραγματοποιείται συνήθως από το διοικητικό συμβούλιο.

Εντούτοις, το συμβούλιο δεν είναι όλα τα μέλη. Μια λογικότερη προσέγγιση θα ήταν η Γενική Συνέλευση να πάρει την ευθύνη του διορισμού σε αυτήν την θέση.

Ο Ελεγκτής

Ο Ελεγκτής αντιπροσωπεύει, τα μέλη του συνεταιρισμού στο σύνολό τους, μια πτυχή του οικονομικού ελέγχου που είναι διαρκής και ανεξάρτητη από το Διοικητικό Συμβούλιο. Εκλεγμένος από την Γενική Συνέλευση, παρουσιάζει μια έκθεση και είναι υπόλογος σε αυτήν. Ο Ελεγκτής έχει το δικαίωμα να συγκαλέσει την Γ.Σ. εάν το θεωρήσει σκόπιμο. Ο ρόλος του/της περιορίζεται στον έλεγχο και όχι στην διαχείριση. Μπορεί να λαμβάνει αποζημίωση, το ποσό της οποίας αποφασίζεται από την Γενική Συνέλευση.

Διάγραμμα 1: Κλασσική δομή ενός συνεταιρισμού

Το ανωτέρω διάγραμμα παρουσιάζει την κλασσική δομή ενός συνεταιρισμού. Εντούτοις η δομή ενός συνεταιρισμού μπορεί να λάβει μια απολύτως διαφορετική μορφή μεριμνώντας ώστε να αποφευχθεί μια πάρα πολύ μεγάλη συγκέντρωση εξουσίας.

Εποπτική Επιτροπή και Διαχειριστική Επιτροπή

Σε αυτόν τον άλλο τύπο συνεταιρισμού, η Γενική Συνέλευση εκλέγει μια Εποπτική Επιτροπή και μια Διαχειριστική Επιτροπή αντί ενός απλού Διοικητικού Συμβουλίου.

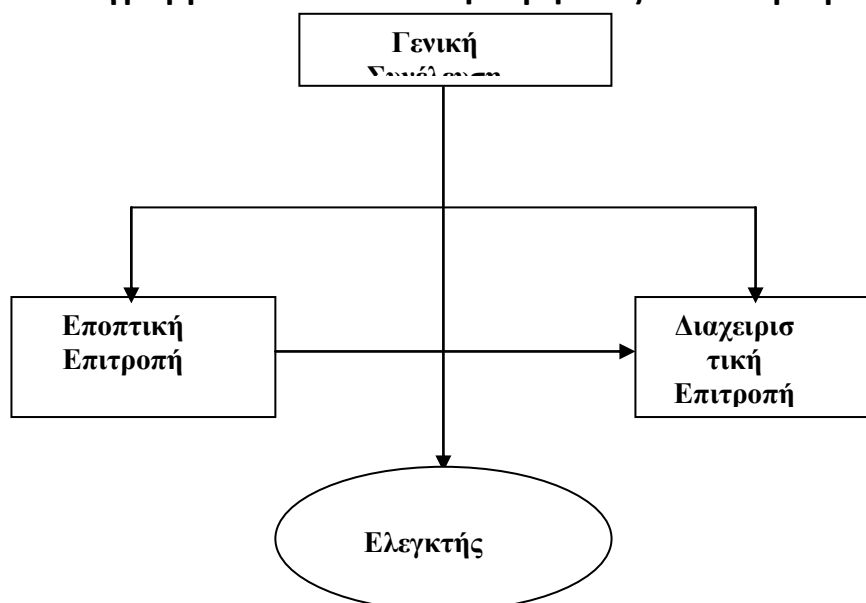
Ο ρόλος της Εποπτικής Επιτροπής είναι να ελέγχει την καταλληλότητα των μέτρων που λαμβάνονται από την Διαχειριστική Επιτροπή. Η τελευταία αναλαμβάνει τους ρόλους της διαχείρισης και της διοίκησης που, στην παραδοσιακή δομή, μοιράζονται μεταξύ του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθυντή.

Ο Ελεγκτής εντούτοις παραμένει παρών σε αυτήν την μορφή οργάνωσης με τα ίδια καθήκοντα.

Αυτή η δομή έχει το πλεονέκτημα ότι είναι συνεπής και σύμφωνη με την αρχή του χωρισμού των εξουσιών. Η προηγούμενη οργανωτική δομή παρουσιάζει έναν διευθυντή ο οποίος υποτίθεται ότι διευθύνει τον συνεταιρισμό με τις δυνάμεις που επενδύθηκαν σε αυτόν μόνο από ένα ποσοστό των μελών μέσω του διοικητικού συμβουλίου και όχι από όλα τα μέλη. Σε αυτήν την νέα δομή η Διαχειριστική Επιτροπή και η Εποπτική Επιτροπή έχουν το πλεονέκτημα ότι όντως διορίζονται από το σύνολο των μελών. Αυτά τα δύο σώματα κατέχουν συνολικά την αναμφισβήτητη εξουσία.

Η νέα δομή παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 2: Εναλλακτική δομή ενός συνεταιρισμού

Αυτοί οι δύο τύποι οργάνωσης στηρίζονται στην ενεργό και συνεχή συμμετοχή των μελών και στην δημοκρατική φύση ενός συνεταιρισμού. Η Γενική Συνέλευση διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο, υπό την έννοια ότι είναι το θεμέλιο και η πηγή όλων των σωμάτων που συνδέονται με αυτή. Η αρχή "ένα μέλος, μια ψήφος" υποδηλώνει ότι κάθε μέλος πρέπει να συμμετέχει στην λειτουργία του συνεταιρισμού του, η επιτυχής λειτουργία του συνεταιρισμού βασίζεται στα μέλη του.

Είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε ότι το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός συνεταιρισμού είναι η επιθυμία του να υιοθετήσει μια δημοκρατική δομή. Ωστόσο, μια τέτοια επιλογή λειτουργίας του εξαρτάται από την δυνατότητα των μελών να συμμετέχουν στην ζωή του συνεταιρισμού και συνεπώς να

συμμετέχουν στις Γενικές Συνελεύσεις, ο τόπος όπου η αρχή "ένα μέλος, μια ψήφος" αποκτά την πλήρη σημασία της.

Εάν υπάρχει μειωμένη συμμετοχή από τα μέλη στις Γενικές Συνελεύσεις, θα καταλήξει στην κατάσταση όπου μια μειονότητα ανθρώπων θα κατευθύνει τον συνεταιρισμό. Προκειμένου να αποφευχθεί ακριβώς μια τέτοια πιθανότητα, όπου μια μικρή απαρτία κάθε φορά να μπορεί να αλλάζει τους κανονισμούς του συνεταιρισμού, καθορίζεται ότι μια Γ.Σ. μπορεί νόμιμα να διεξαχθεί μόνο εάν ένα ορισμένο ποσοστό των μελών είναι παρόν. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ορίζεται ότι, όταν η απαρτία δεν έχει επιτευχθεί, μια δεύτερη Γενική Συνέλευση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί νόμιμα έτσι ώστε μια μειονότητα να μην μπορεί να καθυστερεί τα θέματα.

Οικονομική δομή

Αν και ένας συνεταιρισμός παραμένει διαφορετικός από τις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις των οποίων κατευθυντήρια δύναμη είναι το κίνητρο του κέρδους, η επίτευξη του δηλωμένου επιχειρησιακού στόχου του απαιτεί οικονομική υποστήριξη.

Στην περίπτωση ενός συνεταιρισμού, η οικονομική υποστήριξη μπορεί να λάβει τέσσερις μορφές:

- Συνδρομή μεριδίου
- Δανεισμός
- Ενίσχυση του αποθεματικού
- Δωρεές και κληροδοτήματα

Κάθε μια από αυτές τις μορφές παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Κεφάλαιο μεριδίων

Η σύνθεσή του

Το κεφάλαιο μεριδίων ενός συνεταιρισμού αντιπροσωπεύει το σύνολο των μετοχών που συνεισφέρονται από όλα τα μέλη. Στην

πραγματικότητα, τα εταιρικά και μη-εταιρικά περιουσιακά στοιχεία θα χρειαστούν για την συνεταιριστική εργασία. Μερικά από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν μακροπρόθεσμα από τον συνεταιρισμό για την πρόοδο των μελών του σε ζητήματα όπως: τα οικόπεδα εγκατάστασης, τον εξοπλισμό και τα μηχανήματα, τα συγκροτήματα στέγασης, τα καταστήματα, κ.λπ. Αυτά καλούνται "πάγιο ενεργητικό", είναι η κινητή ή ακίνητη περιουσία που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί σε μακροπρόθεσμη βάση για την λειτουργία του συνεταιρισμού. Η χρηματοδότηση κεφαλαίων πρέπει να γίνει από τα μερίδια των μελών, αλλά αυτή δεν είναι η μοναδική επιλογή. Δεν υπάρχει κανένας γενικός κανόνας για τον υπολογισμό της αξίας ενός μεριδίου. Εξαρτάται από τα ίδια τα μέλη να το αποφασίσουν. Άλλα περιουσιακά στοιχεία εξανεμίζονται κατά την πρώτη χρήσης τους για την εκκίνηση των λειτουργιών του συνεταιρισμού. Αυτά καλούνται "κεφάλαιο κίνησης".

Γενικά, συζητιέται ότι στις αναπτυσσόμενες και υπό μετάβαση χώρες, τα μέλη ενός συνεταιρισμού λαμβάνουν ελάχιστα μέρος στην εύρεση των πόρων, και μερικές φορές δεν αρκεί η συμβολή τους στα μερίδια. Στην συνέχεια είναι δυνατόν να τα αναπληρώσουν ανταποδίδοντας σε είδος όπως με κατασκευαστικές εργασίες, την μεταφορά των υλικών, την γραμματειακή υποστήριξη κ.λπ. Αυτές οι ανταποδώσεις μπορούν να γίνουν είτε εθελοντικά είτε να αποδοθούν ως μερίδια. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ιδιότητα μέλους αποκτάται όταν αποδοθούν τα μερίδια.

Φυσικά, στο πνεύμα των πρωτοπόρων του Rochdale, τα μέλη μπορούν επίσης να αποταμιεύσουν τα απαραίτητα χρηματικά ποσά πριν την ίδρυση του συνεταιρισμού.

Η φύση τους

Η πρώτη συνεταιριστική αρχή που αναφέρεται στην εθελοντική και ανοικτή απόκτηση της ιδιότητας μέλους είναι η αιτία για την μεταβλητότητα του κεφαλαίου μεριδίων. Καθώς ο αριθμός μελών δεν είναι σταθερός, το κεφάλαιο μεριδίων αλλάζει συνεχώς καθώς τα μέλη εντάσσονται, αποκλείονται ή αποχωρούν: αυξάνεται όποτε νέα μέλη εισέρχονται ή καταβάλλονται πρόσθετα μερίδια από τα ήδη μέλη, η μειώνεται μετά από έναν θάνατο, έναν αποκλεισμό ή μια αποχώρηση.

Τα χαρακτηριστικά τους

Σε αντίθεση με την συσσώρευση του χρηματικού κεφαλαίου που σημαίνει μια επένδυση για τους μέτοχους, τα μερίδια ενός συνεταιρισμού είναι απλά η συνεισφορά του κάθε συνεταιριστή στην δημιουργία των συνεταιριστικών πόρων έτσι ώστε να είναι σε θέση να εκτελέσει πολύ καλά τις υπηρεσίες που αναμένονται από τον συνεταιρισμό. Για αυτόν τον λόγο τα μερίδια δεν είναι μια πηγή κεφαλαιακού κέρδους όπως γίνεται με το απόθεμα σε μια επιχείρηση κεφαλαιοκρατικού τύπου.

Το πολύ-πολύ, όπως αναφέρεται στην τρίτη αρχή που αφορά την οικονομική συμμετοχή των μελών, τα μερίδια μπορούν να προσελκύσουν ένα σταθερό και περιορισμένο τόκο. Έχουμε δει ότι αυτή η αρχή είναι ένα θέμα αντιπαράθεσης που οφείλεται στην δυνατότητα να ευνοηθούν τα αδρανή μέλη εις βάρος των ενεργών μελών ή να αποτραπούν τα μέλη να επενδύσουν.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα των μεριδίων είναι η προσωπική φύση τους που τα κάνει μη διαπραγματεύσιμα και μη-μεταβιβάσιμα εκτός αν για αυτήν την μεταβίβαση υπάρχει η έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Πλεονάσματα και αποθεματικά

Τα πλεονάσματα ενός συνεταιρισμού μπορούν να διατεθούν με τρεις διαφορετικούς τρόπους: για να ενισχύσουν την κεφαλαιακή βάση³⁰ με την ενίσχυση των αποθεματικών, για να αποδώσουν ένα "μέρισμα", για να αποδώσουν ένα περιορισμένο τόκο στα μέλη για το προσφερόμενο κεφάλαιο.

Τα αποθεματικά ενός συνεταιρισμού είναι συλλογικά και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να διανεμηθούν στα μέλη. Αυτό το αποθεματικό κεφάλαιο επιτρέπει στο συνεταιρισμό να μετριάσει τις επιπτώσεις των περιόδων υποτονικής δραστηριότητας. Μερικοί συνεταιριστές, εντούτοις, τείνουν να απορρίπτουν την ύπαρξη των

³⁰ Η κεφαλαιακή βάση απεικονίζει τους πόρους μιας επιχείρησης οι οποίοι δεν επιστρέφονται, εκτός αν αυτή διαλυθεί.

αποθεματικών κεφαλαίων και ζητούν τα χρήματα να διατίθενται στα μερίσματα αλλά μέχρι τώρα αυτή η πρακτική έχει παραμείνει στο περιθώριο επειδή η απουσία μιας απαίτησης για μια ελάχιστη κεφαλαιακή δαπάνη εκκίνησης ενός συνεταιρισμού το καθιστά προτιμητέο, και νομικά απαιτούμενο, να δημιουργηθεί ένα αποθεματικό κεφάλαιο.

Δανεισμός

Ένας συνεταιρισμός θα μπορούσε να δανειστεί για να καλύψει την έλλειψη κεφαλαίου.

Λαμβάνοντας υπ' όψη την επιθυμία για ανεξαρτησία και αυτονομία των συνεταιρισμών,³¹ ο δανεισμός από τα μέλη του είναι προτιμητέος. Ένας μεγάλος αριθμός συνεταιρισμών, ιδιαίτερα συνεταιρισμών καταναλωτών, έχουν αποκτήσει αρκετούς πόρους μικρών κονδυλίων ενθαρρύνοντας και συλλέγοντας αποταμιεύσεις από τα μέλη τους υπό την μορφή εντόκων καταθέσεων πληρωτέων κατόπιν αιτήματος ή σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία.

Ο συνεταιριστικός τομέας μπορεί επίσης να αποδειχθεί μια πιθανή πηγή χρηματοδότησης. Οι πιστωτικές ενώσεις είναι ένα παράδειγμα. Οι συνεταιρισμοί που έχουν αποδείξει την φερεγγυότητά τους μπορούν επίσης να εκδώσουν ομόλογα για τα μέλη τους ή να τους ενθαρρύνουν να συνεισφέρουν πρόσθετα μερίδια αν και τέτοια μερίδια σε καμία περίπτωση δεν αλλάζουν τον κανόνα "ένα μέλος, μια ψήφος".

Τέλος, ως τελευταία λύση, ο συνεταιρισμός μπορεί να απευθυνθεί στις τράπεζες ή άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι συνήθως η οικονομική ευθύνη των μελών περιορίζεται στην συνεισφορά των μεριδίων τους. Κατά συνέπεια η προσωπική περιουσία των μελών δεν επηρεάζεται από την λήψη δανείων από τον συνεταιρισμό.

Επιπλέον, ακόμα κι αν ένας συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση, οι κανόνες που διέπουν την οικονομική διαχείρισή του διαφέρουν κάπως από τους κανόνες μιας κεφαλαιοκρατικής επιχείρησης.

³¹ Δείτε: Τέταρτη συνεταιριστική αρχή.

Παρ' όλα αυτά πρέπει να λαμβάνει ορισμένα βασικά προληπτικά μέτρα όπως να διασφαλιστεί ότι υπάρχουν αρκετά κεφάλαια άμεσα διαθέσιμα για την κάλυψη βραχυπρόθεσμων οφειλών.

Εκτός από τα μέλη ενός συνεταιρισμού, ιδιαίτερα μερικοί υπάλληλοι όπως ο διευθυντής και ο ελεγκτής, πρέπει συνεχώς να έχουν στο μυαλό τους ότι ένας συνεταιρισμός δεν είναι όπως άλλες επιχειρήσεις. Η φύση και οι στόχοι του είναι εντελώς διαφορετικοί από αυτές. Ο στόχος του δεν είναι να πραγματοποιήσει τα μέγιστα κέρδη, αλλά να παρέχει τις καλύτερες υπηρεσίες στα μέλη του. Είναι επομένως σημαντικό να προσαρμοστούν οι κλασικοί κανόνες της οικονομικής διαχείρισης στις ιδιαίτερες ανάγκες του συνεταιρισμού ή να προσαρμοστούν τουλάχιστον στη συνεταιριστική άποψη.

Οριζόντια και κάθετη δομή

Προκειμένου να παρασχεθούν οι καλύτερες δυνατές υπηρεσίες στα μέλη τους, σύμφωνα με την 6η αρχή, οι συνεταιρισμοί έχουν καθήκον να συνεργαστούν ο ένας με τον άλλον.³² Μπορούν να το κάνουν με την βοήθεια δύο τύπων δομών: την οριζόντια δομή και την κάθετη δομή.

Οριζόντια δομή

Η οριζόντια δομή ή οριζόντια ολοκλήρωση είναι η συνεργασία των συνεταιρισμών οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο. Αυτή η συνεργασία μπορεί να εμφανιστεί με διάφορους τρόπους: οι συνεταιρισμοί μπορούν να εκμεταλλευτούν μαζί το ίδιο κομμάτι γης όπως ίσως στην περίπτωση των γεωργικών συνεταιρισμών, οι συνεταιρισμοί μπορούν επίσης να δημιουργήσουν μια κοινή επιχείρηση στην οποία αναθέτουν ορισμένες υπηρεσίες όπως τις τεχνικές προώθησης προϊόντων ή την τυποποίηση των προϊόντων.

Η οριζόντια ολοκλήρωση μπορεί επίσης να φανεί στις συγχωνεύσεις των συνεταιρισμών. Σε αυτήν την περίπτωση είτε ένας ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μεταφέρουν τις εργασίες τους σε έναν άλλο συνεταιρισμό, είτε ένας ή περισσότεροι συνεταιρισμοί δημιουργούν έναν νέο συνεταιρισμό μεριμνώντας, μεταξύ των άλλων ζητημάτων, για την μείωση των δαπανών.

³² Δείτε: Έκτη συνεταιριστική αρχή.

Κάθετη δομή

Η κάθετη δομή ή κάθετη ολοκλήρωση αντιπροσωπεύει την ιεραρχική οργάνωση του συνεταιριστικού κινήματος ειδικότερα μέσω των Ενώσεων, των Ομοσπονδιών και Συνομοσπονδιών των συνεταιρισμών (συνεταιρισμοί των συνεταιρισμών). Για να πραγματοποιήσουν πιο αποτελεσματικά τις λειτουργίες τους οι συνεταιρισμοί μπορούν να σχηματιστούν σε Ενώσεις. Μια Συνεταιριστική Ένωση είναι ομάδα τουλάχιστον δύο συνεταιρισμών των οποίων οι επιχειρησιακοί σκοποί είναι ταυτόσημοι ή συμπληρωματικοί.

Με σκοπό την αντιπροσώπευση και την υπεράσπιση των κοινών συμφερόντων τους, τουλάχιστον δύο Συνεταιριστικές Ενώσεις μπορούν να σχηματίσουν μια ομοσπονδία. Η Εθνική Νομοθεσία εγκρίνει γενικά ένας ή περισσότεροι συνεταιρισμοί οι οποίοι δεν μπορούν να είναι συνδεδεμένοι με μια Ένωση να μπορούν να προσχωρήσουν απ' ευθείας σε μια Ομοσπονδία.

Τέλος, οι Συνεταιριστικές Ομοσπονδίες μπορούν να ενωθούν σε Συνομοσπονδίες. Μια Συνομοσπονδία είναι και καλείται οργάνωση κορυφής του συνεταιριστικού κινήματος.

Πάνω απ' όλα μια Συνομοσπονδία δρα με τους ακόλουθους τρόπους:

- λαμβάνει τον ρόλο του εκπροσώπου σε εθνικό επίπεδο στις κυβερνήσεις και άλλες σχετικές αρχές για όλα τα θέματα που σχετίζονται με το συνεταιριστικό κίνημα
- προετοιμάζει και διαδίδει στατιστικά στοιχεία σχετικά με το συνεταιριστικό κίνημα
- συμβουλεύει για την γενική κατεύθυνση της εθνικής συνεταιριστικής πολιτικής και προτείνει αλλαγές ή αναθεωρήσεις των εγγράφων που σχετίζονται με τους συνεταιρισμούς
- αντιπροσωπεύει το συνεταιριστικό κίνημα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο

Βασικά σημεία του κεφαλαίου

"Οργανωτική δομή και οικονομική οργάνωση ενός συνεταιρισμού"

- Οι κανονισμοί ενός συνεταιρισμού διατυπώνονται στο καταστατικό του. Καταρτίζονται από τα μέλη. Αυτά θέτουν τις κατευθυντήριες γραμμές του συνεταιρισμού. Η κατάρτιση των κανονισμών είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε εγγραφή ενός συνεταιρισμού στα μητρώα των αρμόδιων αρχών
- Ένας συνεταιρισμός αποτελείται γενικά από διάφορα σώματα:
 - την Γενική Συνέλευση, το ανώτατο σώμα του συνεταιρισμού στο οποίο ανήκουν όλα τα μέλη
 - το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου τα μέλη εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση και το οποίο διαχειρίζεται την καθημερινή λειτουργία του συνεταιρισμού
 - τον λογιστή ή τον οικονομικό ελεγκτή του συνεταιρισμού
- Μερικές φορές επίσης υπάρχει, αντί του Διοικητικού Συμβουλίου, μια Διαχειριστική Επιτροπή και μια Εποπτική Επιτροπή
- Για να προσχωρήσει κάποιος ως μέλος σε έναν συνεταιρισμό πρέπει να συνεισφέρει τουλάχιστον για ένα μερίδιο
- Το σύνολο όλων των μεριδίων αντιπροσωπεύει το μετοχικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού
- Οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαθέτουν τα πλεονάσματά τους: στο κεφάλαιο, στα μερίσματα, ως περιορισμένους τόκους για το κεφάλαιο
- Οι συνεταιρισμοί του ίδιου επιπέδου μπορούν να εργαστούν μαζί εάν οι δραστηριότητές τους το απαιτούν
- Οι Συνεταιριστικές Ομοσπονδίες και οι Συνομοσπονδίες εξασφαλίζουν ότι οι συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύονται σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο

6. Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα

6

Η έννοια της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας είναι θεμελιώδης σημασίας. Συνδέεται στενά με την βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα της συνεταιριστικής επιχείρησης και συνεπώς και του συνεταιριστικού κινήματος.

Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει καταρχήν, με μια συνοπτική ματιά, μερικές βασικές ιδέες για την επιχειρηματικότητα και τις ευδιάκριτες διαφορές της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας και στην συνέχεια προσδιορίζει πώς μπορεί να προαχθεί.

Επιχειρηματίας και επιχειρηματικότητα

Ορισμός του επιχειρηματία

Δεν υπάρχει μια καθολική άποψη για τον ορισμό του επιχειρηματία. Για μερικούς ένας επιχειρηματίας είναι "απλά" κάποιος που δημιουργεί μια επιχείρηση, για άλλους είναι πάνω απ' όλα ένας άνδρας ή μια γυναίκα με κίνητρα που χρησιμοποιεί τις δεξιότητες και τις δυνατότητές του/της να προσδιορίσει τις ευκαιρίες ώστε να αναπτύξει μια επικερδής επιχείρηση, λαμβάνοντας υπολογισμένα ρίσκα για να δημιουργήσει, να καινοτομήσει και να ενταχθεί στον επιχειρησιακό κόσμο. Ο τελευταίος ορισμός υπογραμμίζει την καινοτόμο φύση της επιχείρησης και αναγνωρίζει τους κινδύνους που μπορεί να διατρέξει.

Αρκετά απλά θα πούμε ότι ένας επιχειρηματίας είναι φυσικό πρόσωπο ή εταιρικό σώμα που αναλαμβάνει υπολογισμένα ρίσκα να κινητοποιήσει ανθρώπινους, υλικούς και οικονομικούς πόρους, να τους συγκεντρώσει και να τους οργανώσει με σκοπό την επίτευξη ενός προκαθορισμένου στόχου. Ένας επιχειρηματίας είναι κάποιος που, αφού θέσει στον εαυτό του/της έναν ή περισσότερους στόχους, βρίσκει έναν τρόπο να αποκτήσει το απαραίτητο οικονομικό και ανθρώπινο δυναμικό για να δημιουργήσει την επιχείρησή του/της και να επιτύχει έτσι τον/τους στόχους του/της. Ο επιχειρηματίας επιδιώκει συνεχώς νέες ευκαιρίες. Η δημιουργικότητα είναι ένα από τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία, αλλά δεν είναι το μοναδικό.

Τα κύρια χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματία είναι στην πραγματικότητα:

- η ικανότητα να δημιουργήσει μια επιχείρηση
- η επιθυμία να είναι ο εργοδότης κάποιου
- η ικανότητα να είναι σε επιφυλακή για να εντοπίσει τις ευκαιρίες
- ο ζήλος για την εργασία
- η ικανότητα της προσαρμογής σε ένα δεδομένο περιβάλλον

Ορισμός της επιχειρηματικότητας

Όσον αφορά την επιχειρηματικότητα, είναι μια έννοια που καλύπτει αυτή του επιχειρηματία. Η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία για την απόκτηση και την διαχείριση ανθρώπινων και υλικών πόρων με στόχο την δημιουργία, την ανάπτυξη και εφαρμογή δραστηριοτήτων που επιτρέπουν την ικανοποίηση ατομικών ή ομαδικών αναγκών.³³ Εδώ ο στόχος του επιχειρηματία στην αναζήτηση της επιτυχίας είναι η καινοτομία, για παράδειγμα, η δημιουργία νέων προϊόντων ή νέων μεθόδων παραγωγής, η ανακάλυψη νέων αγορών και νέων μορφών οργάνωσης.³⁴ Για να επιτύχουν το σκοπό τους οι επιχειρηματίες πρέπει να σχεδιάσουν, να οργανώσουν και να ελέγξουν τους απαραίτητους πόρους είτε ανθρώπινους είτε οικονομικούς. Η έννοια του υπολογισμού των ρίσκων είναι εξαιρετικά σημαντική. Για το μελλοντικό επιχειρηματία είναι ένα θέμα να μην παρασυρθεί σε οποιαδήποτε επιχείρηση, χωρίς πρώτα να έχει μια τέλεια κατανόηση των πιθανοτήτων επιτυχίας και του περιβάλλοντος χώρου της. Για να το κάνει αυτό θα πρέπει να πραγματοποιήσει μια μελέτη σκοπιμότητας που θα προσδιορίζει τις πιθανότητες επιτυχίας του/της. Αυτό θα περιλαμβάνει μια περιβαλλοντική μελέτη, μια κοινωνικοπολιτιστική μελέτη, μια μελέτη αγοράς, μια τεχνική μελέτη, μια μελέτη άλλων οικονομικών θεμάτων, μια νομική μελέτη, μια χρηματοοικονομική μελέτη και τελικά μια οργανωτική μελέτη.

Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα

³³ Yvon Gasse: L'entrepreneur moderne: attributs et fonctions, in the Revue Internationale de Gestion, vol 7, no 4, 1982.

³⁴ Read J. Schumpeter on this subject.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτό που έχει ειπωθεί νωρίτερα, μπορείτε καλύτερα να καταλάβετε γιατί η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας του συνεταιριστικού κινήματος.

Στο παρόν κεφαλαιοκρατικό πλαίσιο, το συνεταιριστικό κίνημα θα πρέπει αναπόφευκτα να προσπαθήσει να είναι καινοτόμο για να παραμείνει βιώσιμο και να προσαρμόζεται στις ανάγκες των μελών του βασιζόμενο στις δυνάμεις του και στα μοναδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματά του.

Εφαρμοσμένο στη συνεταιριστική σφαίρα, η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία σύμφωνα με την οποία μια ομάδα ως κινητήριο μοχλός κινητοποιεί τους ανθρώπινους, υλικούς και οικονομικούς πόρους για να προωθήσει έναν νέο συνεταιρισμό που θα λειτουργεί επικερδώς για να ικανοποιήσει τις ανάγκες αυτών ή της κοινότητας. Αυτός είναι ο ορισμός της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας. Ο "συνεταιριστής επιχειρηματίας" εμπνέεται από μια σταθερή επιθυμία να λαμβάνει πρωτοβουλία και να οργανώνεται εντός των διαθέσιμων πόρων ώστε να φτάσει σε χειροπιαστά αποτελέσματα, πράγμα το οποίο αποκαλείται πνεύμα της επιχείρησης.

Για να επιβιώσουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον όλοι οι συνεταιρισμοί πρέπει να οδηγούνται και να διαχειρίζονται από επιχειρηματίες οι οποίοι έχουν την αίσθηση του συνεταιριστικού επιχειρηματικού πνεύματος και να ξέρουν πώς να καινοτομήσουν για να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους.

Για παράδειγμα ένας συνεταιρισμός κατοικίας θα πρέπει να είναι καινοτόμος στην κατασκευή χρησιμοποιώντας κατάλληλα τα τοπικά υλικά. Θα πρέπει επίσης να μάθει να συνεργάζεται με τις πηγές χρηματοδότησης συμπεριλαμβανομένων των δικτύων πιστωτικών ενώσεων. Μια πιστωτική ένωση πρέπει να είναι καινοτόμος στον τρόπο που πείθει τα μέλη της να αποταμιεύουν.

Πριν γίνουν καλοί συνεργάτες, όλα τα μέλη πρέπει να γίνουν καλοί επιχειρηματίες. Ένας συνεταιρισμός θα είναι πολύ τυχερός εάν καταφέρει να επιβιώσει για μια μικρή χρονική περίοδο χωρίς καλούς επιχειρηματίες. Αλλιώς, θα υποχρεωθεί να καλέσει κάποιο εξωτερικό πρόσωπο που είναι κατάλληλο για αυτόν τον τύπο εργασίας.

Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί είναι να συνεχίσουν να είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι του ιδιωτικού τομέα ενώ κρατούν άθικτη

την κοινωνική διάσταση και τις ανθρώπινες αξίες που τους χαρακτηρίζουν. Φυσικά, διάφοροι παράγοντες μπορεί να ευνοήσουν την συνεταιριστική επιχειρηματικότητα, μεταξύ των οποίων εξωτερικοί παράγοντες όπως η εναρμόνιση των συνεταιριστικών πολιτικών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Αυτή η διαδικασία, έχει αρχίσει ήδη, χάρη στην Σύσταση 193 του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας σχετικά με την προώθηση των συνεταιρισμών και την υιοθέτηση άλλων περιφερειακών κανονισμών, ειδικότερα σε ευρωπαϊκό και αφρικανικό επίπεδο.

Οι συνεταιρισμοί πρέπει τώρα να επιδιώξουν να αφομοιώσουν την κουλτούρα της στρατηγικής διαχείρισης όπως άλλα εμπορικά εγχειρήματα και να παρέχουν στα μέλη τους μια ποικιλία από νέα προϊόντα και υπηρεσίες.

Η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα επιδιώκει στην πραγματικότητα να φέρει την δημιουργικότητα, την καινοτομία και την στρατηγική διαχείριση στο συνεταιριστικό κίνημα. Όχι ότι αυτό δεν ήταν ποτέ έτσι στο παρελθόν, αλλά σήμερα είναι περισσότερο από ποτέ απαραίτητο για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του.

Για να γίνει αυτό είναι ουσιαστικό οι χρηματοοικονομικοί και μη χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί να έχουν:

- διορατικότητα και δυναμικές δομές διακυβέρνησης
- κατάλληλα καταρτισμένο, ικανό και αφοσιωμένο προσωπικό
- σύγχρονα συστήματα διαχείρισης
- νέα προϊόντα και νέες υπηρεσίες
- αποτελεσματικές στρατηγικές προώθησης προϊόντων

Επιπλέον, αναμένεται οι συνεταιριστές διευθυντές να έχουν μια βαθιά γνώση της διαχείρισης και των συνεταιριστικών αρχών και πρακτικών, καθώς επίσης και την ικανότητα να ακούσουν και να αποκριθούν στα συμφέροντα και τις επιθυμίες των μελών.³⁵ Επίσης αναμένεται από το Κράτος να παρέχει νομικά κίνητρα προσαρμοσμένα στις ανάγκες των

³⁵ Mark Levin: Human Resource Development in Cooperatives: Towards Cooperative Entrepreneurship.

συνεταιρισμών. Η επιβίωση του συνεταιριστικού κινήματος εξαρτάται από το σεβασμό αυτών των συνθηκών σε έναν κόσμο που διεκδικεί να είναι πιο προκλητικός μέρα με την μέρα.

Βασικά σημεία από το κεφάλαιο "Συνεταιριστική επιχειρηματικότητα"

- Ένας επιχειρηματίας είναι ένα φυσικό πρόσωπο ή ένα εταιρικό σώμα που λαμβάνει υπολογιζόμενα ρίσκα στην κινητοποίηση ανθρώπινων, υλικών και οικονομικών πόρων, συγκεντρώνοντας τους μαζί και οργανώνοντάς τους με σκοπό να επιτευχθεί ένας προκαθορισμένος στόχος
- Τα κύρια χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματία είναι:
 - η ικανότητα να δημιουργήσει μια επιχείρηση
 - η επιθυμία να είναι ο εργοδότης κάποιου
 - η ικανότητα να είναι σε επιφυλακή για να εντοπίσει τις ευκαιρίες
 - ο ζήλος για την εργασία
 - η ικανότητα της προσαρμογής σε ένα δεδομένο περιβάλλον
- Η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία για την απόκτηση και την διαχείριση ανθρώπινων και υλικών πόρων με στόχο την δημιουργία, την ανάπτυξη και εφαρμογή λύσεων ικανών να ανταποκριθούν σε ανάγκες ατόμων ή ομάδων
- Η συνεταιριστική επιχείρηση είναι μια διαδικασία που στοχεύει να φέρει την δημιουργικότητα, την καινοτομία και την στρατηγική διαχείριση στο συνεταιριστικό κίνημα
- Για να είναι εφικτή η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα, οι συνεταιρισμοί έχουν καθήκον να εξοπλιστούν με:
 - διορατικότητα και δυναμικές δομές διακυβέρνησης
 - κατάλληλα καταρτισμένο, ικανό και αφοσιωμένο προσωπικό

- σύγχρονα συστήματα διαχείρισης
- νέα προϊόντα και νέες υπηρεσίες
- αποτελεσματικές στρατηγικές προώθησης προϊόντων